İŞKUR

BURSA

Ulu Şehir

2015

BURSA

İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMA RAPORU

TÜRKİYE İŞ KURUMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

BURSA ÇALIŞMA VE İŞ KURUMU İL MÜDÜRLÜĞÜ

İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMA RAPORU

(2015)

RAPOR YAZIM EKİBİ

Tuba BİNGÖL

Şengül BİZİM

SUNUŞ

Ülkelerin sahip oldukları işgücünün durumu ve niteliği, o ülkelerin ekonomik gelişimlerinin en temel göstergelerinden biridir. Ülkeler sahip oldukları insan kaynaklarını en etkin şekilde üretime sokabilmelidir. Aksi takdirde önemli derecede sosyal ve ekonomik maliyet yüklenmek zorunda kalırlar. Bu açıdan bakıldığında işsizlik problemi, sadece ülkemizin değil dünyanın en önemli sorunlarından biridir. Küresel ölçekte yaşanan ekonomik krizlerle en gelişmiş ülkelerde bile milyonlarca insan işsizlik sorunuyla karşı karşıyadır. Böylesine bir krize rağmen son dönemde Türkiye'nin ekonomisi, reform niteliğinde alınan tedbirlerle ciddi anlamda büyümüş ve ülkemiz krizden en az etkilenen ülkelerin başında gelmiştir. Avro bölgeleri ve Avrupa Birliği'ndeki işsizlik oranları ile kıyasladığımızda, Türkiye'deki işsizlik oranı, söz konusu bölgelerin işsizlik oranlarının da altındadır. Bu olumlu sonuçlara ulaşmada İŞKUR çok önemli görev ve sorumluluklar üstlenmiştir. İŞKUR, ülkemizdeki istihdam sürecini daha etkin yürütebilmek ve etkili istihdam politikalarının ihtiyaca uygun olmasını sağlamak amacıyla, istihdam verimliliği artıran kurumları sayesinde faaliyetlerinin kapsamını genişletmiş ve milyonları aşan işsizin kendi ekmeğini kazanmasına vesile olmuştur.

Bursa Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğümüz, 2010 yılından bu yana bu faaliyetlerini, işverenlerimizin işgücü talepleri doğrultusunda planlamaya gayret etmiş, il düzeyinde ihtiyaç duyulan mesleki eğitim programlarını başarıyla düzenlemiştir. İŞKUR, eğitim programlarını ihtiyaca yönlendirerek hem işverenin nitelikli işgücü talebini karşılamış hem de işsizlerimize meslek kazandırarak, onlara yeni iş kapıları açmıştır. İl Müdürlüğümüz bu planlamalarının en başında kapsamlı bir İşgücü Piyasası Talep Araştırması gerçekleştirmiştir. İl düzeyinde işgücü arzı ve talebi verilerini içeren bu çalışmanın raporu eğitim programlarının hazırlanmasında Kurumumuz için önemli bir yol haritası olmuştur.

Bu çalışmanın ortaya çıkmasında gösterdikleri özenli çalışma ve gayretleri nedeniyle Bursa Çalışma ve İş Kurumu Müdürlüğümüzün fedakar personeline, araştırma sürecinde işyeri bilgi formlarına titiz bir şekilde geri dönüş sağlayan tüm işverenlerimize ve emeği geçen herkese teşekkür ediyor, "Bursa İşgücü Piyasası Talep Araştırması Analiz Çalışması"nın ilimiz ve tüm paydaşlar için yararlı olmasını diliyorum.

Münir KARALOĞLU
Bursa Valisi

ÖNSÖZ

Türkiye İş Kurumu (İŞKUR), ulusal istihdam politikasının oluşturulması, istihdamın korunması ve geliştirilmesi ile işsizliğin önlenmesi faaliyetlerinde rol alan işgücü piyasasının en önemli aktörlerinden biridir. Kurumumuz hem aktif hem de pasif istihdam politikaları doğrultusunda işgücü ve işverene yönelik birçok kamusal hizmet sunmaktadır. İşsizlik sigortası işlemlerini yürüten, işgücü piyasası verilerini yerel ve ulusal bazda derleyen, analiz eden, yorumlayan, işgücünün istihdam edilebilirliğini artırmaya yönelik işgücü yetiştirme, mesleki eğitim ve işgücü uyum programları geliştirerek uygulanması konusunda önemli görevler icra eden, üstlendiği yasal, yönetsel ve sosyal sorumluluğun bilinciyle faaliyetlerini özveri ile sürdüren İŞKUR, işgücü piyasası analizleri aracılığıyla Kuruma erişemeyen birçok işverenle yüz yüze görüşerek işgücü taleplerini derlemektedir. İşgücü piyasası analizlerinin etkin bir şekilde yapılabilmesi sadece İŞKUR için değil sosyal politikayla ilgilenen tüm kişi ve kurumlar için sağlıklı öngörü ve planlama yapılması açısından önemli ve gereklidir.

Bu noktadan hareketle 2015 yılı Mart-Nisan aylarında, Türkiye genelinde Türkiye İş Kurumu (İŞKUR) ve Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) işbirliği ile belirlenen 10 ve daha fazla kişi istihdam eden 132.034 işyerine, kurum personelimiz işveren veya işveren temsilcisi ile görüşme gerçekleştirmeye çalışmıştır. Bu kapsamda Bursa İlinde gerçekleştirilen çalışmada ulaşılan işyeri sayısı 3.358'dir.

Türkiye Geneli ve il düzeyinde çalışan sayısı, açık iş, temininde güçlük çekilen meslekler ile geçmiş ve gelecek dönem istihdam eğilimlerine dair bilgiler derlenmiş, işverenin eleman ihtiyacı anında karşılanmaya çalışılmıştır. Ayrıca işgücü yetiştirme kurslarının da piyasa ihtiyaçları doğrultusunda açılmasının sağlanması için veriler derlenmiştir.

Bu çerçevede, hazırlanan bu Rapor 2015 yılı "Bursa İli İşgücü Piyasası Analizi" hem işgücü arzına ilişkin eğilimler hakkında bazı değerlendirmeleri hem de İşgücü Piyasası ve İstatistik Dairesi Başkanlığımız sorumluluğunda ve Kurum personelimiz vasıtasıyla gerçekleştirilen talep araştırmasının sonuçlarına dair bilgileri kapsamaktadır.

Bu vesileyle Bursa İli İşgücü Piyasası Analizi çalışmasının tüm kullanıcılara faydalı ve hayırlı olmasını diler, bu çalışmanın ortaya çıkmasında zamanını ayırarak bilgi formumuzu dolduran tüm işverenlerimize emeği geçen Kurum çalışanlarımıza ve sosyal paydaşlarımıza teşekkür ederim.

Kasım TİLKİ
İl Müdürü

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ i

ÖNSÖZ ii

TABLOLAR LİSTESİ v

GRAFİKLER LİSTESİ vii

KISALTMALAR viii

YÖNETİCİ ÖZETİ 1

GİRİŞ 6

BİRİNCİ BÖLÜM 8

İŞGÜCÜ PİYASASININ GENEL GÖRÜNÜMÜ 8

İŞGÜCÜ PİYASASINI ETKİLEYEN UNSURLAR 8

İŞKUR GÖSTERGELERİ 11

Kayıtlı İşsiz Verileri 11

Açık İş Verileri 14

İşe Yerleştirme Verileri 16

Mesleki Eğitim Faaliyetleri 18

İşsizlik Ödeneği Verisi 19

İKİNCİ BÖLÜM 21

İŞGÜCÜ PİYASASI TALEP ARAŞTIRMASI SONUÇLARI 21

AMAÇ VE YÖNTEM 21

İŞYERLERİ VE MEVCUT İSTİHDAM 21

İşyeri Verileri 23

Mevcut İstihdam 25

AÇIK İŞLER 43

Açık İş Verme ve Açık İş Oranı 44

Cinsiyet Dağılımı 46

Arama Kanalı ……56

Aranan beceriler ……65

Eğitim Düzeyi ……68

Aranma Süresi ……73

TEMİNİNDE GÜÇLÜK ÇEKİLEN MESLEKLER ……76

Temininde Güçlük Çekilen Meslekler ……77

Temininde Güçlük Çekilme Nedenleri ……83

İŞKUR Hizmetlerinden Faydalanma Durumu……89

Vardiyalı Çalışma Yapan İşyerleri……90

İhracat Yapan İşyerleri……94

Part-time Çalışanı olan İşyerleri ……96

İSTİHDAM ARTIŞ/AZALIŞ BEKLENTİSİ……99

Sektörler ve Meslek Gruplarına Göre NİDO……100

Özelliklerine Göre İşyerlerinin Net Artış Beklediği Meslekler ……104

Sektörlere Göre İstihdam Artış/Azalış Beklentisi……106

SONUÇ ……108

KAYNAKÇA…… 112

EKLER……113

Ek 1- İl İşgücü Piyasası Talep Araştırması İşyeri Bilgi Formu……114

Ek 2: Örnekleme Yapılan İller Listesi ve Örnek Sayılar……121

Ek 3- Tanım ve Kavramlar Sözlüğü……123

Ek 4- Sektörlere Göre İPTA Sonuçları 2014-1.Dönem……130

Ek 5- 2 İle 9 Kişi Arası İstihdamlı İşyeri Bilgileri BURSA ……131

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. İl Düzeyinde Temel İşgücü Göstergeleri (2008-2013) 9
Tablo 2. Kayıtlı İşsizlerin Mesleklere Göre Dağılımı (Haziran 2015)..... 13
Tablo 3. Açık İşlerin Mesleklere Göre Dağılımı (Haziran 2015)..... 15
Tablo 4. İşe Yerleştirmelerin Mesleklere Göre Dağılımı (Ocak-Haziran 2015).....17
Tablo 5. Kurs ve Kursiyer Göstergeleri (Ocak-Haziran 2015)..... 18
Tablo 6. Yıllar itibari ile İşsizlik Ödeneği Hakedenler (Ocak-Haziran 2015)..... 19
Tablo 7. İşsizlik Ödeneğini Hak Edenlerin Mesleklere Göre Dağılımı (Ocak-Haziran 2015)..... 20
Tablo 8. Sektörlere Göre İşyerlerinin Dağılımı 23
Tablo 9. Bursa İlinde Çalışanların Sektörlere ve Cinsiyete Göre Dağılımı 25
Tablo 10. Çalışanların Meslek Gruplarına ve Cinsiyete Göre Dağılımı 28
Tablo 11. Çalışan Sayısı En Fazla Olan Meslekler 30
Tablo 12. İŞKUR Hizmetinden Faydalanan İşyerleri Oranları 31
Tablo 13. Part-Time Çalışanı Olan İşyerleri ve Çalışanlar 32
Tablo 14. Part-Time Çalışanı Olan İşyerlerinde En Fazla Çalışılan Meslekler.....33
Tablo 15. Vardiyalı Çalışma Yapılan İşyerleri Oranları ve Çalışanlar 34
Tablo 16. Vardiyalı Çalışma Yapılan İşyerlerinde Cinsiyete Göre En fazla Çalışılan Meslekler 35
Tablo 17. İhracat Yapan İşyerlerinin Sektörel ve Çalışan Olarak Dağılımı 36
Tablo 18. İhracat Yapan İşyerlerinde Cinsiyete Göre Çalışan Sayısı En Fazla Olan Meslekler 37
Tablo 19. İŞKUR Hizmetinden Faydalanan İşyerlerinin Yaşlarına Göre Dağılımı 39
Tablo 20. Sektörlere Göre İŞKUR'dan Faydalanılan Hizmetlerin Dağılımı 41
Tablo 21. Sektörlere Göre Açık İşlerin Dağılımları..... 44
Tablo 22. Sektörlere Göre Açık İşi Olan İşyerlerinin Dağılımları 47
Tablo 23. Açık İşi Olan İşyerlerinin Sektörlere Ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı 48
Tablo 24. Açık İşlerin Sektörlere Ve Cinsiyete Göre Dağılımı 49
Tablo 25. Açık İşlerin Meslek Gruplarına Göre Dağılımı 50
Tablo 26. Açık İşlerin Meslek Gruplarına ve Cinsiyete Göre Dağılımı..... 52
Tablo 27. Açık İşlerin Mesleklere Göre Dağılımı 53
Tablo 28. Açık İşlerin Mesleklere Ve Cinsiyete Göre Dağılımı 55
Tablo 29. Sektörlere Göre Açık İşlerin Aranma Kanalları 57
Tablo 30. Meslek Gruplarına Göre Açık İşlerin Aranma Kanalları 58
Tablo 31. En Çok Açık İş Olan Mesleklerin Aranma Kanalları 59
Tablo 32. Yaş Gruplarına Göre İşyerlerinin Açık İşlerini Arama Kanalları 60
Tablo 33. Arama Kanalına Göre Açık İşlerin Aranma Süresi 60
Tablo 34. İşyerlerinin Açık İşlerde Arama Kanalına Göre Cinsiyet Dağılımı 61
Tablo 35. Vardiyalı Çalışma Yapılan İşyerlerinin Açık İşlerde Arama Kanalına Göre Cinsiyet Dağılımı. 62
Tablo 36. Part-Time Çalışanı Olan İşyerlerinin Açık İşlerde Arama Kanalına Göre Cinsiyet Dağılımı ... 63

Tablo 37. İhracat Yapan İşyerlerinde Açık İşlerin Aranma Kanalına Göre Cinsiyet Dağılımı..... 63
Tablo 38. İŞKUR Hizmetlerinden Faydalanan İşyerlerinin Açık İşlerde Arama Kanalına Göre Cinsiyet Ayrımlı Dağılımı 64
Tablo 39. Açık İşlerde Cinsiyete Göre Talep Edilen Eğitim Düzeyi 69
Tablo 40. Sektörlere Göre Açık İşlerde Talep Edilen Asgari Eğitim Düzeyi 70
Tablo 41. Meslek Gruplarına Göre Açık İşlerde Talep Edilen Asgari Eğitim Düzeyi 71
Tablo 42. Açık İşlerde Talep Edilen Eğitim Düzeylerinin Arama Kanallarına Göre Dağılımı 72
Tablo 43. Asgari Eğitim Düzeyine Göre Açık İşlerin Aranma Süresi 73
Tablo 44. Sektörlere Göre Açık İşlerin Aranma Süresi 74
Tablo 45. İşyeri Yaşına Göre Açık İşlerin Aranma Süresi 75
Tablo 46. Meslek Gruplarına Göre Açık İşlerin Aranma Süresi 75
Tablo 47. Teminde Güçlük Çekilen Mesleklerin Sektörel Dağılımı 77
Tablo 48. Meslek Gruplarına Göre Temininde Güçlük Çekilme ve Açık İş Sayısı 79
Tablo 49. Meslek Gruplarına Göre Temininde Güçlük Çekilme ve Açık İş Oranı 80
Tablo 50. Teminde Güçlük Çekilen Meslekler 82
Tablo 51. Teminde Güçlük Çekilme Nedenleri Sektör Sıralaması 86
Tablo 52. Meslekler Bazında Teminde Güçlük Çekilme Nedenleri 88
Tablo 53. İŞKUR Hizmetlerinden Faydalanma Durumuna Göre Eleman Temininde Güçlük Çekme Durumu 89
Tablo 54. Vardiyalı Çalışma Yapılan İşyerlerinin Sektörel Bazda Eleman Temininde Güçlük Çekme Durumu 90
Tablo 55. Vardiyalı Çalışma Yapılan İşyerlerinin Sektörel Bazda Eleman Temininde Güçlük Çekme Nedenleri 92
Tablo 56. İhracat Yapan İşyerlerinin Sektörel Bazda Eleman Temininde Güçlük Çekme Duru..... 94
Tablo 57. İhracat Yapan İşyerlerinin Sektörel Bazda Eleman Temininde Güçlük Çekme Nedenleri 94
Tablo 58. Part-Time Çalışanı Olan İşyerlerinin Eleman Temininde Güçlük Çekme Durumu 96
Tablo 59. Part-Time Çalışanı Olan İşyerlerinin Eleman Temininde Güçlük Çekme Nedenleri 97
Tablo 60. İşyerlerinin Çalışma Biçimine Göre Net İstihdam Değişim Oranları 99
Tablo 61. Sektörler İtibariyle Net istihdam Değişimi ve Net İstihdam Değişim Oranları 100
Tablo 62. Meslek Grupları İtibariyle Net İstihdam Değişim Oranları 102
Tablo 63. Net İstihdam Artışı ve Azalışı Beklenen İlk 10 Meslek 103
Tablo 64. Özelliklerine Göre İşyerlerinin Net Artış Beklediği Meslekler 104
Tablo 65. Sektörlere Göre İstihdam Artış/Azalış Beklentisi 106
Tablo 66. İşyeri Özelliklerine Göre İstihdam Artış/Azalış Beklentisi 107

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1. İl Düzeyinde Temel İşgücü Göstergeleri 10
Grafik 2. Kayıtlı İşsizlerin Cinsiyete Göre Dağılımı (Haziran 2015.....12
Grafik 3. Yıllara Göre Açık İş (Ocak-Haziran 2015).....14
Grafik 4. Yıllar İtibari ile İşe Yerleştirme (Ocak-Haziran 2015).....16
Grafik 5. Sektörlere Göre Ortalama Çalışan Sayıları.....26
Grafik 6. İşyerlerinin Yaş Grubuna Göre Dağılımı 27
Grafik 7. Meslek Grubu ve Cinsiyete Göre Çalışanlar 29
Grafik 8. İŞKUR Hizmetlerinden Faydalanan İşyeri Sayısı Oranları 38
Grafik 9. İŞKUR Hizmetlerinden Faydalanma Sürelerinin Dağılımı 40
Grafik 10. Açık İşi Olan İşyerleri 43
Grafik 11. Cinsiyete Göre Açık İşlerin Dağılımları 46
Grafik 12. Meslek Gruplarına Göre Açık İş Oranı 51
Grafik 13. Açık İşlerin Aranma Kanallarına Göre Dağılımı 56
Grafik 14. Açık İşlerde Talep Edilen Eğitim Düzeyi 68
Grafik 15. İşyerlerinin Eleman Temininde Güçlük Çekme Durumu 76
Grafik 16. Meslek Gruplarına Göre Temininde Güçlük Çekme ve Açık İş Oranı 81
Grafik 17. Teminde Güçlük Çekilme Nedenleri 2014-2015 Karşılaştırması 83
Grafik 18. Teminde Güçlük Çekilme Nedenleri Türkiye-Bursa Karşılaştırması 84
Grafik 19. Teminde Güçlük Çekilme Nedenleri Sektör Sıralaması 85
Grafik 20. Vardiyalı Çalışma Yapılan İşyerlerinin Eleman
Temininde Güçlük Çekme Nedenleri 91
Grafik 21. İhracat Yapan İşyerlerinin Eleman Temininde Güçlük Çekme Nedenleri 95
Grafik 22. Part-Time Çalışanı Olan İşyerlerinin Eleman
Temininde Güçlük Çekme Nedenleri..... 98

KISALTMALAR

AB: Avrupa Birliği

ABD: Amerika Birleşik Devletleri

ADNKS: Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi

AİO: Açık iş Oranı

Bk.: Bakınız

EUROSTAT: Avrupa Birliği İstatistik Ofisi

ILO: International Labor Organization (Uluslararası Çalışma Örgütü)

ISCO: International Standard Classification of Occupations (Uluslararası Meslek Sınıflama Standardı)

İBBS: İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflaması

İEP: İşbaşı Eğitim Programı

İO: İşsizlik oranı

İKO: İşgücüne katılma oranı

İŞKUR: Türkiye İş Kurumu

İPA: İşgücü Piyasası Analizi

NACE: European Classification of Economic Activities (Avrupa Birliği'nde Ekonomik Faaliyetlerin İstatistikî Sınıflaması)

NİDO: Net İstihdam Değişim Oranı

OECD: Organization for Economic Co-operation And Development (Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü)

TİPA: Türkiye İşgücü Piyasası Analizi

TMS: Türk Meslekler Sözlüğü

TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu

TYP: Toplum Yararına Program

YÖNETİCİ ÖZETİ

İstihdamın artırılması ve işsizliğin azaltılması; eğitimin işgücü talebine duyarlılığının artırılmasına, işgücü arz ve talebinin doğru olarak tespit edilmesine ve buna uygun politikaların geliştirilmesine bağlıdır. Bu hedef doğrultusunda Bursa ilinde işgücü piyasasının talep boyutunu tespit edebilmek amacı ile Bursa Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü tarafından 2015 yılı 16 Mart-30 Nisan tarihleri arasında Bursa İşgücü Piyasası Talep Araştırması gerçekleştirilmiştir.

Bursa ilinde gerçekleştirilen bu talep araştırması ile; Bursa'daki işgücünün yapısı, sektörler bazında çalışanların mesleklere ve cinsiyete göre dağılımları, ihtiyaç duyulan işgücü için talep edilen eğitim ve beceri durumları, temininde güçlük çekilen meslekler ve teminde güçlük çekme nedenleri, 2016 yılı ortasında işgücü piyasasında mesleki değişim beklentilerine ilişkin bilgiler derlenmiştir.

Bu çalışma ile birlikte Bursa'nın işgücü piyasasının fotoğrafı çekilerek Bursa'daki sektörlerin işgücü ihtiyacı tespit edilmiştir. Çalışma sonucunda Bursa düzeyinde sektörel olarak istatistiksel ve anlamlı tahminler üretilmiştir.

Alan çalışması Türkiye İstatistik Kurumu ile birlikte tespit edilen Bursa'daki özel sektörde faal olan 10+ istihdamlı işyerlerinde gerçekleştirilmiştir. Uluslararası sektörel ve mesleki sınıflandırmalar kullanılarak yapılan araştırmada Bursa'da örneklem yöntemi ile çalışılmıştır.

Bursa ilinde 2012 yılında % 7,1 olan işsizlik oranı 2013 yılında % 6,6'a gerilemiştir. 2012 yılında % 50,4 olan işgücüne katılma oranı 2013 yılında % 51,4 olarak gerçekleşerek 1 puanlık bir artış olmuştur. Aynı şekilde istihdam oranı da 2012'de % 46,8 iken 2013 yılında 1,2'lik bir artışla % 48 olmuştur.

İŞKUR'un verilerine bakacak olursak, 2015 yılının ilk altı aylık verilerine göre en fazla kayıtlı işsizin bulunduğu meslekler; Beden İşçisi (Genel), Beden İşçisi (Temizlik), Ön Muhasebeci, Büro Memuru (Genel), Satış Danışmanı, Sekreter, Şoför -Yük Taşıma, Çaycı, Makineci (Dikiş) Temizlik Görevlisidir.

2015 yılının ilk altı aylık verilerine göre en fazla açık işin bulunduğu meslekler; Beden İşçisi (Genel), Otomotiv Montaj İşçisi, Makineci (Dikiş), Gaz Altı Kaynakçısı, Beden İşçisi (Temizlik), Otomotiv Montaj İşçisi, Meyve Sebze Ayıklama İşçisi, Kalite Kontrolcü, Kasiyer ve Veri Giriş Kontrol İşletmenidir. 2010 yılından itibaren açık iş verilerinde sürekli artış gerçekleşmiştir.

2015 yılının ilk altı aylık verilerine göre en fazla işe yerleştirmenin bulunduğu ilk 10 meslek şunlardır: Beden İşçisi (Genel), Veri Giriş Kontrol İşletmeni, Otomotiv Montaj İşçisi, Meyve-Sebze Ayıklama İşçisi, Makineci (Dikiş), Beden İşçisi (Temizlik), Kasiyer, Temizlik Görevlisi (Hastane), Reyon Görevlisi ve Dokuma Makineleri Operatörü-Dokumacıdır.

2015 yılının ilk altı aylık verileri değerlendirildiğinde ise 151 adet Mesleki Eğitim Kursundan 2.727 kişinin yararlandığı görülmektedir. 428 adet açılan İş Başı Eğitim Programından 1.042 kişi, 15 adet Girişimcilik kursundan 377 kişi ve 73 adet Toplum Yararına Programlardan 3.411 kişi yararlanmıştır.

2015 yılının ilk altı ayında işsizlik ödeneği hak edenlerin sayısı 15.706 olarak gerçekleşmiştir. En fazla işsizlik ödeneği hak eden mesleklerin başında Beden İşçisi (Genel), Ön Muhasebeci, Satış Danışmanı ve Şoför-Yük Taşıma yer almaktadır.

2015 yılı işgücü piyasası talep araştırması sonucuna göre işyerleri %40,9 pay ile en çok imalat sektöründe faaliyet göstermektedir. Bu sektörü %21 ile toptan ve perakende ticaret ve %14,5 ile inşaat izlemektedir. İşyerlerinin yaklaşık %27'si 5-9 arası yaş grubunda olan firmalardır.

Araştırma kapsamındaki firmaların %44,9'u İŞKUR hizmetlerinden faydalanmakta, %94,8'i İŞKUR' da eleman talebi bulunmaktadır. Bunu sırasıyla İşveren Danışmanlığı, Mevzuat Danışmanlığı, İEP, Kurs, KÇÖ ve Çalışanlara Yönelik Eğitim izlemektedir. Çalışma kapsamında İhracat yapan firma sayısı oranı %27,5, Part time çalışma yapan işyeri oranı %8,2 ve Vardiyalı çalışma yapan işyeri sayısı oranı ise %27,3'tür.

En fazla çalışanı olan sektör %56,9 oranla imalat sektörüdür. İkinci sırada %14,7 ile toptan ve perakende ticaret ve üçüncü sırada %7,8 pay ile inşaat gelmektedir. Yani çalışanların %79'u bu üç sektörde toplanmıştır. Ortalama çalışan sayılarının sektörel dağılımına baktığımızda 146 ortalamayla Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri sektörü gelmektedir. Yani bu sektördeki işyerlerinde ortalama olarak 146 çalışan bulunmaktadır.

Toplam çalışanların %71,5'i erkek %28,5'i kadınlardan oluşmaktadır. Kadınların biraz daha ağırlık kazandığı sektörlerdeki işyerlerinin toplam işyerleri içindeki payı çok azdır. Örneğin; çalışanların %68'i kadın olan İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetlerindeki işyerlerinin toplam içindeki payı %1,7, çalışanların %61'inin kadın olduğu Eğitim sektörü işyerlerinin toplam ağırlığı içindeki oranı %2,6'dır.

Kadın ve erkek çalışan sayılarının en fazla olduğu sektör imalat sektörüdür. Bu sektörde kadın çalışan oranı %29, erkek çalışan oranı ise %71'dir. Kadın ve erkek çalışan sayılarının eşit olduğu sektör Finans ve Sigorta Faaliyetleri sektörüdür. Bu sektörde toplam 404 kişinin yarısı kadın yarısı erkeklerden oluşmaktadır.

İlde ana meslek grupları dağılımında ilk sırada %25,5 pay ile tesis ve makine operatörleri ve montajcıları gelmektedir. İkinci sırada %22,7 ile sanatkarlar ve ilgili işlerde çalışanlar, üçüncü sırada ise %14,4 ile nitelik gerektirmeyen meslekler grubu yer alır. İlde bütün meslek gruplarında erkek çalışan sayısı kadın çalışan sayısından fazladır. Kadın ve erkek çalışanların birbirine en yakın olduğu meslek grupları Profesyonel Meslek Mensupları ve Büro Hizmetlerinde çalışanlardır. Her iki meslek

grubundaki kadın çalışma oranının il genelinde çalışma oranından yüksek olması dikkat çekici bir noktadır.

Araştırma kapsamında yer alan işyerlerinde toplam 2.001 farklı meslekte istihdam edilen çalışan olduğu tespit edilmiştir. İlde kadın ve erkeklerde ilk on meslek sıralamasında yer alan Beden İşçisi(Genel), Dokuma Makineleri Operatörü-Dokumacı, Temizlik Görevlisi meslekleri sıralama farklı olsa da çakışmaktadır. Çakışan meslek dışında erkeklerde ağırlıklı olan meslekler; Güvenlik Görevlisi, Şoför-Yük Taşıma, Beden İşçisi(İnşaat), Sevkiyat Görevlisi, Metal Mamuller Montaj İşçisi, Pazarlamacı ve Meydancıdır. Kadınlarda diğer ağırlıklı meslekler; Makineci(Dikiş), Muhasebeci, Büro Memuru(Genel),Satış Danışmanı, Kalite Kontrolcü-Tekstil, Bobin-Katlama-Büküm Makine Operatörü ve Sekreterdir.

Araştırmaya katılan işyerleri itibariyle en fazla açık iş sayısı %66,1'lik pay ile imalat sektöründedir. İmalat sektörü hem işyeri sayısı hem de çalışanlar bakımından en önde gelen sektördür. Açık iş sayısında ikinci sırada %11,2 ile toptan ve perakende ticaret üçüncü sırada %6,5 ile İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri izlemektedir.

Bursa ilinde açık iş oranı %2,5'dir ve bu oran %1,7 olan Türkiye açık iş oranından fazladır. Bursa'da her 100 kişilik kadronun 97,5'i dolu 2,5'i ise boş olup doldurulmaya hazırdır. Saha çalışmasında ziyaret edilen işyerlerinin % 23,8'i, açık işi olduğunu belirtmiştir. Başka bir deyişle, yaklaşık her 3 işyerinden 1'inin açık işi bulunmaktadır. Geçen yıla oranla bu yıl açık iş oranın azaldığı görülmektedir. 2014 yılı açık iş oranı %3,2 olarak gerçekleşmişken, bu yıl bu oran %2,5'dir.

Sektörlere göre en yüksek açık iş oranı yüzde 3,6 ile Konaklama ve Yiyecek Hizmetleri Faaliyetleri sektöründe tespit edilmiştir. Bu sektörü yüzde 2,9 açık iş oranı ile İmalat ve İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri sektörleri ve yüzde 2,5'lik açık iş oranı ile Bilgi ve İletişim ile Kültür, Sanat Eğlence, Dinlence ve Spor sektörleri takip etmektedir.

Ana meslek grupları itibariyle açık iş sayısına baktığımızda ilk sırada %38,4 ile Sanatkarlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar, ikinci sırada %24 ile Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcıları, üçüncü sırada ise %10,8 ile Hizmet ve Satış Elemanları gelmektedir. Cinsiyete göre açık işlerin dağılımına baktığımız da toplam açık işlerin yüzde 22,5'i yalnızca kadın, yüzde 52'si yalnızca erkek ve yüzde 25,5'i talep ettiği açık işte fark etmezi seçmiştir.

Saha çalışmasından elde edilen veriler doğrultusunda Bursa genelinde açık işlerin en fazla olduğu ilk beş meslek şu şekilde sıralanmaktadır; beden işçisi(genel), meyve sebze ayıklama işçisi, makineci(dikiş), gaz altı kaynakçısı ve diğer gıda konservecileridir.

Bursa'da açık işlerde eğitim düzeyine baktığımızda işverenlerin çoğu talep edilen eğitim düzeyine fark etmez cevabını vermişlerdir. Bunu sırasıyla; lise altı, meslek lisesi, genel lise, lisans, meslek yüksekokulu, çıraklık eğitimi ve lisansüstü eğitim düzeyi izlemektedir.

İşverenin en çok talep ettiği beceri %60,9 oranla fiziki ve bedensel yeterliliğe sahip olmaktır. Daha sonra sırası ile Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe, Takım Çalışmasına Uyum, İletişim ve İfade Yeteneği, Bilgisayar Kullanımı, Sorun Çözme ve İnisiyatif Alabilme, Proje Tabanlı Çalışma, Hesap Yapabilme, Satış ve Pazarlama ile Yabancı Dil Becerisi gelmektedir. Fiziksel ve bedensel yeterlilik becerisi açık işler için yüksek oranda talep edilen beceridir. Açık iş olan mesleklerin neredeyse tamamında istenen bir beceridir. Söz konusu beceri; Temizlik Görevlisi, Gaz altı Kaynakçısı, Meyve ve Sebze Ayıklama İşçisi, Meyve ve Sebze İşleme Teknikeri, Diğer Gıda Konservecileri ve Beden işçisi(Genel) gibi fiziki ve bedensel yeterliliğin ve dayanıklılığın ön plana çıktığı mesleklerde açık iş talebinde bulunan işyerleri tarafından oldukça yüksek düzeylerde talep edilmiştir.

Açık işlerin karşılanma yollarına baktığımızda ilk sırada %58 ile akraba eş dost yer almaktadır. Bunu %54,1 ile İŞKUR, %42,3 ile gazete, %22,4 ile internet siteleri ve %1,8 ile özel istihdam büroları izlemektedir. Kalifikasyonu düşük mesleklerin arama yolu olarak akraba-eş dost, İŞKUR ve gazete ön plana çıkarken, ara eleman ihtiyacının karşılanmasında İŞKUR ve akraba-eş dost'un ağırlığı hissedilmektedir. Kalifiye ve kariyer mesleklerin karşılanma yollarında ise internet siteleri ve özel istihdam bürosu tercihlerinde artış söz konusu olmaktadır.

Araştırma kapsamında her 100 işyerinden 40'i eleman temininde güçlük çektiklerini belirtmiştir. Sektörlere göre eleman temininde güçlük çeken işyerlerinin ilk sırasında %51,6'lik oranla İmalat sektörü bulunmaktadır. Ana meslek gruplarına göre temininde güçlük çekilen meslekler sıralamasına baktığımızda %39,2'lik oranla sanatkarlar ve ilgili işlerde çalışanlar grubu ilk sıradadır.

Bursa'da 2015 yılı İPA çalışmasında son bir yıl içerisinde 9 bin 386 kişinin temininde güçlük çekildiği görülmüştür. Çalışma kapsamında ziyaret edilen işyerlerinin % 39,8'i eleman temininde güçlük çektiğini belirtmiştir. Başka bir deyişle, yaklaşık her 3 işverenden 1'i işgücü piyasasında aradığı elemanı bulurken zorlanmıştır.

Eleman temininde en fazla güçlük çekilen meslekler; Gaz Altı Kaynakçısı, Makineci (Dikiş), Beden İşçisi (Genel), Satış Danışmanı, Dokuma Makineleri Operatörü/Dokumacı, CNC Freze Tezgahı Operatörü, Garson(Servis Elemanı), CNC Torna Tezgahı Operatörü, Diğer İmalat ve İlgili İşçiler ve Kauçuk Kalıp Presi Operatörü mesleğidir.

Mesleklerin temininde güçlük çekilme nedenlerinin en başında %72 ile gerekli mesleki beceriye/niteliğe sahip eleman bulunamaması gelmektedir. Bunu sırasıyla %55 ile yeterli iş tecrübesine sahip eleman bulunamaması ve %36 ile bu meslekte işe başvuru yapılmaması izlemektedir.

İşyerleri önümüzdeki dönemlerde istihdam durumları için olumlu tablo çizmektedirler. 30 Nisan 2016 tarihi itibariyle Bursa'da 13 bin 307 kişilik net istihdam artışı beklenmektedir. Söz konusu tarih itibariyle Finans ve Sigorta sektörü hariç diğer sektörlerde net istihdam artışı beklenmektedir. En

fazla net istihdam artışının beklendiği üç sektör; İmalat, Toptan ve Perakende Ticaret ile İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleridir. En az net istihdam artışının beklendiği üç sektör ise; Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı, Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri,Eğitim ve Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spordur.

30 Nisan 2016 tarihi itibariyle Bursa ilinde net istihdam değişim oranı (NİDO) %3,8 olarak hesaplanmıştır. 30 Nisan 2016 itibariyle Bursa'da en yüksek net istihdam değişim oranına sahip üç sektör; yüzde 11,5 ile Gayrimenkul Faaliyetleri, yüzde 8,2 Toptan ve Perakende Ticaret ve yüzde 7 ile Madencilik ve Taş Ocakçılığı sektörleridir.

Bursa ilinde 30 Nisan 2016 sonu itibariyle en fazla net istihdam artış beklentisi olan ilk beş meslek Süt ve Süt Ürünleri İşletmecisi, Beden İşçisi (İnşaat), Gaz Altı Kaynakçısı, Güvenlik Görevlisi ve Diğer İmalat ve İlgili İşçiler (Elle)dir. Aynı dönemde net istihdam azalışı beklenen ilk beş meslek ise; Konfeksiyon İşçisi, Beden İşçisi – Bina İnşaat, Kablo Montaj İşçisi, Bobin Aktarma İşçisi ve İnşaat Boyacısı/ Boyacıdır.

GİRİŞ

Bursa ili işgücü piyasası araştırma raporunun nihai hedefi illerde istihdam ve işsizlik sorununun çözümüne yönelik işgücü yapısı ile sektörler bazında personel, eğitim, nitelik gibi ihtiyaçların belirlenmesine yönelik güncel bilgi derlenmesini sağlamaktır.

İyi işleyen bir işgücü piyasasının oluşabilmesi, işgücü arz ve talebinin temel niteliklerinin incelenip bunlara uygun önlemlerin zamanında alınmasına bağlıdır. Birçok ülkede yüksek işsizlik oranlarına rağmen özellikle kısa dönemli işgücü talebinin hep yüksek olduğu da sık sık ifade edilmektedir. Birçok sektörde işgücü fazlalığı olmasına rağmen etkin eşleştirme eksikliği ve beceri uyumsuzlukları nedeniyle işgücü açığı karşılanmayabilmektedir. Açık işler, işgücünün mobilitesinin yetersizliği ve işverenin talep ettiği niteliklere sahip eleman olmayışı nedenlerinin yanı sıra bazı mesleklerde iş ortamı ve ücretin beğenilmemesi nedeniyle de zamanında doldurulamamaktadır.

İller bazında etkin bir işgücü piyasası analizi için, illerin arz ve talep yapısını aynı dönem itibariyle yansıtan arz ve talep verilerine ihtiyaç vardır. Bu ihtiyaç doğrultusunda ideal olan, il işgücü piyasasının her iki boyutunu ortaya koyan araştırmaların eşzamanlı yapılmasıdır. Böyle bir çalışmanın gerek işgücü gerekse mali açıdan yaratacağı büyük yük dikkate alındığında, pratik bir çözüm işgücü piyasası arz analizlerinde mevcut veri setlerinin kullanımıdır. İşgücü Piyasasının arz tarafına yönelik veriler ağırlıklı olarak Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) ile Hane halkı İşgücü Anketi (HİA) sonuçlarına dayanmaktadır.

İşgücü piyasası talep verileri Çalışma ve İş Kurumuna kayıtlı işverenler itibariyle idari kayıt olarak mevcuttur, ancak bu kayıtlar ilin genel talep yapısı hakkında yeterince fikir verememektedir. İşgücü talebinin illerdeki tüm işverenleri kapsayacak şekilde üretilmesi işgücü piyasasının doğru takibi açısından son derece önemlidir ve bu nedenle de özel bir talep araştırmasının periyodik olarak düzenlenmesi bir gerekliliktir.

İşgücü talep verilerinin elde edilmesine yönelik çalışmalar Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlükleri tarafından 2007 yılından beri sürdürülmektedir. Bu çalışmalarda değişik yöntemlerin kullanılması sonucu, hem illerin işgücü piyasalarının yıllar itibariyle değişimlerinin izlenmesinde hem de iller arası karşılaştırmalarda problemler yaşanmıştır. Problemlerin giderilmesi için tüm iller için standart bir talep araştırması uygulanması ve işgücü piyasası analiz raporunun yazımı olmuştur.

İhtiyaçlar doğrultusunda Bursa ili için 16 Mart - 30 Nisan 2015 tarihleri arasında İşgücü Piyasası Talep Araştırması uygulanmış ve işgücü piyasasının arz ve talep boyutunu ele alan İşgücü Piyasası Analiz Raporu hazırlanmıştır.

Bu rapor iki bölüm olarak ele alınmıştır.

Birinci bölüm, ilin işgücü piyasasını etkileyen temel unsurlardan ekonomik veriler, nüfus ve eğitim göstergeleri ile işgücü göstergeleri birlikte ele alınarak, il işgücü piyasasının genel görünümü analiz edilmiştir. Bu bölümde ayrıca İŞKUR verileri de ele alınarak ilin işgücü piyasası İŞKUR verileri ile analiz edilmiştir.

İkinci bölüm, İşgücü Talep Araştırması sonuçlarını analiz ederek Bursa işgücü talep yapısını ortaya koymaktadır. İşgücü Talep verilerine yönelik veri setlerinin temini doğrultusunda uygulanan İşgücü Talep Araştırmasının amacı işverenlerin açık işlerini tespit etmek, işgücü piyasasında mevcut, geçmiş ve gelecek dönemde meydana gelen veya gelmesi beklenen mesleki değişim ve gelişimleri izlemektir.

Tüm iller ve Türkiye Geneli için ayrı ayrı hazırlanan İşgücü Piyasası Analizi Raporlarına www.iskur.gov.tr adresi üzerinden erişebilirsiniz.

BİRİNCİ BÖLÜM

İŞGÜCÜ PİYASASININ GENEL GÖRÜNÜMÜ

İŞGÜCÜ PİYASASINI ETKİLEYEN UNSURLAR: ARKA PLAN

İşgücü bir ülkedeki emek arzını insan sayısı yönünden ifade eden bir kavramdır. Bir ülkedeki nüfusun üretici durumda bulunan yani ekonomik faaliyete katılan kısmıdır. İşgücünün çalışma hayatıyla buluştuğu piyasa koşullarına ise işgücü piyasası denmektedir. Yani başka bir ifade ile toplumda çalışanların işe yerleştirildiği ve istihdam kararının verildiği piyasaya işgücü piyasası adı verilir. Her piyasada olduğu gibi işgücü piyasasında da arz ve talep söz konusudur. İşgücü piyasası emeğini arz edenler ile emek talebinde bulunanların birbirini aradığı piyasadır. Arz tarafında iş arayanlar yani çalışma isteği ve gücüne sahip; talep tarafında ise, üretimi sağlayabilmek için işgücü arayan işverenler bulunmaktadır. İşgücü piyasasının etkilendiği birçok faktör bulunmaktadır. Bu nedenle işgücü piyasasını çok yönlü değerlendirmek gerektiğinden analizler zorlaşmaktadır. İşgücü piyasası; nüfus, ekonomik yapı, sosyal yapı, eğitim yapısı, işgücü göstergeleri, yatırımlar, teşvikler, göç durumu gibi birçok faktörden etkilenmektedir.

Bu faktörleri incelerken kullanılan veri setlerinin tümünü iller bazında elde etmek mümkün değildir. Bu veri setlerinin büyük bir kısmı bölgesel veri setleridir. Bölgeler mümkün oldukça illerin sosyo-ekonomik yapıları dikkate alınarak bir araya getirilmeye çalışılsa da iller arası gelişmişlik endeksi dikkate alındığında bölgelerin oluştuğu iller arasında farklılıklar ortaya çıkabilmektedir. Türkiye İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması (İBBS) çerçevesinde 26 bölgeden oluşmaktadır. İBBS'ye göre **TR41** olarak sınıflandırılan iller Bursa, Eskişehir ve Bilecik'tir.

Bu bölümde özellikle işgücü piyasasının arz yönü üzerinde durulmaya çalışılacaktır. Yukarıda da anlatıldığı gibi işgücü piyasasını birçok faktör etkilemektedir. Bu çalışmada bu faktörlerin hepsine yer verilmesi mümkün değildir. Bu nedenle Bursa ilinin işgücü piyasası hakkında bilgi sahibi olunabilecek temel veriler ile İŞKUR verilerine yer verilecektir.

Tablo 1'de Bursa iline ait temel işgücü göstergeleri mevcuttur. 2008 yılından 2013 yılına kadar olan; işgücüne katılım oranı, istihdam oranı ve işsizlik oranı başlıkları altında oransal değerler ile Bursa ilinin işgücü piyasası yorumlanmaya çalışılacaktır. 2008-2013 verileri yıllar itibariyle incelendiğinde 2009'dan itibaren işgücüne katılma oranı ve istihdam oranında sürekli bir artış görülmektedir. İşsizlik oranları ise Global Krizin etkisi ile 2008 ve 2009 yıllarında artış gösterirken, 2010 yılından sonra bir düşüş seyrine girmiştir, 2011 yılından itibaren tek hanelere kadar gerilemiştir.

Tablo 1: İl Düzeyinde Temel İşgücü Göstergeleri (2008-2013)

Yıllar	İşgücüne Katılma Oranı	İşsizlik Oranı	İstihdam Oranı
2008	50,2	10,8	44,8
2009	49,4	14,7	42,1
2010	48,4	10,5	43,3
2011	50,5	7,5	46,7
2012	50,4	7,1	46,8
2013	51,4	6,6	48

Kaynak: TÜİK

İşgücü piyasasının en önemli unsurlarından biri de istihdamdır. İstihdam en kısa tanımla kişilerin bir işinin olması ya da işte çalışması durumudur. ABD'de haftada bir saat ücret karşılığı çalışan kişiler bile istihdama dâhil kabul edilmektedir. Emeğini arz eden ve makul istihdam şatları içerisinde iş bulup, çalışanların toplamı istihdam seviyesini meydana getirir. Bir ülkedeki istihdamı gösteren en önemli verilerden biri de istihdam oranıdır. İstihdam oranı, çalışanların çalışabilir yaştaki nüfusa oranıdır. Bu oran ülke ekonomisinin istihdam yaratma gücünü göstermekte iken; yaş, cinsiyet ve iktisadi faaliyetlere göre istihdam politikalarının oluşturulmasında da kilit unsurdur.

Grafik 1: İl Düzeyinde Temel İşgücü Göstergeleri

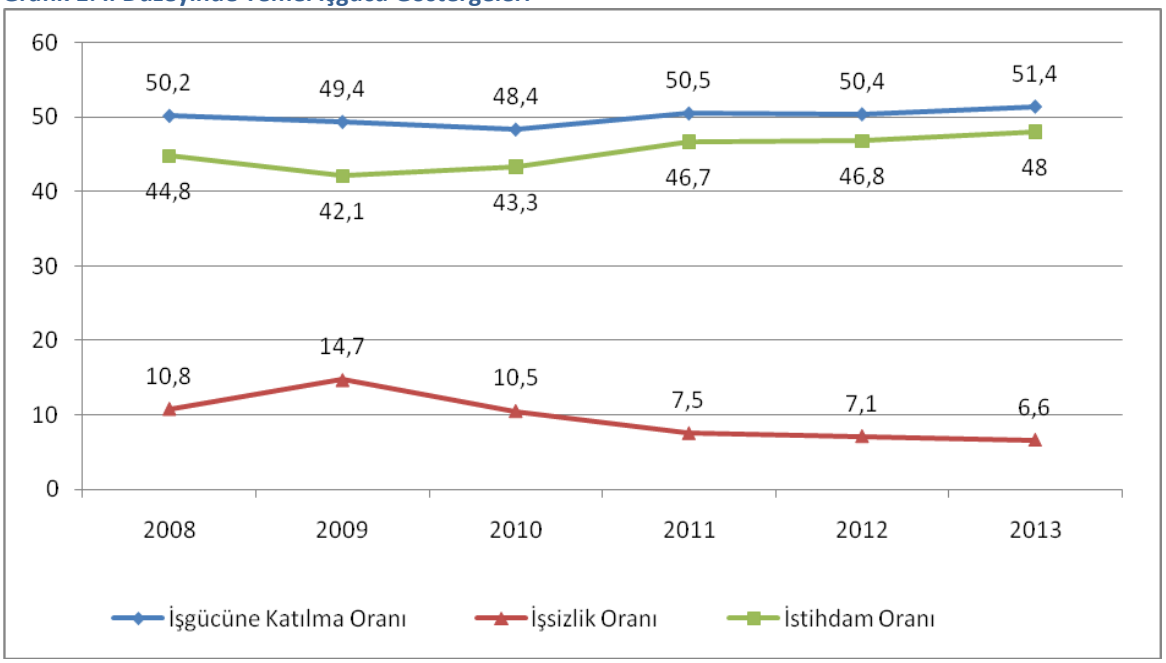

Kaynak: TÜİK

İstihdam oranındaki değere bakılarak ülke ekonomisini pozitif veya negatif yönde değerlendirilmek mümkün değildir. Bunun yanında istihdam oranları değerlendirilirken çalışma saatleri, kayıt dışı istidam ve ücret gibi unsurlar da etkilidir.

İşgücü istihdam edilenler ve işsizlerin toplamından oluşmaktadır. Tablo ve grafikte görüldüğü üzere; istihdam edilenler Türkiye genelinde de Bursa'da da yıllar itibariyle bir artış içerisindedir. İşgücüne katılım oranı ve istihdam oranında Türkiye geneli ve Bursa'da referans yılları arasında sürekli bir artış gözlemlenmektedir. Buda demek oluyor ki çalışma çağındaki nüfusun işgücü piyasasındaki etkinliği giderek artmaktadır. Bursa'da işgücüne katılım oranı Türkiye ortalamasından daha yüksek seviyede gerçekleşmiş olsa da genel olarak oranlar arasında ve yıllar itibari ile iniş çıkışlarda bir paralellik söz konusudur. Bu göstergeler Bursa'nın sosyo-ekonomik konjonktürünün Türkiye'nin bir yansıması olduğunu göstermektedir.

İş piyasasına ilişkin bir diğer önemli kavram ise işsizliktir. İşsizlik, çalışma istek ve arzusunda olup, emek piyasasında iş aramasına rağmen iş bulamayan kişiye denilmektedir. Bu çerçevede 2010-2013 yılları arasındaki işsizlik oranlarına baktığımızda Türkiye genelinde de Bursa'da da işsizlik oranları düşmektedir. Bursa'nın işsizlik oranları Türkiye geneli işsizlik oranlarından daha düşük seviyede gerçekleşmiştir. Burada Bursa'nın ekonomik yapısı, gelişmişlik düzeyi gibi faktörler etkili olmaktadır.

İŞKUR GÖSTERGELERİ

Çalışmamızın bu kısmında İŞKUR istatistiklerinden yararlanarak ilin mevcut işgücü piyasası değerlendirilmeye çalışılmaktadır. İŞKUR istatistikleri sadece İŞKUR verilerini içermektedir. İŞKUR verileri işgücü piyasasının nabzının tutulması için önemli göstergelerdendir. Kuruma kayıtlı olanlar ile ilgili veriler olup oldukça detaylıdırlar.

Bu bölümde İŞKUR istatistiklerinden yararlanarak Bursa ilinde kayıtlı işsizler, açık iş sayıları, işe yerleştirmeler, mesleki eğitim verileri ve işsizlik ödeneği fonundan faydalananlar hakkında bilgiler verecektir. Yapılan bu değerlendirmeler ileriki yıllarda düzenlenecek programlar için kaynak teşkil edecektir.

KAYITLI İŞSİZ

Kayıtlı işsizler İŞKUR'a kayıt olup işsiz olduğunu bildiren kişilerdir. Bir kişi İŞKUR'a kayıt olduktan sonra 18 ay boyunca herhangi bir işlemde bulunmazsa kişinin kaydı aktif kayıtlardan kaldırılır. Grafik 2'de yıllar itibariyle Bursa ili için İŞKUR'a kayıtlı işsizlerin cinsiyete göre dağılımı verilmiştir.

Bursa ilinde 2010-2015 (Haziran) yılları arasında kayıtlı işsiz sayısının değişimine sayısal olarak grafik 2'de yer verilmiştir. 2012 yılından itibaren kayıtlı işsiz sayısında bir artış olduğu gözlemlenmektedir. Aynı dönemlerde Türkiye ve Bursa'da işsizlik oranlarının gerilediğini göz ününde bulundurursak bu sayısal yükselişi İŞKUR hizmetlerinden faydalanan kişi sayısında ki artışla açıklayabiliriz. Ayrıca, İŞKUR'un tanınırlığının artmasından ve işgücü piyasasında aktif bir oyuncu hale gelmesinden kaynaklanmaktadır. Bu sebeplerin dışında İŞKUR'un düzenlediği mesleki eğitim kurslarına ve diğer aktif işgücü programlarına katılımın fazla olması İŞKUR'un işgücü piyasasında tanınırlığının ve etkinliğinin arttığının göstergesidir.

Kayıtlı işsizlerin kadın erkek dağılığımına baktığımızda: 2010 yılında erkeklerin %68, kadınların %32 oranında İŞKUR'a kayıtlı olduğunu, ancak 2011 yılında bu oranın erkekler %53, kadınlar %47 olarak dengelendiğini ve 2014 yılına kadar bu dengenin korunarak geldiğini görmekteyiz. 2015 (Haziran) döneminde ise erkeklerin oranının %55,7, kadınların oranının %44,3 olduğu görülmektedir.

Grafik 2: Kayıtlı İşsizlerin Cinsiyete Göre Dağılımı

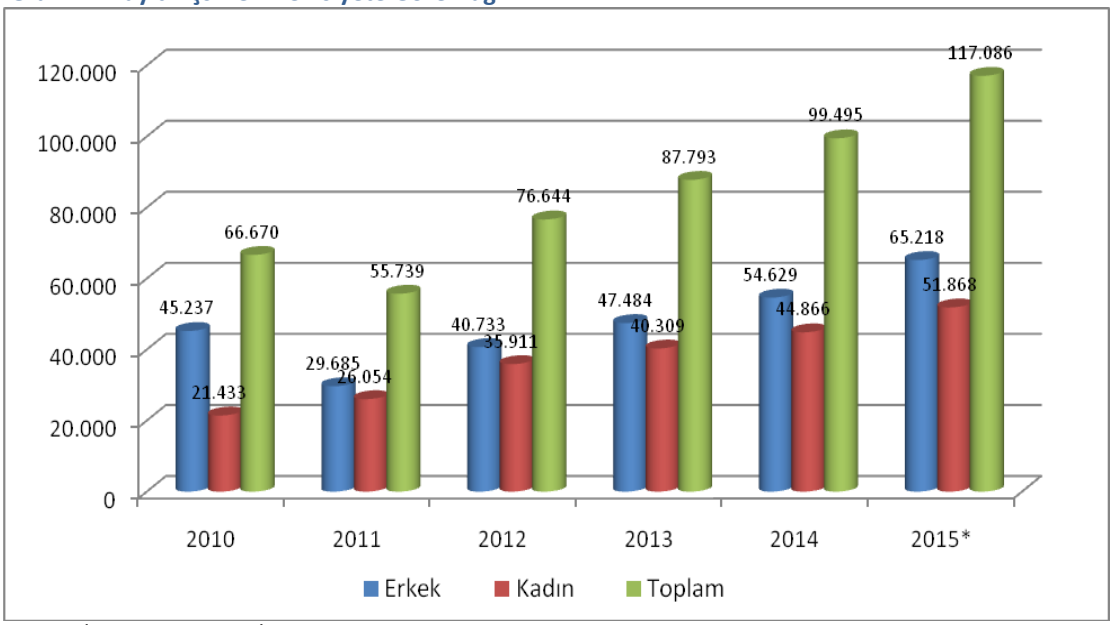

Kaynak: İŞKUR *2015 HAZİRAN ayı sonu itibarıyla

2010 yılında Bursa ilinde 66 bin 670 kişi İŞKUR'a kayıtlı iken, 2015 yılı Haziran ayı sonu itibariyle bu sayı neredeyse iki kat artarak 117 bin 086 'ya yükselmiştir. İŞKUR'a kayıtlı erkeklerin sayısında genelde bir artış gözlemlenirken 2011 yılında bir düşüş yaşanmış, sonraki yıllarda ise artış yine devam etmiştir. Kadınlarda ise 2010 yılında 21 bin 433 kişi kayıtlı iken, 2015 yılında bu sayı yaklaşık iki buçuk kat artarak 51 bin 868 kişiye çıkmıştır. 2010 yılındandan 2015 (Haziran) yılına kadar İŞKUR'a kayıtlı işsiz kadınların sürekli artış göstermiştir. İŞKUR'un kadınlara yönelik düzenlediği mesleki eğitim kursları da rakamsal artışa katkı sağlamıştır. Kadınların ekonomik değer üretmek ve ev ekonomisine katkı sağlamak amacıyla işgücü piyasasında yer almak istemeleri de, bu sayıda belirgin bir artış olmasının temel sebeplerinden birisidir. Bu sebeplerin dışında Sayısal değişime oransal olarak bakıldığında 2011 yılından itibaren kadın erkek dağılımında oransal bir değişiklik gözlemlenmemektedir.

Tablo 2: Kayıtlı İşsizlerin Mesleklere Göre Dağılımı

2014		2015*	
Meslek	Kayıtlı İşsiz Sayısı	Meslek	Kayıtlı İşsiz Sayısı
BEDEN İŞÇİSİ (GENEL)	11537	BEDEN İŞÇİSİ (GENEL)	13646
BEDEN İŞÇİSİ (TEMİZLİK)	3419	BEDEN İŞÇİSİ (TEMİZLİK)	3750
BÜRO MEMURU (GENEL)	3013	ÖN MUHASEBECİ	3245
ÖN MUHASEBECİ	2788	BÜRO MEMURU (GENEL)	3207
SATIŞ DANIŞMANI	2428	SATIŞ DANIŞMANI	2987
SEKRETER	2310	SEKRETER	2537
ÇAYCI	1969	ŞOFÖR-YÜK TAŞIMA	2189
ŞOFÖR-YÜK TAŞIMA	1749	ÇAYCI	2145
MUHASEBECİ	1596	MAKİNECİ (DİKİŞ)	1704
TEMİZLİK GÖREVLİSİ	1436	TEMİZLİK GÖREVLİSİ	1694
DİĞER MESLEKER	67.250	DİĞER MESLEKLER	79.982
Genel Toplam	**99.495**		**117.086**

Kaynak: İŞKUR *2015 HAZİRAN ayı sonu itibarıyla

İŞKUR'a kayıtlı işsiz sayısı 2015 yılı Haziran ayı sonu itibari ile 117 bin 086 'dır. Kayıtlı işsizlerin mesleklere göre dağılımı sıralamasında yer alan ilk iki meslek nitelik gerektirmeyen meslekler iken devamında ön muhasebeci, büro memuru, satış danışmanı, sekreter, şoför-yük taşıma, çaycı, makineci(dikiş), temizlik görevlisi mesleklerinin sıralandığı görülmektedir.

Herhangi bir niteliği olmayan kişilerin çokça müracaat ettiği "Toplum Yararına Programlar" (TYP) neticesinde nitelik gerektirmeyen mesleklerde kayıtlı işgücü göstergelerinde bir takım nicel değişiklikler olmuştur. Beden İşçisi (Genel) ve Beden İşçisi (Temizlik) mesleklerinde yaşanan genel artış bu noktada ortaya çıkmaktadır.

2014 yılı ve 2015 yılının ilk altı aylık dönem değerlendirmesi yapıldığında kayıtlı işsizlerin mesleklerinde gözle görülür bir değişiklik olmadığı, 2014 yılında en fazla kayıtlı işsizin olduğu meslek sıralamasında 9. sırada olan muhasebeci mesleğinin yerini 2015 yılının ilk altı aylık sıralamasında makineci (dikiş) mesleği almıştır.

AÇIK İŞLER

İşverenlerin İŞKUR'dan eleman talepleri açık iş olarak adlandırılmaktadır. Grafik 3'te görüleceği üzere 2010 yılında 11 bin 732 kişi olan açık iş sayısı yıllar itibari ile katlanarak artmış ve 2014 yılında toplam 71 bin 545 kişiye ulaşmıştır. 2015 yılı Haziran ayı sonu itibari ile de açık iş sayısı 46 bin 220 olarak gerçekleşmiş ve bu artış seyri devam ettiği takdirde 2014 yılında yakalanan açık iş sayısından daha büyük bir sayıya ulaşılacağı tahmin edilmektedir. İŞKUR'un tanınırlığının ve personel sayısının artması ve bununla birlikte hizmetlerinin çeşitlenmesi ile işverenlerin İŞKUR ile irtibatları giderek artmış ve işverenler eleman taleplerini İŞKUR'a iletmeye başlamıştır.

Grafik 3: Yıllara Göre Açık İş

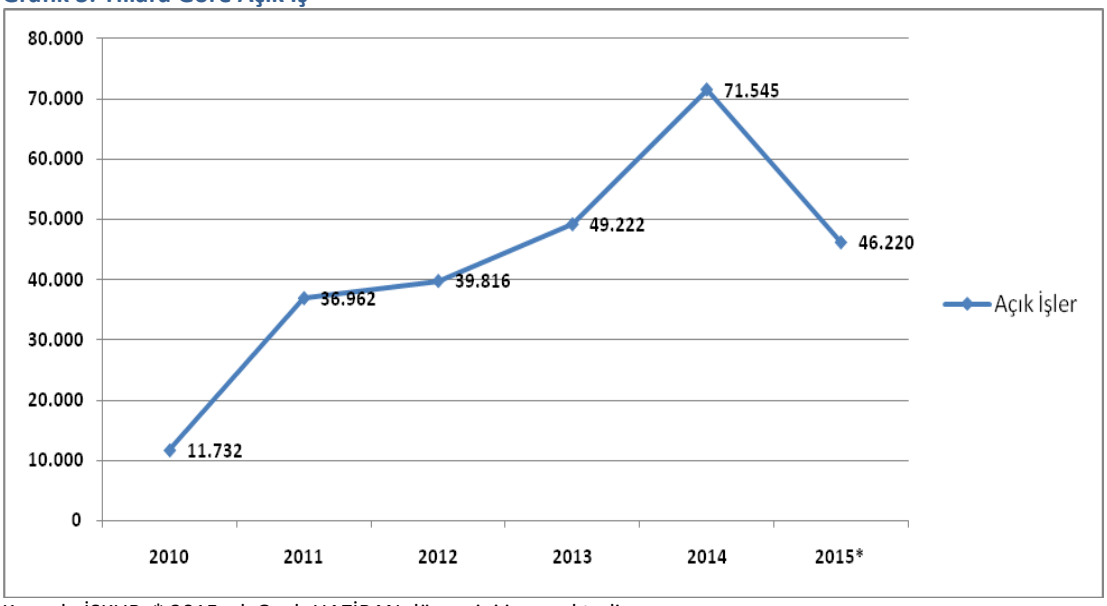

Kaynak: İŞKUR * 2015 yılı Ocak-HAZİRAN dönemini içermektedir.

Tablo 3'de 2014 ve 2015 (Haziran) yılları içerisinde Bursa'da en fazla açık işin bulunduğu ilk 10 meslek karşılaştırmalı olarak verilmiştir. 2014 yılında açık işin bulunduğu ilk 10 meslek: Beden İşçisi (Genel), Kablo Gruplama İşçisi, Makineci (Dikiş), Beden İşçisi (Temizlik), Gaz Altı Kaynakçısı, Pazarlamacı, Diğer İmalat Ve İlgili İşçiler (Makine ile), Satış Danışmanı, Kalite Kontrolcü, Diğer Mobilyacılar ve İlgili İşçiler' dir.

2015 yılının ilk altı aylık verilerine göre ise en fazla açık işin bulunduğu ilk 10 meslek şunlardır: Beden İşçisi (Genel), Otomotiv Montaj İşçisi, Makineci (Genel), Gaz Altı Kaynakçısı, Beden İşçisi (Temizlik), Otomotiv Kaynak İşçisi, Meyve Sebze Ayıklama İşçisi, Kalite Kontrolcü, Kasiyer, Veri Giriş Kontrol İşletmeni'dir.

2014 yılı ve 2015 yılının ilk altı aylık dönem değerlendirmesi yapıldığında en fazla açık işin olduğu mesleklerde her iki yılda da Beden İşçisi (Genel) birinci sırada yer almaktadır. Bursa ilinde tekstil ve otomotiv sanayinin gelişmiş olduğu açık işlerin mesleklere göre dağılımında net olarak görülmektedir. 2015 yılı ilk altı aylık açık iş verilerinde 7. Sırada yer alan meyve sebze ayıklama işçisi mesleği Bursa ilinde verimli tarım arazilerinin olmasından dolayı konserveciliğinde geliştiğini göstermektedir.

Tablo 3: Açık İşlerin Mesleklere Göre Dağılımı

2014		2015*	
Meslek	**Açık İş Sayısı**	**Meslek**	**Açık İş Sayısı**
BEDEN İŞÇİCİ (GENEL)	16.327	BEDEN İŞÇİSİ (GENEL)	11.974
KABLO GRUPLAMA İŞÇİSİ	2.044	OTOMOTİV MONTAJ İŞÇİSİ	1.579
MAKİNECİ (DİKİŞ)	1.883	MAKİNECİ (DİKİŞ)	1.318
BEDEN İŞÇİSİ (TEMİZLİK)	1.811	GAZ ALTI KAYNAKÇISI	1.309
GAZ ALTI KAYNAKÇISI	1.594	BEDEN İŞÇİSİ (TEMİZLİK)	1.131
PAZARLAMACI	1.434	OTOMOTİV KAYNAK İŞÇİSİ	735
DİĞER İMALAT VE İLGİLİ İŞÇİLER (MAKİNE İLE)	1.297	MEYVE SEBZE AYIKLAMA İŞÇİSİ	650
SATIŞ DANIŞMANI	1.209	KALİTE KONTROLCÜ	633
KALİTE KONTROLCÜ	1.159	KASİYER	627
DİĞER MOBİLYACILAR VE İLGİLİ İŞÇİLER	1.084	VERİ GİRİŞ KONTROL İŞLETMENİ	612
DİĞER MESLEKLER	41.703	DİĞER MESLEKLER	25.652
Genel Toplam	**71.545**		**46.220**

Kaynak: İŞKUR *2015 Ocak-Haziran dönemi

İŞE YERLEŞTİRMELER

Grafik 4'te yer alan yıllar itibariyle işe yerleştirme sayıları karşılaştırıldığında, 2010 yılında 8 bin 251 olan işe yerleştirme sayısı üç kattan fazla artarak 2013 yılında 31 bin 212'ye çıkmıştır. İşe yerleştirme sayılarında 2010 yılından 2014 yılına kadar sürekli olarak bir artış görülmektedir. 2014 yılında ise küçük bir gerileme ile 27 bin 367'ye düştüğü görülmektedir. 2015 yılının ilk altı aylık döneminde ise işe yerleştirme sayısı 16 bin 926 olarak gerçekleşmiş olup, bu rakam il altı aylık dönemi kapsadığından, yılsonunda 2014 yılı işe yerleştirme rakamının aşılacağı tahmin edilmektedir.

İşe yerleştirme rakamlarındaki belirgin artışın arkasında; aktif işgücü programları ve İŞKUR'un işgücü piyasasında aktif bir şekilde rol üstlenmesi yatmaktadır. Bunların neticesinde İŞKUR'un tercih edilirliği; hem kayıtlı işsiz göstergelerine hem de işe yerleştirme sayılarına yansımıştır.

Grafik 4: Yıllar İtibari ile İşe Yerleştirme

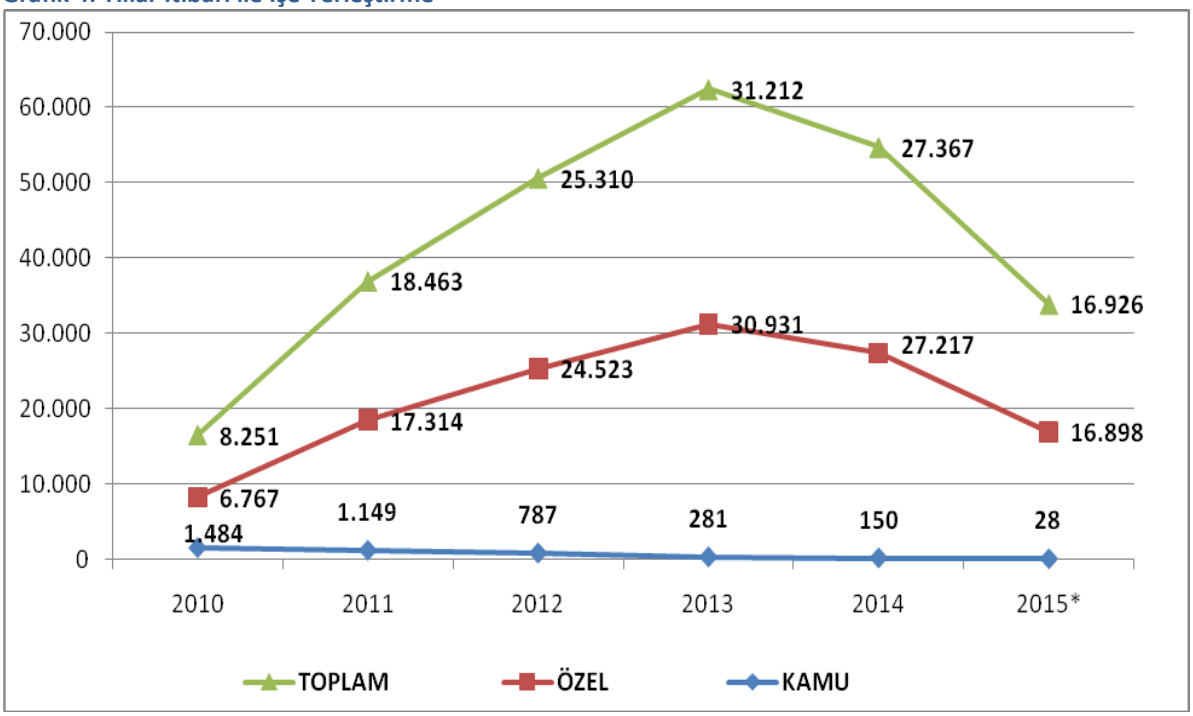

Kaynak: İŞKUR *2015 yılı Ocak-HAZİRAN dönemi

2015 yılının ilk altı ayında gerçekleşen işe yerleştirmelere meslek bazında bakıldığında; ilk sırada Beden İşçisi (Genel) mesleği yer almaktadır. Bu mesleği sırasıyla; Veri Giriş Kontrol İşletmeni, Otomotiv Montaj İşçisi, Meyve Sebze Ayıklama İşçisi, Makineci (Dikiş), Beden İşçisi (Temizlik), Kasiyer, Temizlik Görevlisi (Hastane), Reyon Görevlisi, Dokuma Makineleri Operatörü / Dokumacı meslekleri takip etmektedir.

Kayıtlı işsiz, açık iş ve işe yerleştirme göstergelerinde yer alan mesleklere baktığımızda, işgücü piyasası tarafından talep edilen mesleklerle kayıtlı işsizlerin meslekler bazında örtüştüğü görülmektedir. Söz konusu durum işe yerleştirmelerin mesleklere göre dağılımında da kendisini göstermektedir.

Tablo 4: İşe Yerleştirmelerin Mesleklere Göre Dağılımı

2014		2015*	
Meslek	İşe Yerleştirme Sayısı	Meslek	İşe Yerleştirme Sayısı
BEDEN İŞÇİSİ (GENEL)	6.650	BEDEN İŞÇİSİ (GENEL)	4.684
DİĞER İMALAT VE İLGİLİ İŞÇİLER (MAKİNE İLE)	1.104	VERİ GİRİŞ KONTROL İŞLETMENİ	878
DİĞER MOBİLYACILAR VE İLGİLİ İŞÇİLER	887	OTOMOTİV MONTAJ İŞÇİSİ	639
KASİYER	717	MEYVE-SEBZE AYIKLAMA İŞÇİSİ	497
VERİ GİRİŞ KONTROL İŞLETMENİ	685	MAKİNECİ (DİKİŞ)	484
KABLO GRUPLAMA İŞÇİSİ	670	BEDEN İŞÇİSİ (TEMİZLİK)	483
BEDEN İŞÇİSİ (TEMİZLİK)	624	KASİYER	343
KALİTE KONTROLCÜ	591	TEMİZLİK GÖREVLİSİ (HASTANE)	315
REYON GÖREVLİSİ	469	REYON GÖREVLİSİ	308
GAZ ALTI KAYNAKÇISI	465	DOKUMA MAKİNELERİ OPERATÖRÜ/ DOKUMACI	277
DİĞER MESLEKLER	14.505	DİĞER MESLEKLER	8.018
Genel Toplam	**27.367**		**16.926**

Kaynak: İŞKUR *2015 yılı Ocak-HAZİRAN dönemi

2014 yılı ve 2015 yılının ilk altı aylık dönem değerlendirmesi yapıldığında en fazla işe yerleştirmenin olduğu mesleklerde her iki yılda da Beden İşçisi (Genel) birinci sırada yer almaktadır. 2014 yılında Diğer İmalat ve İlgili İşler, Diğer Mobilyacılar ve İlgili İşler, Kablo Gruplama İşçisi, Kalite Kontrolcü ve Gaz Altı Kaynakçısı meslekleri olmasına rağmen 2015 yılının ilk altı aylık sıralamasında bu mesleklere rastlanmamaktadır. 2015 yılının ilk altı aylık sıralamasında Otomotiv Montaj İşçisi, Meyve-Sebze Ayıklama İşçisi, Makineci (dikiş) meslekleri dikkat çekmektedir.

MESLEKİ EĞİTİM FAALİYETLERİ

2015 yılının ilk altı aylık bölümünde aktif işgücü programları kapsamında 594 adet program düzenlenmiş ve bu programlara toplam 4.146 kişi katılmıştır.

Toplum Yararına Program (TYP) dahilinde ise ilk altı ayda 3 bin 411 kişi programdan yararlanmıştır.

İşbaşı Eğitim Programı (İEP) ise piyasa tarafından oldukça rağbet gören, işe alımlarda ve meslekte tecrübe edinme noktasında en anlamlı geri dönüşlerin olduğu ve en fazla istihdamın sağlandığı programdır. 2015 yılının ilk altı aylık döneminde 428 İEP düzenlenmiş olup 1.042 kişi bu programlardan faydalanmıştır.

Mesleki eğitim kurslarında ise 151 adet kurs düzenlenmiş olup 2 bin 727 kişi bu kurslardan faydalanmıştır.

İŞKUR'un düzenlediği aktif işgücü programları kişilerin işgücü piyasasının gerekleri hakkında bilgisini artırmakla kalmayıp hem kişilere meslek kazandırmakta, hem de kişilerin işgücü piyasasına girişinde aracı rol oynamaktadır.

Tablo 5: Kurs ve Kursiyer Göstergeleri

Yıllar	Aktif İşgücü Programları								Toplum Yararına Programlar	
	Mesleki Eğitim Kurs Sayısı	Mesleki Eğitim Kursiyer Sayısı	İEP Sayısı	İEP Katılımcı Sayısı	Girişimcilik Eğitimi Program Sayısı	Girişimcilik Eğitimi Katılımcı Sayısı	Toplam Kurs Sayısı	Toplam Kursiyer Sayısı	TYP Sayısı	TYP Katılımcı Sayısı
2015*	151	2.727	428	1.042	15	377	594	4.146	73	3.411
2014	311	4.600	399	990	66	1.587	776	7.177	59	1.671
2013	313	4.628	689	1.428	46	1.147	1.048	7.203	47	1.091
2012	399	6.841	461	1.011	26	622	886	8.474	70	1.503
2011	259	4.794	195	477	20	468	474	5.739	46	936
2010	311	5.984	37	89	9	200	357	6.273	19	216

Kaynak: İŞKUR *2015 yılı Ocak-HAZİRAN dönemi

İŞSİZLİK ÖDENEĞİ VERİLERİ

İşsizlik sigortası, kişinin bir işyerinde çalışırken; çalışma istek, yetenek, sağlık ve yeterliliğinde olmasına rağmen, kendi istek ve kusuru dışında işini kaybetmesi halinde uğradıkları gelir kayıplarını kısmen de olsa karşılayabilmek için, sigortacılık tekniği ile faaliyet gösteren sigorta koludur. Bursa ilinde 2015 yılının ilk altı ayında toplam 15 bin 706 kişi işsizlik ödeneği almaya hak kazanmıştır.

İŞKUR'un tanınırlığının ve işgücü piyasasındaki etkinliğinin artması, işsizlik sigortasından yararlanma şartlarındaki değişiklikle birlikte değerlendirildiğinde işsizliği ödeneğine başvuruların sayısı artmıştır.

Tablo 6: Yıllar itibari ile İşsizlik Ödeneği Hakedenler

Yıllar	İşsizlik Ödeneği Hak Eden Sayısı
2015*	15.706
2014	27.528
2013	25.736
2012	21.348
2011	18.492
2010	18.878

Kaynak: İŞKUR *2015 yılı Ocak-HAZİRAN dönemi

Tablo 7'de 2014 ve 2015 (Haziran) yılları içerisinde Bursa'da en fazla işsizlik ödeneği hakeden ilk 10 meslek karşılaştırmalı olarak verilmiştir. 2014 yılında en fazla işsizlik ödeneği hak edenin bulunduğu ilk 10 meslek: Beden İşçisi (Genel), Ön Muhasebeci, Satış Danışmanı, Şoför-Yük Taşıma, Beden İşçisi (Temizlik), Büro Memuru (Genel), Muhasebeci, Makineci (Dikiş), Çaycı, Şoför (yolcu taşıma)'dır.

2015 yılının ilk altı aylık verilerine göre ise en fazla işsizliköde neği hakedenin bulunduğu ilk 10 meslek şunlardır: Beden İşçisi (Genel), Beden İşçisi (Temizlik), Ön Muhasebeci, Satış Danışmanı, Makineci (Dikiş), Dokuma Makineleri Operatörü / Dokumacı, Şoför-Yük Taşıma, Muhasebeci, Büro Memuru (Genel), Çaycı.

Tablo 7: İşsizlik Ödeneğini Hak Edenlerin Mesleklere Göre Dağılımı

2014		2015*	
Meslekler	İşsizlik Ödeneği Hak Edenler	Meslekler	İşsizlik Ödeneği Hak Edenler
BEDEN İŞÇİSİ (GENEL)	2.276	BEDEN İŞÇİSİ (GENEL)	1.090
ÖN MUHASEBECİ	705	BEDEN İŞÇİSİ (TEMİZLİK)	392
SATIŞ DANIŞMANI	685	ÖN MUHASEBECİ	375
ŞOFÖR-YÜK TAŞIMA	636	SATIŞ DANIŞMANI	366
BEDEN İŞÇİSİ (TEMİZLİK)	618	MAKİNECİ (DİKİŞ)	349
BÜRO MEMURU (GENEL)	598	DOKUMA MAKİNELERİ OPERATÖRÜ / DOKUMACI	332
MUHASEBECİ	527	ŞOFÖR-YÜK TAŞIMA	311
MAKİNECİ (DİKİŞ)	515	MUHASEBECİ	283
ÇAYCI	418	BÜRO MEMURU (GENEL)	264
ŞOFÖR (YOLCU TAŞIMA)	414	ÇAYCI	242
DİĞER MESLEKLER	20.136	DİĞER MESLEKLER	11.702
GENEL TOPLAM	**27.528**	**GENEL TOPLAM**	**15.706**

Kaynak: İŞKUR *2015 yılı Ocak-HAZİRAN dönemi

Tablo 7 incelendiğinde mesleklere göre işsizlik ödeneğini hak edenlerin en çok nitelik gerektirmeyen mesleklerde olduğu tespit edilmiştir. Diğer mesleklerde ise işsizlik ödeneğini hak edenlerin sayılarının birbirlerine yakın değerler olduğu görülmektedir. Bu durum meslek sahibi olan kişilerin daha az iş kaybına uğradıklarını veya kişilerin çalıştıkları işlerden memnun olduklarını ifade etmektedir.

2014 yılı ve 2015 yılının ilk altı aylık dönem değerlendirmesi yapıldığında en fazla işsizlik ödeneği hak eden mesleklerde her iki yılda da Beden İşçisi (Genel) birinci sırada yer almaktadır. Her iki yılda da mesleklerin yaklaşık olarak aynı olduğu fakat yer değiştirdiği görülmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM
İŞGÜCÜ PİYASASI TALEP ARAŞTIRMASI SONUÇLARI

AMAÇ VE YÖNTEM

İyi işleyen bir işgücü piyasasının oluşabilmesi, işgücü arz ve talebinin temel niteliklerinin incelenip bunlara uygun önlemlerin zamanında alınmasına bağlıdır. Birçok ülkede yüksek işsizlik oranlarına rağmen özellikle kısa dönemli işgücü talebinin hep yüksek olduğu da sık sık ifade edilmektedir. Birçok sektörde işgücü fazlalığı olmasına karşın etkin eşleştirme eksikliği ve beceri uyumsuzlukları nedeniyle de işgücü açığı karşılanmayabilmektedir. Açık işler, işgücünün mobilitesinin yetersizliği ve işverenin talep ettiği niteliklere sahip eleman olmayışı nedenlerinin yanı sıra bazı mesleklerde iş ortamı ve ücretin beğenilmemesi nedeniyle zamanında doldurulamamaktadır. İşgücü piyasasının talep boyutuyla ele alınıp mevcut durumda işgücü, mevcut açık iş ve gelecek dönemde işgücünün eğilimlerinin bilinmesi kısa dönemli işgücü yetiştirilmesi için temel verileri sağlamaktadır.

İşgücü piyasasında arz ve talebin etkin bir şekilde uyumlaştırılabilmesi için işgücü piyasası bilgileri oldukça önemlidir. İşgücü piyasasının arz tarafına yönelik veriler ağırlıklı olarak Türkiye İstatistik Kurumu'nun yapmış olduğu Sürekli Hanehalkı İşgücü Anketi sonuçlarından elde edilmektedir. Ancak işgücü piyasasının talep tarafına yönelik pek fazla veri bulunmamaktadır. Bu açığı da Türkiye İş Kurumu İşgücü Piyasası Araştırmaları ile doldurmaya çalışmaktadır. Arz tarafı ile ilgili verilerde il düzeyinde yeterli veri bulunmamaktadır. Talep tarafı ile ilgili yapılan araştırmalar ise henüz istenen düzeyde değildir.

4904 sayılı Kanunda Türkiye İş Kurumuna verilen görevlere istinaden işgücü piyasası ihtiyaçlarının tespit edilmesi amacıyla Türkiye İş Kurumunca 2007 yılından beri işgücü piyasası araştırmaları (İPA) periyodik olarak sürdürülmektedir. Değişik yöntemler kullanılarak 2007'den beri devam ettirilen araştırmalar 2009 yılından itibaren yılda iki defa yapılmıştır. İşgücü piyasası araştırmalarının EUROSTAT (Avrupa Birliği İstatistik Ofisi) normlarına uygun şekilde yürütülmesi ve Resmi İstatistik Programı (RİP) kapsamına alınmasına yönelik çalışmalar 2011 yılı ikinci yarısından itibaren Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) işbirliğiyle devam etmektedir.

Bu çalışmaların temel amaçları, işgücü piyasası ile ilgili periyodik bilgi elde etmek, işgücü piyasasında mevcut, geçmiş ve gelecek dönemde meydana gelen veya gelmesi beklenen mesleki değişim ve gelişmeleri izlemek, işgücü piyasasının talep yapısını ortaya koymak ve bu sonuçlar üzerinden aktif istihdam politikalarına veri kaynağı teşkil etmek şeklindedir. Bu çalışmalar dışında Türkiye için bir açık iş sayısına erişebilir olunmasına yönelik EUROSTAT'ın talep ettiği açık iş

istatistikleri için veri toplanabilmiş olacaktır. Bu çalışmanın önemli amaçlarından biride İŞKUR dışında da diğer kurum ve kuruluşların işgücü talebi hakkında bilgi ihtiyacını karşılamaktır.

Türkiye İş Kurumu, 2015 Yılı Yerel Düzeyde İşgücü Piyasası Araştırması kapsamında 16 Mart – 30 Nisan 2015 tarihleri arasında Türkiye genelinde 132.034 işyerine yüze görüşme yöntemiyle anket uygulamıştır. TÜİK İşyeri Kayıtları Sistemi altlık kullanılarak sektörel kapsam dâhilinde yer alan ve 10 ve daha fazla çalışana sahip işyerleri, araştırmada örnekleme çerçevesi olarak kullanılmıştır. Araştırmanın kapsamında Türkiye genelinde Avrupa Topluluğu Ekonomik Faaliyetlerin İstatistiki Sınıflaması (NACE) Rev. 2 sınıflandırmasına göre Tarım, Kamu Yönetimi ve Savunma; Zorunlu Sosyal Güvenlik, Hane Halklarının İşverenler Olarak Faaliyetleri ve Uluslararası Örgütler ve Temsilciliklerinin Faaliyetleri dışındaki 17 alt sektörde yer alan, 2-9 arası kişi istihdam eden ile 10 ve daha fazla çalışana sahip işyerleri örnekleme çerçevesi olarak kabul edilmiştir. Örnekleme birimi işyeri olarak belirlenmiş ve 17 sektör bazında 10 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerleri için il ve Türkiye, 2-9 arası kişi istihdam eden işyerleri için ise Türkiye geneli tahmini verilmiştir.

İşyerleriyle yüz yüze görüşme yöntemiyle (Araştırmanın saha çalışmasının tamamı İŞKUR personeli tarafından gerçekleştirilmiştir.) gerçekleştirilen "İl İşgücü Piyasası Talep Araştırması İşyeri Bilgi Formu" kapsamında,

Temel işyeri bilgileri

Mevcut istihdam bilgileri (Cinsiyet, Meslek)

Açık iş (Meslek, Talep Edilen Eğitim ve Beceri düzeyleri, Karşılanma Yolları, Cinsiyet, Aranma Süresi)

Temininde güçlük çekilen meslekler (Meslek, Güçlük Nedeni)

30 Nisan 2016 tarihleri itibariyle artış/azalış olacağı düşünülen mesleklere ilişkin sorular sorulmuştur.

Talep Araştırması, bahsi geçen 17 sektörde işyeri bazında il ve Türkiye tahmini vermek üzere planlandığından mesleklere göre yapılan genellemelerin ihtiyatla karşılanması gerekmektedir. Çünkü mesleklere göre bir çerçeve olmadığı için, örneklem çekimine mesleki kırılımı dahil edilememiştir. Dolayısıyla rapordaki mesleklere ilişkin bilgiler detay olarak sunulmuştur.

İŞYERLERİ VE MEVCUT İSTİHDAM

Bu bölümde Bursa ilinde gerçekleştirilen işgücü piyasası talep araştırması kapsamında bulunan işyerleri ile işyerlerinde çalışanlar üzerinde durulmaya çalışılacaktır. İşyerlerinin kuruluş yılı, İŞKUR hizmetlerinden yararlanıp yararlanmadığı, İŞKUR'un sunduğu hizmetlerden yararlananların hangi tür hizmetlerden yararlandığı, işyerlerinin vardiyalı çalışma yapma durumları, ihracat yapıp yapmama durumları ile part-time çalışanı olup olmama durumlarına ilişkin toplanan bilgilere yer verilecektir. Çalışma kapsamında Bursa ilinde 7.855 işyeri için veri derlenmiştir. Bu işyerlerinde 346 bin 967 çalışan tespit edilmiştir.

İŞYERİ VERİLERİ

Bursa ilinde 10 ve daha fazla kişi istihdam eden ve çalışma kapsamına giren işyerleri için veriler derlenmiştir. Araştırma kapsamında toplam 7.855 işyeri için veri üretilmiştir. Araştırma kapsamındaki 17 sektörün hepsinde işyeri bulunmaktadır. İşyerlerinin sektörel dağılımı Tablo 8'de gösterilmiştir.

Tablo 8: Sektörlere Göre İşyerlerinin Dağılımı

Sektörler	İşyeri Sayısı
MADENCİLİK VE TAŞ OCAKÇILIĞI	47
İMALAT	3.219
ELEKTRİK, GAZ, BUHAR VE İKLİM. ÜRETİMİ VE DAĞITIMI	17
SU TEMİNİ; KANALİZASYON, ATIK YÖN.VE İYİLEŞ.FAAL.	24
İNŞAAT	1.138
TOPTAN VE PERAKENDE TİCARET	1.646
ULAŞTIRMA VE DEPOLAMA	317
KONAKLAMA VE YİYECEK HİZMETİ FAALİYETLERİ	364
BİLGİ VE İLETİŞİM	52
FİNANS VE SİGORTA FAALİYETLERİ	29
GAYRİMENKUL FAALİYETLERİ	53
MESLEKİ, BİLİMSEL VE TEKNİK FAALİYETLER	265
İDARİ VE DESTEK HİZMET FAALİYETLERİ	189
EĞİTİM	203
İNSAN SAĞLIĞI VE SOSYAL HİZMET FAALİYETLERİ	130
KÜLTÜR, SANAT, EĞLENCE, DİNLENCE VE SPOR	25
DİĞER HİZMET FAALİYETLERİ	138
Genel Toplam	**7.855**

Kaynak: İPA 2015

Bursa ilindeki işyerlerinin sektörlere göre dağılımı incelendiğinde en fazla işyerinin İmalat sektöründe olduğu görülmektedir. Yaklaşık olarak her 2 işyerinden biri İmalat sektöründedir. Bu sektörü daha sonra sırası ile Toptan ve Perakende Ticaret (yüzde 21) ile İnşaat (yüzde 14,5) sektörleri takip etmektedir. Bu üç sektör işyerlerinin yüzde 76'sını oluşturmaktadır. Türkiye genelinde 10 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerlerinde de bu 3 sektörün ağırlığı yüzde 70'ler civarındadır. Oranlar farklı olsa da il sıralamasıyla aynıdır. Türkiye genelinde her 100 işletmenin 26'sı İmalat, 24'ü Toptan ve Perakende Ticaret ve 18'i İnşaat sektöründe faaliyet göstermektedir.

Bursa ilinde en az işyeri Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı ile Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri sektörlerindedir. Türkiye genelinde en az işyeri Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyetleri sektöründedir.

Türkiye genelindeki işyerlerinin dağılımı ile Bursa ilinin sektörel dağılımı benzer durumdadır.

Bursa ilinde araştırma kapsamına giren işyerlerinde toplam 346 bin 967 kişi çalışmaktadır. Çalışanların yüzde 71,5'i erkek, yüzde 28,5'i kadındır. Türkiye genelinde ise 10 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerlerinde çalışanların yüzde 72,5'i erkek, yüzde 27,5'i kadındır.

Bursa ilinde en fazla çalışanın bulunduğu İmalat ile Toptan ve Perakende Ticaret sektörlerinde çalışanlar içerisinde kadın oranı Türkiye genelinde bu sektörlerde çalışan kadın oranlarının üzerindedir. Bu sonucun çıkmasında Bursa ilinin sanayi kenti olması aynı zamanda sağlık ve eğitim sektörlerinin de gelişmiş olması etkili olmuştur.

Kadın çalışan sayısının erkek çalışan sayısından fazla olduğu sektörler İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri ile Eğitim sektörüdür. İlde erkeklere oranla kadınların biraz daha ağırlık kazandığı sektörlerdeki işyerlerinin toplam işyerleri içindeki payları da çok azdır. Örneğin; çalışanların %68'i kadın olan İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetlerindeki işyerlerinin toplam içindeki payı %1,7, çalışanların %61'inin kadın olduğu Eğitim sektörü işyerlerinin toplam içindeki ağırlığı %2,6'dır. Türkiye genelinde ilde olduğu gibi Eğitim ile Sağlık sektörlerinde çalışan kadın sayısı çalışan erkek sayısından daha fazladır. Bursa ilinde Finans ve sigorta faaliyetleri sektöründe çalışan kadın ve erkek sayısı eşit olmakla beraber Türkiye genelinde %48'lık oranla erkek çalışanlara yaklaşmış durumdadır.

Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri ve Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı gibi bazı sektörler erkeklerin yoğun bir şekilde çalıştığı sektörlerdir. Bu sektörlerde kadınların genelde büro işlerinde çalıştığı görülmektedir.

Bursa'da araştırma kapsamındaki işyerlerinde kadın çalışanların oranı Türkiye geneline göre 1 puan daha üstündedir. Sektörler arasında da benzerlik görülmektedir.

Tablo 9: Bursa İlinde Çalışanların Sektörlere ve Cinsiyete Göre Dağılımı

Sektörler	Çalışan Sayısı		
	Erkek	Kadın	Toplam
MADENCİLİK VE TAŞ OCAKÇILIĞI	2.103	368	2.471
İMALAT	139.371	58.140	197.511
ELEKTRİK, GAZ, BUHAR VE İKLİM. ÜRETİMİ VE DAĞITIMI	768	149	917
SU TEMİNİ; KANALİZASYON, ATIK YÖN.VE İYİLEŞ.FAAL.	3.160	336	3.496
İNŞAAT	24.728	2.477	27.204
TOPTAN VE PERAKENDE TİCARET	33.504	17.428	50.932
ULAŞTIRMA VE DEPOLAMA	10.231	1.759	11.989
KONAKLAMA VE YİYECEK HİZMETİ FAALİYETLERİ	5.987	2.722	8.709
BİLGİ VE İLETİŞİM	811	327	1.138
FİNANS VE SİGORTA FAALİYETLERİ	202	202	404
GAYRİMENKUL FAALİYETLERİ	1.206	378	1.584
MESLEKİ, BİLİMSEL VE TEKNİK FAALİYETLER	2.562	1.278	3.840
İDARİ VE DESTEK HİZMET FAALİYETLERİ	15.349	3.917	19.266
EĞİTİM	2.274	3.501	5.775
İNSAN SAĞLIĞI VE SOSYAL HİZMET FAALİYETLERİ	2.141	4.514	6.655
KÜLTÜR, SANAT, EĞLENCE, DİNLENCE VE SPOR	829	251	1.080
DİĞER HİZMET FAALİYETLERİ	2.773	1.221	3.994
Genel Toplam	**248.002**	**98.965**	**346.967**

Kaynak: İPA 2015

Bursa'da en fazla çalışan İmalat, Toptan ve Perakende Ticaret ve İnşaat sektörlerindedir. Çalışanların %79'u İmalat, Toptan ve Perakende Ticaret ve İnşaat sektörlerinde istihdam edilmektedir. En fazla çalışanı olan sektör Türkiye'de olduğu gibi İmalat sektörüdür ancak çalışanların sektördeki ağırlığı Türkiye'dekinden çok yüksektir. İmalat sektöründe çalışanlar Türkiye'de toplam çalışanların %37'si iken bu oran ilde %57'e yükselmektedir. Bursa ilinde çalışanların yarıdan fazlasının İmalat sektörüne yönelmesinde ilin ekonomik yapısının önemli bir etkisi vardır. Özellikle Tekstil ve Konfeksiyon, Otomotiv ana ve yan sanayi, Makine-Metal Eşya ve Gıda Bursa ilinin istihdamı en yüksek olan sanayilerindendir. Bu durumda sektörler itibariyle çalışan sayılarındaki farklılıkları arttırmaktadır. Oyak-Renault, Tofaş-Fiat gibi otomotiv üretim tesislerini bünyesinde barındırması ve geçmişten günümüze Bursa'nın endüstri dokusunun en önemli parçası olan tekstil sanayinin gelişmiş olması İmalat sektörünün önemini arttırmaktadır. En fazla çalışanı olan ikinci sektör %14,7 ile Toptan ve Perakende Ticaret, üçüncü sektör ise %7,8 ile İnşaat sektörüdür. En az çalışanı olan sektörler ise %0,1

oranla Finans ve Sigorta Faaliyetleri ile 0,3 oranla Elektrik, gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı ve Kültür, Sanat, Eğlence, Dinlence ve Spor sektörleri gelmektedir.

Çalışanları sektörler içerisinde erkeklerin ve kadınların yoğunluğu açısından inceledikten sonra üzerinde durulması gereken bir diğer konuda kadın veya erkek çalışanların sektörel dağılımıdır. Yani çalışan kadın veya erkeklerin yüzde kaçı hangi sektörde çalışmaktadır bilgisidir. Erkek çalışanların ağırlıklı olarak çalıştıkları ilk üç sektörün sıralaması il genelinde tüm çalışanların ağırlıklı olarak istihdam edildikleri ilk üç sektörün sıralaması ile bire bir aynı iken kadınlarda ilk iki sıra aynı olmakla birlikte üçüncü sırada İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri sektörü gelmektedir. Türkiye genelinde ise kadın çalışanların %34'ü İmalat, %15'i Toptan ve Perakende Ticaret ve %9'u Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri sektöründe çalışmaktadır

En az çalışanı olan sektörler ise işyeri sayısı ile bağlantılıdır. İşyeri sayısı en az olan sektörlerde çalışan sayısı da azdır.

Sektörlerdeki işyeri sayısı ve çalışan sayılarından ortalama bir işyerinin büyüklüğü bulunabilmektedir. Grafik 5'te sektörlerde bir işyerinde ortalama çalışan sayısına yer verilmiştir.

Grafik 5: Sektörlere Göre Ortalama Çalışan Sayıları

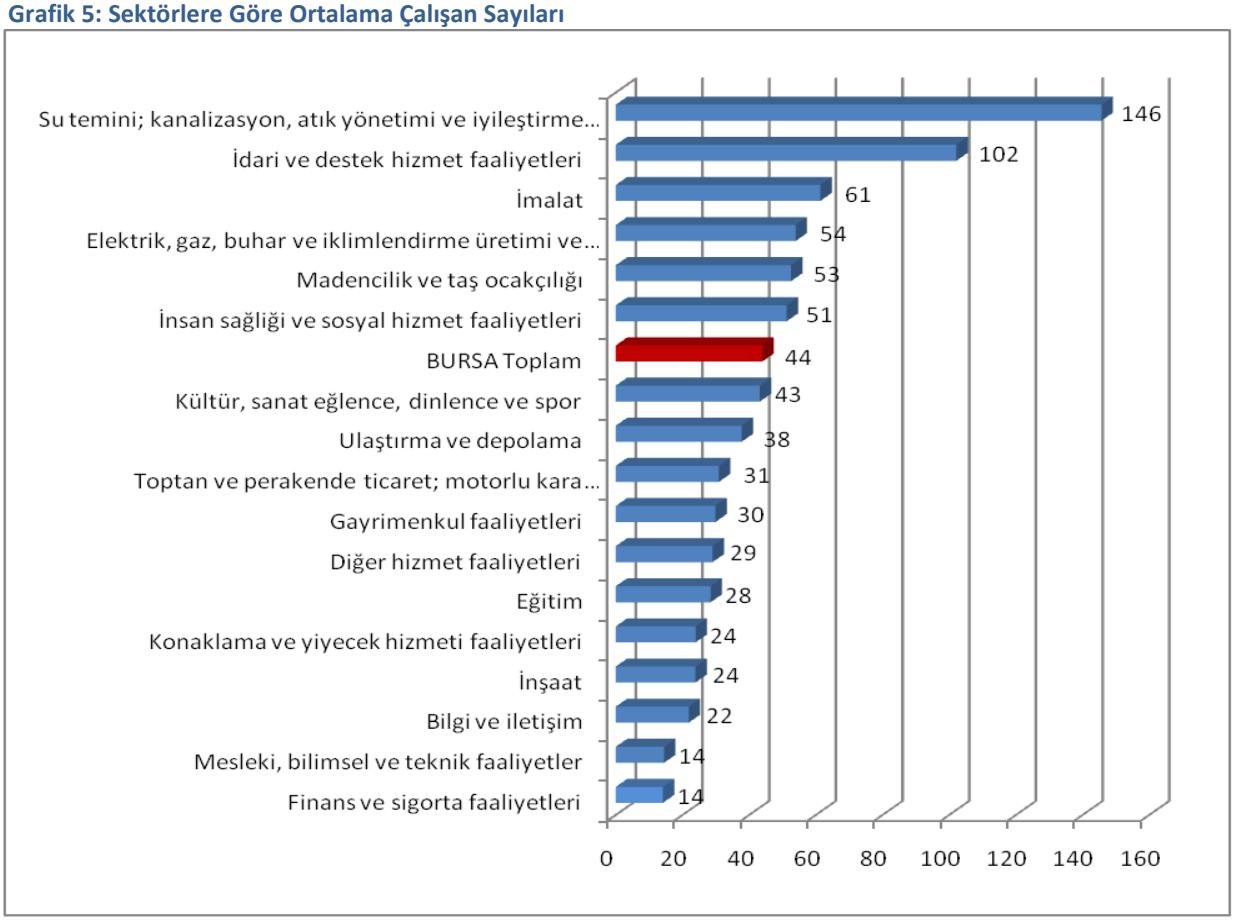

Kaynak: İPA 2015

Bursa ilinde 10 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerlerinde ortalama çalışan sayısı 44'dür. Türkiye genelinde ise bu sayı 35'tir. Bursa'daki işyerleri Türkiye geneline göre daha büyük ölçekli işyerleridir.

İlde ve Türkiye genelinde en fazla işyeri ve çalışan olan ilk üç sektörden İmalat sektörü ortalamanın üzerinde iken Toptan ve Perakende Ticaret ile İnşaat sektörleri ortalamanın altındadır. Çalışan ve işyeri sayısında ilk sırada bulunan imalat sektöründe ortalama çalışan sayısı genel ortalamanın oldukça üzerindedir. İnşaat sektöründe ortalama çalışan sayısının bu kadar düşük çıkmasının nedeni yıl içerisinde bu sektörde çalışan sayısında görülen dalgalanmalardır. Bursa'da ortalama çalışan sayısı en yüksek sektörler Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri, İdari ve destek hizmet faaliyetleri ile İmalat sektörleridir. Bursa'da ortalama çalışan sayısının en az olduğu Finans ve sigorta faaliyetleri sektörü Türkiye genelinde ortalama çalışan sayısı en fazla olan sektördür.

Bursa ilinde her yaş grubuna işyerlerinin dengeli dağıldığı ve en fazla işyerinin yüzde 24,6 ile 5-9 yaş grubunda olduğu görülmektedir. Daha sonra ise yüzde 17,2 ile 10-14 yaş grubunda yer alan işyerleri gelmektedir.

Grafik 6: İşyerlerinin Yaş Grubuna Göre Dağılımı

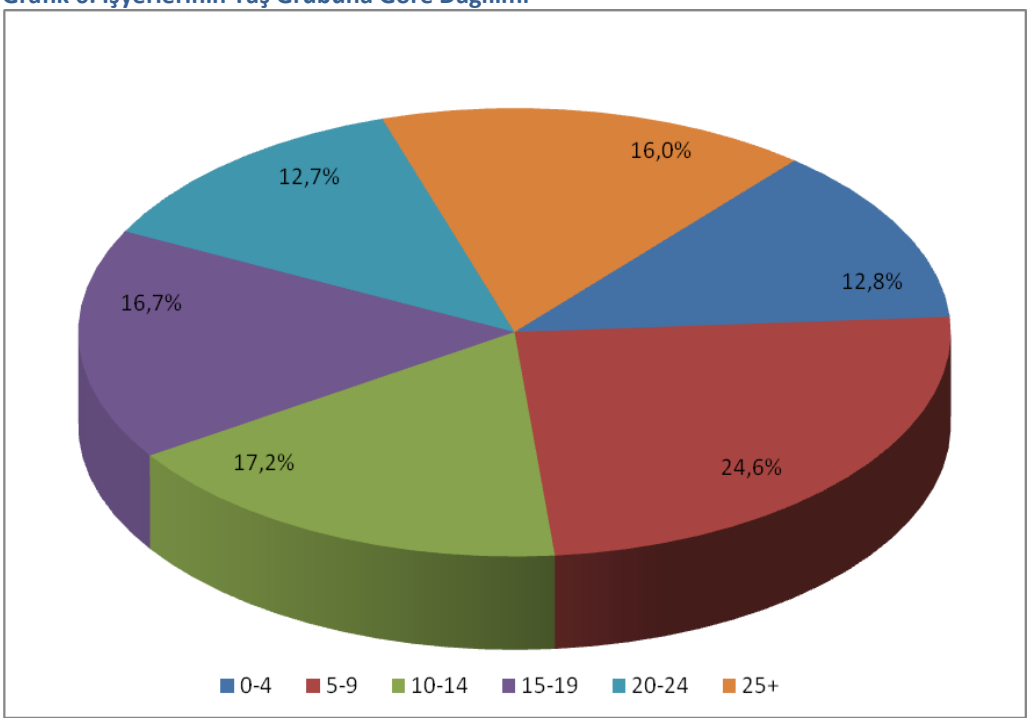

Kaynak: İPA 2015

İlde olduğu gibi Türkiye genelinde de her yaş grubuna işyerlerinin dengeli dağıldığı ve en fazla işyerinin yüzde 27 ile 5-9 yaş grubunda olduğu görülmektedir. Türkiye genelinde 25 ve üzeri yaştaki

işyerlerinin oranı yüzde 13'tür. Türkiye geneli işyerlerinin yaş grupları ile Bursa ilindeki işyerlerinin yaş grupları farklılaşmaktadır. Bursa'daki işyerleri daha kurumsal ve uzun süredir faaliyet gösteren işyerleridir.

Çalışanların meslek gruplarına göre dağılımı incelendiğinde; en fazla çalışan Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılarıdır. Çalışanların yüzde 25,5'i bu meslek grubundadır. Hem işyeri hem de çalışanların en fazla İmalat sektöründe olması bu meslek grubunu ön plana çıkarmıştır. Türkiye genelinde bu meslek grubu ilk sıradadır. İkinci sırada aynı şekilde Sanatkarlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar gelmektedir.

Tablo 10: Çalışanların Meslek Gruplarına ve Cinsiyete Göre Dağılımı

Meslek Grubu	Çalışan Sayısı		
	Erkek	Kadın	Toplam
BÜRO HİZMETLERİNDE ÇALIŞAN ELEMANLAR	16.192	10.749	26.942
HİZMET VE SATIŞ ELEMANLARI	22.480	10.379	32.859
NİTELİK GEREKTİRMEYEN MESLEKLER	31.789	18.252	50.041
NİTELİKLİ TARIM, ORMANCILIK VE SU ÜRÜNLERİ ÇALIŞANLARI	237	6	243
PROFESYONEL MESLEK MENSUPLARI	16.773	12.652	29.426
SANATKARLAR VE İLGİLİ İŞLERDE ÇALIŞANLAR	63.935	14.917	78.852
TEKNİSYENLER, TEKNİKERLER VE YARDIMCI PROFESYONEL MESLEK MENSUPLARI	25.026	6.771	31.797
TESİS VE MAKİNE OPERATÖRLERİ VE MONTAJCILAR	64.757	23.783	88.540
YÖNETİCİLER	6.812	1.456	8.268
Genel Toplam	**248.002**	**98.965**	**346.967**

Kaynak: İPA 2015

Bursa ilinde çalışanların yüzde 14'4'ü Nitelik Gerektirmeyen İşlerde Çalışmaktadır. Bu oran Türkiye genelinde yüzde 16,7'dir. Bursa ilinde mesleki nitelik ve beceri gerektirmeyen işlerde çalışma oranı Türkiye genelinin altındadır. Bursa'da erkeklerin yüzde 12,8'i, kadınların ise 18,4'ü nitelik gerektirmeyen işlerde çalışmaktadır. Türkiye genelinde bu oranlar erkekler için yüzde 15,4, kadınlar için ise yüzde 20,2'dir. Kadınlarda niteliksiz işlerde çalışma oranı erkeklere göre daha yüksektir. Diğer yandan genellikle lisans mezunlarının çalıştıkları Profesyonel Meslek Mensupları meslek grubu incelediğinde Bursa'da kadınların yüzde 12,8'inin, erkeklerin ise yüzde 6,8'inin bu meslek grubunda

çalıştığını görülmektedir. Fotoğrafa bu açıdan bakıldığında da kadınların yüksek eğitim gerektiren meslek grubunda daha yoğun çalıştığı tespit edilmiştir.

Bursa'da erkek ve kadınlar en fazla Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar meslek grubunda çalışmaktadır. Erkeklerde ikinci sırada Sanatkarlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar gelirken kadınlarda Nitelik Gerektirmeyen işlerde çalışanlar gelmektedir. Türkiye geneli sonuçlarında ise erkeklerde Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcıları, kadınlarda ise Nitelik Gerektirmeyen işlerde çalışanlar ilk sırada yer almaktadır.

Grafik 7: Meslek Grubu ve Cinsiyete Göre Çalışanlar

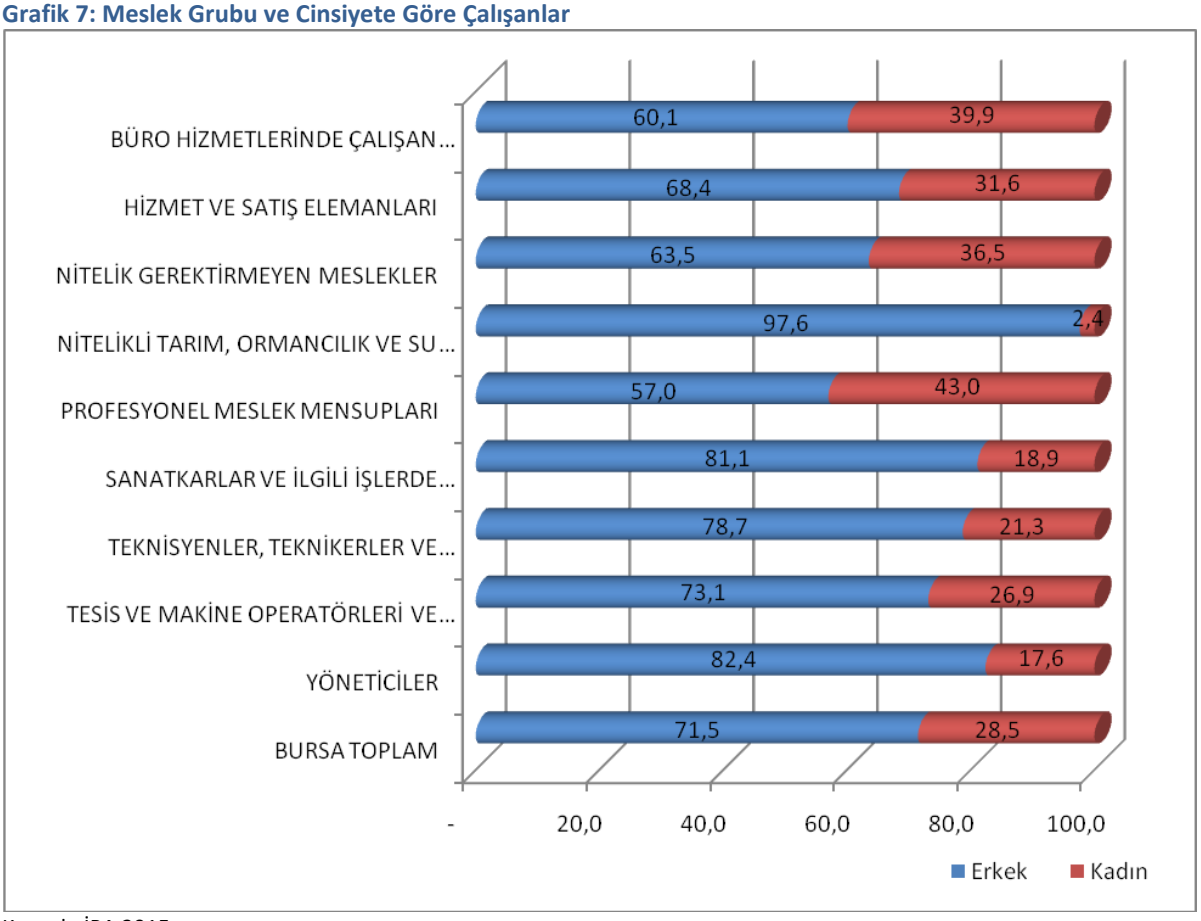

Kaynak: İPA 2015

İl ve Türkiye geneli sonuçlarında bütün meslek gruplarında erkek çalışan sayısı kadın çalışan sayısından fazladır. Bursa ilinde Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar ile Sanatkarlar ve İlgili İşlerde Çalışan kadın oranı Türkiye genelinin üstündedir. Kadın ve erkek çalışanların birbirine en yakın olduğu meslek grupları Profesyonel Meslek Mensupları ve Büro Hizmetlerinde çalışanlardır. Her iki meslek grubundaki kadın çalışma oranının il genelinde çalışma oranından yüksek olması dikkat çekici bir noktadır. Kadın çalışan sayısının erkek çalışanlara göre en düşük olduğu meslek grubu Nitelikli tarım, ormancılık ve su ürünleri çalışanlarıdır. Türkiye genelinde ise Sanatkarlar ve İlgili İşlerde Çalışan kadın sayısı erkek sayısına oranla en düşük olan meslek grubudur.

Tablo 11: Çalışan Sayısı En Fazla Olan Meslekler

BURSA		
Erkek	**Kadın**	**Toplam**
DOKUMA MAKİNELERİ OPERATÖRÜ / DOKUMACI	MAKİNECİ (DİKİŞ)	BEDEN İŞÇİSİ (GENEL)
GÜVENLİK GÖREVLİSİ	TEMİZLİK GÖREVLİSİ	DOKUMA MAKİNELERİ OPERATÖRÜ / DOKUMACI
BEDEN İŞÇİSİ (GENEL)	MUHASEBECİ	TEMİZLİK GÖREVLİSİ
BEDEN İŞÇİSİ (İNŞAAT)	BEDEN İŞÇİSİ (GENEL)	MAKİNECİ (DİKİŞ)
ŞOFÖR-YÜK TAŞIMA	SATIŞ DANIŞMANI	GÜVENLİK GÖREVLİSİ
TEMİZLİK GÖREVLİSİ	KALİTE KONTROLCÜ-TEKSTİL	BEDEN İŞÇİSİ (İNŞAAT)
SEVKİYAT GÖREVLİSİ	SEKRETER	SATIŞ DANIŞMANI
METAL MAMULLER MONTAJ İŞÇİSİ	DOKUMA MAKİNELERİ OPERATÖRÜ / DOKUMACI	MUHASEBECİ
PAZARLAMACI	BOBİN-KATLAMA-BÜKÜM MAKİNE OPERATÖRÜ	ŞOFÖR-YÜK TAŞIMA
MEYDANCI	BÜRO MEMURU (GENEL)	METAL MAMULLER MONTAJ İŞÇİSİ
TÜRKİYE		
Erkek	**Kadın**	**Toplam**
BEDEN İŞÇİSİ (GENEL)	TEMİZLİK GÖREVLİSİ	TEMİZLİK GÖREVLİSİ
TEMİZLİK GÖREVLİSİ	BANKACILIK VE SİGORTACILIK MESLEK ELEMANI	BEDEN İŞÇİSİ (GENEL)
ŞOFÖR-YÜK TAŞIMA	MAKİNECİ (DİKİŞ)	BANKACILIK VE SİGORTACILIK MESLEK ELEMANI
BEDEN İŞÇİSİ (İNŞAAT)	MUHASEBECİ	MAKİNECİ (DİKİŞ)
GÜVENLİK GÖREVLİSİ	BULAŞIKÇI (STEVARD)	ŞOFÖR-YÜK TAŞIMA
GARSON (SERVİS ELEMANI)	BÜRO MEMURU (GENEL)	SATIŞ DANIŞMANI
SATIŞ DANIŞMANI	SATIŞ DANIŞMANI	GARSON (SERVİS ELEMANI)
AŞÇI	SEKRETER	BÜRO MEMURU (GENEL)
BANKACILIK VE SİGORTACILIK MESLEK ELEMANI	GARSON (SERVİS ELEMANI)	MUHASEBECİ
BÜRO MEMURU (GENEL)	BEDEN İŞÇİSİ (GENEL)	AŞÇI

Kaynak: İPA 2015

Araştırma kapsamında yer alan işyerlerinde toplam 2.001 farklı meslekte çalışan olduğu tespit edilmiştir. Çalışanların meslek çeşitliliği dikkat çekicidir. Erkekler 1.853 farklı meslekte, kadınlar ise 969 farklı meslekte çalışmaktadır. Meslek sıralamaları Türkiye ile benzerlik gösterse de ilin sektörel yapısına uygun Dokuma makineleri operatörü, metal mamuller montaj işçisi gibi meslekler de il sıralamasında yer almaktadır. Bursa ilinde en fazla çalışanı olan mesleklere baktığımızda ilk sıralarda dokuma makineleri operatörü ve makineci(dikiş) meslekleri yer almaktadır. İmalat sektörünün işgücü piyasasındaki ağırlığı burda da kendini göstermektedir. Sıralamaları değişmekle birlikte beden işçisi(genel), temizlik görevlisi, makineci(dikiş), satış danışmanı, muhasebeci ve şoför-yük taşıma

meslekleri hem Bursa'da hem de Türkiye'de en fazla çalışanı olan ilk on meslek içerisinde yer almaktadır.

Kadın ve erkeklerin mesleklere göre dağılımı ve mesleki çeşitliliği cinsiyetler arasında farklıdır. Erkeklerde mesleki yoğunlukta başta yer alan ilk on meslek, erkeklerin çalıştığı mesleklerin %21,3'ünü oluştururken, kadınlarda %37,6'sını oluşturmaktadır. En fazla çalışılan ilk on meslek dikkate alındığında kadınların erkeklere göre daha fazla mesleki nitelik ve beceri gerektiren işlerde çalıştığı görülmektedir.

Tablo 12: İŞKUR Hizmetinden Faydalanan İşyerleri Oranları

Sektörler	İŞKUR Hizmetlerinden Faydalanma Oranı	İŞKUR Hizmetinden Faydalanan İşyerlerinin Dağılımı
MADENCİLİK VE TAŞ OCAKÇILIĞI	41,0%	0,5%
İMALAT	60,8%	55,5%
ELEKTRİK, GAZ, BUHAR VE İKLİM. ÜRETİMİ VE DAĞITIMI	50,0%	0,2%
SU TEMİNİ; KANALİZASYON, ATIK YÖN.VE İYİLEŞ.FAAL.	52,6%	0,4%
İNŞAAT	27,0%	8,7%
TOPTAN VE PERAKENDE TİCARET	32,8%	15,3%
ULAŞTIRMA VE DEPOLAMA	34,2%	3,1%
KONAKLAMA VE YİYECEK HİZMETİ FAALİYETLERİ	30,1%	3,1%
BİLGİ VE İLETİŞİM	41,9%	0,6%
FİNANS VE SİGORTA FAALİYETLERİ	23,5%	0,2%
GAYRİMENKUL FAALİYETLERİ	35,6%	0,5%
MESLEKİ, BİLİMSEL VE TEKNİK FAALİYETLER	31,2%	2,3%
İDARİ VE DESTEK HİZMET FAALİYETLERİ	71,0%	3,8%
EĞİTİM	41,5%	2,4%
İNSAN SAĞLIĞI VE SOSYAL HİZMET FAALİYETLERİ	39,5%	1,5%
KÜLTÜR, SANAT, EĞLENCE, DİNLENCE VE SPOR	41,7%	0,3%
DİĞER HİZMET FAALİYETLERİ	40,5%	1,6%
Genel Toplam	**44,9%**	**100,0%**

Kaynak: İPA 2015

Çalışma kapsamında işyerlerine İŞKUR hizmetlerinden faydalanıp faydalanmadıkları sorulmuştur. Türkiye genelinde işyerlerinin yüzde 43,6'sı İŞKUR hizmetlerinden faydalandığını belirtmiştir. Bu oran Bursa ilinde yüzde 44,9'dur. Bursa Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü ilde 10 ve daha fazla kişi istihdam eden yaklaşık her iki işyerinden birine hizmet sunma imkanı bulmuştur.

İşyeri sayısı ile bağlantılı olarak en fazla İŞKUR hizmetlerinden faydalanan sektörler İmalat, Toptan ve Perakende Ticaret ve İnşaat sektörleridir. Araştırma kapsamındaki 17 sektörün hepsi İŞKUR hizmetlerinden yararlanmıştır. Finans ve Sigorta Faaliyetleri İnşaat ve Konaklama ve yiyecek

hizmetleri faaliyetleri sektörlerinde İŞKUR hizmetlerinden yararlanma oranları oldukça düşüktür. İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri ile İmalat sektöründe ise İŞKUR'un hizmet ağı oldukça geniştir. Toptan ve perakende ticaret sektörü il ortalamasının altında olup daha fazla etkinliğin sağlanması gereken bir sektör olarak dikkat çekmektedir.

İŞKUR hizmetlerinden faydalanma oranı Bursa ilindeki işyerleri için Türkiye geneliyle paralelik göstersede sektörel olarak hizmet planlaması ile oranı düşük olan sektörlerdeki oranlar daha da arttırılmalıdır.

Bursa ilinde işyerlerinin yüzde 8,2'si part-time çalışana sahiptir. Bu oran Türkiye geneli için yüzde 8,6'dır. Bursa'da part-time çalışanı olan işyeri oranı Türkiye geneli ile benzerlik gösterir.

Tablo 13: Part-Time Çalışanı Olan İşyerleri ve Çalışanlar

Sektörler	İşyeri Oranı	Çalışan Sayısı		
		Kadın	Erkek	Toplam
MADENCİLİK VE TAŞ OCAKÇILIĞI	5,1%	301	321	622
İMALAT	6,3%	8.975	17.124	26.099
ELEKTRİK, GAZ, BUHAR VE İKLİM. ÜRETİMİ VE DAĞITIMI	6,3%	89	197	286
İNŞAAT	5,4%	223	2.907	3.130
TOPTAN VE PERAKENDE TİCARET	4,8%	1.531	1.531	3.062
ULAŞTIRMA VE DEPOLAMA	11,8%	1.003	823	1.826
KONAKLAMA VE YİYECEK HİZMETİ FAALİYETLERİ	24,1%	1.126	2.292	3.419
BİLGİ VE İLETİŞİM	2,3%	5	29	34
FİNANS VE SİGORTA FAALİYETLERİ	5,9%	7	13	20
GAYRİMENKUL FAALİYETLERİ	2,2%	124	92	216
MESLEKİ, BİLİMSEL VE TEKNİK FAALİYETLER	9,1%	169	210	379
İDARİ VE DESTEK HİZMET FAALİYETLERİ	13,0%	1.058	1.569	2.627
EĞİTİM	28,0%	632	533	1.164
İNSAN SAĞLIĞI VE SOSYAL HİZMET FAALİYETLERİ	33,3%	2.121	954	3.074
KÜLTÜR, SANAT, EĞLENCE, DİNLENCE VE SPOR	20,8%	54	161	216
DİĞER HİZMET FAALİYETLERİ	9,5%	782	1.470	2.253
Genel Toplam	**8,2%**	**18.199**	**30.226**	**48.425**

Kaynak: İPA 2015

Bursa'da araştırma kapsamına giren 17 sektörde de işyeri bulunurken part-time çalışanı olan 16 sektör bulunmaktadır. Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri sektöründe part-time çalışan işyeri bulunmamaktadır. Türkiye genelinde ise bütün sektörlerde part-time çalışma yapıldığı görülmektedir. İlde en fazla part-time çalışanı olan işyeri sayısı İmalat sektöründedir. Bu sektör işyeri sayısı en fazla olan sektör olduğu için part-time çalışanı olan işyeri sayısında da ilk sıradaki sektör olarak dikkat çekmiştir. Ancak daha sağlıklı bir analiz için sektör içerisinde part-time

çalışanı olan işyerlerine bakmak daha doğru olacaktır. İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri sektöründeki her üç işyerinden birinin part-time çalışanı bulunmaktadır. Eğitim sektöründe part-time çalışanı olan işyeri oranı yüzde 28, Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri sektöründe yüzde 24,1'dir. Türkiye genelinde en yüksek orana ilde olduğu gibi Sağlık sektörü sahiptir. En düşük oran ise Madencilik sektöründedir.

Bursa ilinde çalışanların yüzde 14'ü part-time çalışanı olan işyerlerinde istihdam edilmektedir. Türkiye genelinde ise bu oran yüzde 20,8'dir. Türkiye genelinde Bursa geneline göre part-time çalışma daha yaygındır.

Bursa'da part-time çalışanı olan işyerlerinde çalışanların yüzde 37,6'sı kadındır. Part-time çalışma yapılan yerlerde kadın istihdamının part-time çalışanı olmayan işyerlerine göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Bursa'da part-time çalışmanın kadın istihdamı üzerinde olumlu bir etkisinin olduğu görülmektedir. Aynı durum Türkiye genelinde de söz konusudur. Part-time çalışanı olan işyerlerinde istihdamda olanların yüzde 39'u kadındır.

Part-time çalışanı olan işyerlerinde en fazla çalışılan meslekler Tablo 14'te gösterilmiştir. Tabi ki bu tablo yorumlanırken bu mesleklerde çalışanların part-time çalışmıyor olabilecekleri de dikkate alınmalıdır. Sonuçta araştırma kapsamındaki işyerlerine part-time çalışanlarının olup olmadığı sorulmuş olup part-time çalışanların hangi mesleklerde çalıştığı bilgisi sorulmamıştır.

Tablo 14: Part-Time Çalışanı Olan İşyerlerinde En Fazla Çalışılan Meslekler

Kadın	Erkek	Toplam
MAKİNECİ (DİKİŞ)	BEDEN İŞÇİSİ (İNŞAAT)	TEMİZLİK GÖREVLİSİ
TEMİZLİK GÖREVLİSİ	TEMİZLİK GÖREVLİSİ	MAKİNECİ (DİKİŞ)
SATIŞ DANIŞMANI	BEDEN İŞÇİSİ (TEMİZLİK)	SATIŞ DANIŞMANI
PAKETLEME İŞÇİSİ (GIDA)	ATKILI ÖRME OPERATÖRÜ	BEDEN İŞÇİSİ (TEMİZLİK)
KALİTE KONTROLCÜ-TEKSTİL	TEKSTİL TERBİYE İŞÇİSİ	BEDEN İŞÇİSİ (İNŞAAT)
SEKRETER	MEYDANCI	KALİTE KONTROLCÜ-TEKSTİL
MUHASEBECİ	BEDEN İŞÇİSİ (GENEL)	GARSON (SERVİS ELEMANI)
BEDEN İŞÇİSİ (TEMİZLİK)	GÜVENLİK GÖREVLİSİ	BEDEN İŞÇİSİ (GENEL)
KONFEKSİYON İŞÇİSİ	GARSON (SERVİS ELEMANI)	PAKETLEME İŞÇİSİ (GIDA)
BÜRO MEMURU (GENEL)	SATIŞ DANIŞMANI	ATKILI ÖRME OPERATÖRÜ

Kaynak: İPA 2015

Part-time çalışanın olduğu işyerlerinde en fazla çalışanın olduğu meslekler Temizlik Görevlisi, Makineci(dikiş) ve Satış Danışmanı olmuştur.

Bursa ilinde araştırma kapsamındaki işyerlerinin yüzde 27,3'ü vardiyalı çalışma yapmaktadır. Bu oran Türkiye'de yüzde 17,7 olarak gerçekleşmiştir. Bursa ilinde vardiyalı çalışma yapan işyeri oranı genel olarak Türkiye ortalamasının üstündedir.

Tablo 15: Vardiyalı Çalışma Yapılan İşyerleri Oranları ve Çalışanlar

Sektörler	İşyeri Oranı	Çalışan Sayısı		
		Kadın	Erkek	Toplam
MADENCİLİK VE TAŞ OCAKÇILIĞI	33,3%	340	1.558	1.898
İMALAT	39,1%	39.824	97.401	137.226
ELEKTRİK, GAZ, BUHAR VE İKLİM. ÜRETİMİ VE DAĞITIMI	62,5%	136	483	619
SU TEMİNİ; KANALİZASYON, ATIK YÖN.VE İYİLEŞ.FAAL.	26,3%	58	210	268
İNŞAAT	2,0%	77	700	777
TOPTAN VE PERAKENDE TİCARET	25,8%	9.292	12.419	21.711
ULAŞTIRMA VE DEPOLAMA	13,2%	1.040	4.365	5.406
KONAKLAMA VE YİYECEK HİZMETİ FAALİYETLERİ	44,6%	1.863	3.524	5.387
BİLGİ VE İLETİŞİM	9,3%	28	148	175
GAYRİMENKUL FAALİYETLERİ	46,7%	291	776	1.067
MESLEKİ, BİLİMSEL VE TEKNİK FAALİYETLER	6,5%	86	269	355
İDARİ VE DESTEK HİZMET FAALİYETLERİ	46,4%	1.752	11.694	13.447
EĞİTİM	4,9%	632	329	961
İNSAN SAĞLIĞI VE SOSYAL HİZMET FAALİYETLERİ	28,4%	3.281	1.353	4.634
KÜLTÜR, SANAT, EĞLENCE, DİNLENCE VE SPOR	33,3%	76	303	379
DİĞER HİZMET FAALİYETLERİ	9,5%	766	1.426	2.191
Genel Toplam	**27,3%**	**59.542**	**136.958**	**196.501**

Kaynak: İPA 2015

Bursa ilinde oransal olarak en fazla vardiyalı çalışma yapan sektörler; Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı ile Gayrimenkul Faaliyetleri iken, Türkiye genelinde ise sektörel olarak yüzde 47,2 ile Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri sektörü olmuştur. Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı sektörü Türkiye genelinde ikinci sırada yer alırken, Gayrimenkul

Faaliyetleri sektörü ise üçüncü sırada yer almaktadır. Finans ve Sigorta Faaliyetleri sektöründe Bursa ilinde vardiyalı çalışma yapılmamaktadır.

Bursa ilinde vardiyalı çalışma yapılan işyerlerinde çalışanların yüzde 30,3'ü kadındır. İlde araştırma kapsamındaki işyerlerinde çalışan kadınların yüzde 60,2'si vardiyalı çalışma yapılan işyerlerinde istihdam edilmektedir. Çalışma kapsamında işyerlerinin vardiyalı çalışma yapıp yapmadıkları sorulmuştur. Vardiyalı çalışma yapılan işyerlerinde kadın çalışanların vardiyaya kalıp kalmadıklarına dair bilgi toplanmamıştır. Bu durum göz önüne alınarak Bursa ilinde vardiyalı çalışmanın kadın istihdamını olumsuz yönde etkilemediği sonucuna ulaşılmaktadır.

Vardiyalı çalışma yapılan işyerlerinde en fazla çalışılan meslekler Tablo 16'da gösterilmiştir. Tabi ki bu tablo yorumlanırken bu mesleklerde çalışanların vardiyalı çalışmıyor olabilecekleri dikkate alınmalıdır.

Tablo 16: Vardiyalı Çalışma Yapılan İşyerlerinde Cinsiyete Göre En fazla Çalışılan Meslekler

Kadın	Erkek	Toplam
MAKİNECİ (DİKİŞ)	DOKUMA MAKİNELERİ OPERATÖRÜ / DOKUMACI	DOKUMA MAKİNELERİ OPERATÖRÜ / DOKUMACI
KALİTE KONTROLCÜ-TEKSTİL	GÜVENLİK GÖREVLİSİ	GÜVENLİK GÖREVLİSİ
BEDEN İŞÇİSİ (GENEL)	BEDEN İŞÇİSİ (GENEL)	BEDEN İŞÇİSİ (GENEL)
TEMİZLİK GÖREVLİSİ	MEYDANCI	TEMİZLİK GÖREVLİSİ
DOKUMA MAKİNELERİ OPERATÖRÜ / DOKUMACI	ŞOFÖR-YÜK TAŞIMA	KALİTE KONTROLCÜ-TEKSTİL
BOBİN-KATLAMA-BÜKÜM MAKİNE OPERATÖRÜ	METAL MAMULLER MONTAJ İŞÇİSİ	MAKİNECİ (DİKİŞ)
SATIŞ DANIŞMANI	TEMİZLİK GÖREVLİSİ	KALİTE KONTROLCÜ
MUHASEBECİ	KALİTE KONTROLCÜ	METAL MAMULLER MONTAJ İŞÇİSİ
BRODE MAKİNESİ OPERATÖRÜ/BRODECİ	SEVKİYAT GÖREVLİSİ	SATIŞ DANIŞMANI
SEKRETER	RAM MAKİNESİ OPERATÖRÜ (TEKSTİL)	MEYDANCI

Kaynak: İPA 2015

Bursa ilinde vardiyalı çalışma yapılan işyerlerinde çalışan sayısı meslek bazında cinsiyete göre sıralandığında; kadınlarda ilk üç sırayı Makineci (Dikiş), Kalite Kontrolcu-Tekstil ile Beden İşçisi (Genel) almaktadır. Türkiye'de ise bu sıralama Temizlik Görevlisi, Beden İşçisi (Genel) ve Makineci (Dikiş) olarak sıralanmaktadır. Bursa ilinde erkeklerde Dokuma Makineleri Operatörü/ Dokumacı, Güvenlik

Görevlisi ve Beden İşçisi (Genel) iken, Türkiye'de Beden İşçisi (Genel), Güvenlik Görevlisi ve Temizlik Görevlisi olarak sıralanmaktadır.

10 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerlerinin yüzde 27,5'i ihracat yapmaktadır. İlde 5 sektörde ihracat yapılmamaktadır. Çalışanların yüzde 51,9'u ihracat yapan işyerlerinde istihdam edilmektedir. Türkiye genelindeki işyerlerinin ise yüzde 17,4'ü ihracat yapmaktadır. İhracat yapan işyeri oranı Türkiye genelinde Bursa'ya göre daha düşüktür.

Tablo 17: İhracat Yapan İşyerlerinin Sektörel ve Çalışan Olarak Dağılımı

Sektörler	İşyeri Oranı	Çalışan Sayısı		
		Kadın	Erkek	Toplam
MADENCİLİK VE TAŞ OCAKÇILIĞI	23,1%	41	1.098	1.139
İMALAT	49,7%	42.764	108.307	151.071
ELEKTRİK, GAZ, BUHAR VE İKLİM. ÜRETİMİ VE DAĞITIMI	6,3%	3	5	9
SU TEMİNİ; KANALİZASYON, ATIK YÖN.VE İYİLEŞ.FAAL.	10,5%	28	16	44
İNŞAAT	4,7%	454	2.584	3.038
TOPTAN VE PERAKENDE TİCARET	25,3%	6.324	12.857	19.181
ULAŞTIRMA VE DEPOLAMA	9,2%	359	3.647	4.006
BİLGİ VE İLETİŞİM	14,0%	54	92	146
MESLEKİ, BİLİMSEL VE TEKNİK FAALİYETLER	6,5%	45	276	320
İDARİ VE DESTEK HİZMET FAALİYETLERİ	5,8%	60	842	902
KÜLTÜR, SANAT, EĞLENCE, DİNLENCE VE SPOR	4,2%	4	19	23
DİĞER HİZMET FAALİYETLERİ	6,8%	58	162	219
Genel Toplam	**27,5%**	**50.195**	**129.904**	**180.099**

Kaynak: İPA 2015

İhracat yapan işyeri oranı en yüksek ilk üç sektör karşılaştırıldığında Türkiye ve Bursa ilinde benzerlik olduğu gözlemlenmiştir. Türkiye'de ihracat yapan firma sıralamasında ilk üç sırayı İmalat, Madencilik ve Taş ocakçılığı, Toptan ve Perakende Ticaret sektörleri alırken, Bursa ili için bakıldığında, en fazla ihracat yapılan sektörün yüzde 49,7 ile İmalat sektörü olduğu görülmektedir. İkinci sırada yüzde 25,3 ile Toptan ve Perakende Ticaret sektörü, üçüncü sırada ise yüzde 23,1 ile Madencilik ve

Taş Ocakçılığı sektörü yer almaktadır. Bursa ilinde İhracat yapan işyerlerinde çalışanların büyük çoğunluğu erkeklerden oluşmaktadır.

İhracat yapan işyerlerinin sektörel payına bakıldığında imalat sektörünün yüzde 74,1'lik payla en çok ihracat yapan sektör olduğu görülmektedir. Madencilik ve Taş Ocakçılığı sektöründeki işyerlerinin yüzde 23,1'i ihracat yaparak bu alanda üçüncü sırada olmasına rağmen ihracat yapan işyerleri içerisinde sektörün payı sadece yüzde 0,5'tir.

Tablo 18: İhracat Yapan İşyerlerinde Cinsiyete Göre Çalışan Sayısı En Fazla Olan Meslekler

Kadın	Erkek	Toplam
MAKİNECİ (DİKİŞ)	DOKUMA MAKİNELERİ OPERATÖRÜ / DOKUMACI	DOKUMA MAKİNELERİ OPERATÖRÜ / DOKUMACI
KALİTE KONTROLCÜ-TEKSTİL	GÜVENLİK GÖREVLİSİ	GÜVENLİK GÖREVLİSİ
BEDEN İŞÇİSİ (GENEL)	BEDEN İŞÇİSİ (GENEL)	BEDEN İŞÇİSİ (GENEL)
TEMİZLİK GÖREVLİSİ	MEYDANCI	TEMİZLİK GÖREVLİSİ
DOKUMA MAKİNELERİ OPERATÖRÜ / DOKUMACI	ŞOFÖR-YÜK TAŞIMA	KALİTE KONTROLCÜ-TEKSTİL
BOBİN-KATLAMA-BÜKÜM MAKİNE OPERATÖRÜ	METAL MAMULLER MONTAJ İŞÇİSİ	MAKİNECİ (DİKİŞ)
SATIŞ DANIŞMANI	TEMİZLİK GÖREVLİSİ	KALİTE KONTROLCÜ
MUHASEBECİ	KALİTE KONTROLCÜ	METAL MAMULLER MONTAJ İŞÇİSİ
BRODE MAKİNESİ OPERATÖRÜ/BRODECİ	SEVKİYAT GÖREVLİSİ	SATIŞ DANIŞMANI
SEKRETER	RAM MAKİNESİ OPERATÖRÜ (TEKSTİL)	MEYDANCI

Kaynak: İPA 2015

İhracat yapan işyerlerinde cinsiyete göre çalışan sayısı en çok olan mesleklere bakıldığında kadınlarda ilk üç sırayı Makineci (Dikiş), Kalite Kontrolcü-Tekstil ve Beden İşçisi (Genel) alırken, erkeklerde ise Dokuma Makineleri Operatörü/Dokumacı, Güvenlik görevlisi ve Beden İşçisi (Genel) olarak sıralanmaktadır. Bir önceki tablodaki en çok ihracat yapılan sektör ve çalışanların cinsiyete göre dağılımı ile bu tabloyu birleştirildiğinde sıralamanın uyumlu olduğu görülmektedir.

İŞKUR hizmetlerinden faydalanma durumu incelendiğinde; Bursa'daki işyerlerinin yüzde 44,9'u, Türkiye genelindeki 10 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerlerinin ise yüzde 41,9'u İŞKUR

hizmetlerinden faydalanmıştır. Hangi hizmetlerden ağırlıklı olarak yararlanıldığına ilişkin veriler grafik 8'de sunulmuştur.

Grafik 8: İŞKUR Hizmetlerinden Faydalanan İşyeri Sayısı Oranları

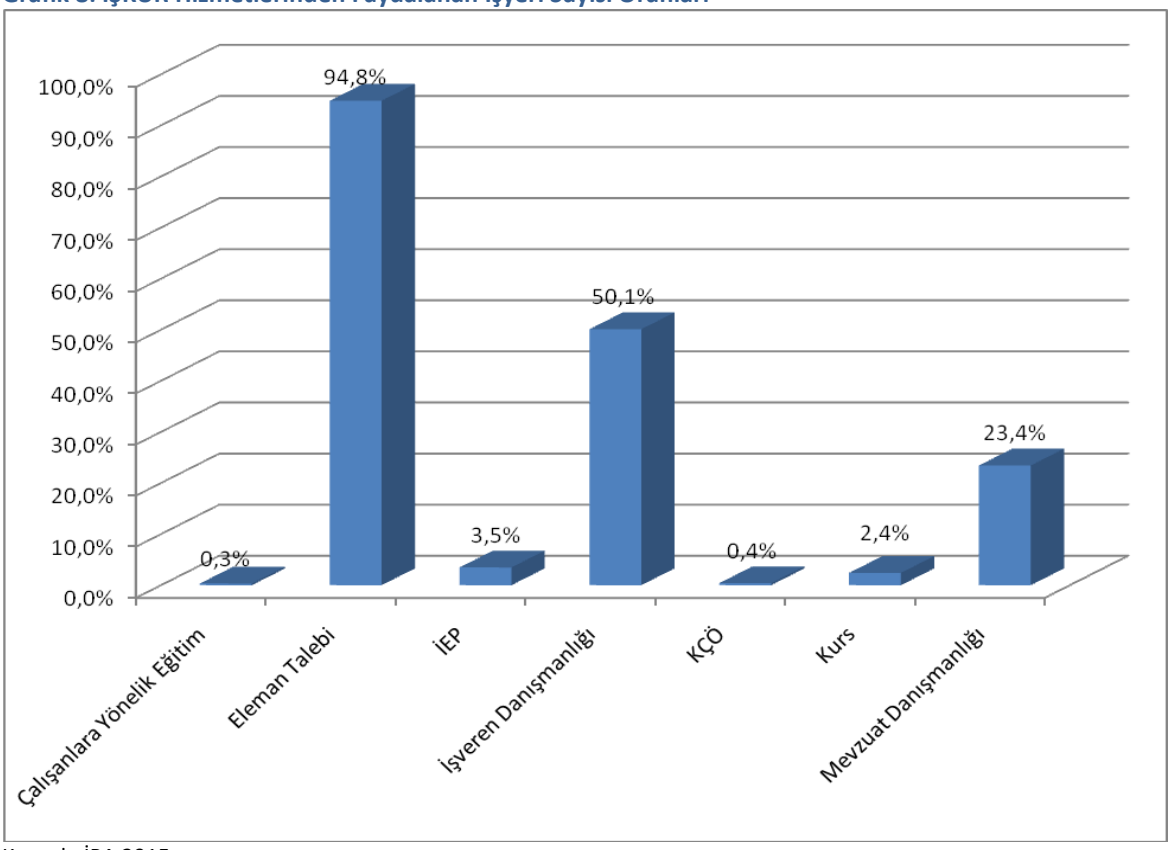

Kaynak: İPA 2015

Bursa ilinde İŞKUR hizmetlerinden faydalanan firmalar İŞKUR'dan hizmet olarak yüzde 94,8 ile en fazla eleman talebinde bulunmuşlardır. Bunu sırasıyla yüzde 50,1 ile işveren danışmanlığı, yüzde 23,4 ile mevzuat danışmanlığı, yüzde 3,5 ile işbaşı eğitim programları, yüzde 2,4 ile kurs hizmetleri, 0,4 ile kısa çalışma ödeneği ve 0,3 ile çalışanlara yönelik eğitim takip etmiştir. Türkiye genelinde ise benzer bir sıralama ile eleman talebi, işveren danışmanlığı, mevzuat danışmanlığı, işbaşı eğitim programı, kurs, çalışanlara yönelik eğitim ve kısa çalışma ödeneği olarak sıralanmıştır. Bursa ilinde işbaşı eğitim programları Türkiye genelinin oldukça altında kalınmış iken diğer İŞKUR hizmetlerinin oranları benzerlik göstermektedir.

Bursa ilinde her yaş grubuna İŞKUR hizmetlerinden faydalanan işyerlerinin dengeli dağıldığı ve en fazla işyerinin 5-9 yaş grubunda olduğu görülmüştür. Daha sonra 15-19 yaş arası yaşa sahip işyerleri faydalanmıştır. Bursa'da en fazla işyerinin 5-9 yaş arası faaliyet gösteren işyerlerinde olması, sayısal olarak en fazla İŞKUR'dan hizmet alan 5-9 yaş arası faaliyet gösteren işyerleri olmasında etkili olmuştur.

Tablo 19: İŞKUR Hizmetinden Faydalanan İşyerlerinin Yaşlarına Göre Dağılımı

Faydalanılan Hizmetler	İşyeri Yaşları						
	0-4	5-9	10-14	15-19	20-24	25+	Toplam
Çalışanlara Yönelik Eğitim	0	0	0	5	3	4	12
Eleman Talebi	430	718	592	618	425	561	3.345
İEP	3	24	21	32	10	33	123
İşveren Danışmanlığı	260	379	331	310	218	269	1.767
KÇÖ	0	1	1	1	7	4	14
Kurs	0	18	17	10	4	37	85
Mevzuat Danışmanlığı	96	194	138	156	105	138	826
Genel Toplam	**436**	**747**	**636**	**647**	**446**	**615**	**3.527**

Kaynak: İPA 2015

Bursa ilinde bütün yaş aralıklarındaki firmalar İŞKUR'dan oransal olarak en fazla eleman talebinde bulunmuşlardır. Bu hizmetten oransal olarak en fazla 5-9 yaş arası firmalar faydalanmışlardır. İŞKUR'un diğer hizmetlerinden faydalanma oranlarına göre sıralama yapıldığında yaş grupları arasında büyük bir farklılık görülmektedir. Bütün yaş aralıklarındaki firmalar kendi içerisinde aldıkları hizmetler sıralandığında birinci sırada eleman talebi, ikinci sırada işveren danışmanlığı, üçüncü sırada ise mevzuat danışmanlığı yer almaktadır. Söz konusu hizmetlerin birbiri ile benzerlik göstermeleri dikkat çekmektedir. İş başı Eğitim program ve kurs hizmetinden en fazla 25 yaş ve üstü grup firmalar yaralanmıştır.

Araştırma kapsamında İŞKUR hizmetlerinden faydalanan işyerlerine bu hizmetlerden ne kadar süredir faydalandığı sorulmuştur.

Grafik 9: İŞKUR Hizmetlerinden Faydalanma Sürelerinin Dağılımı

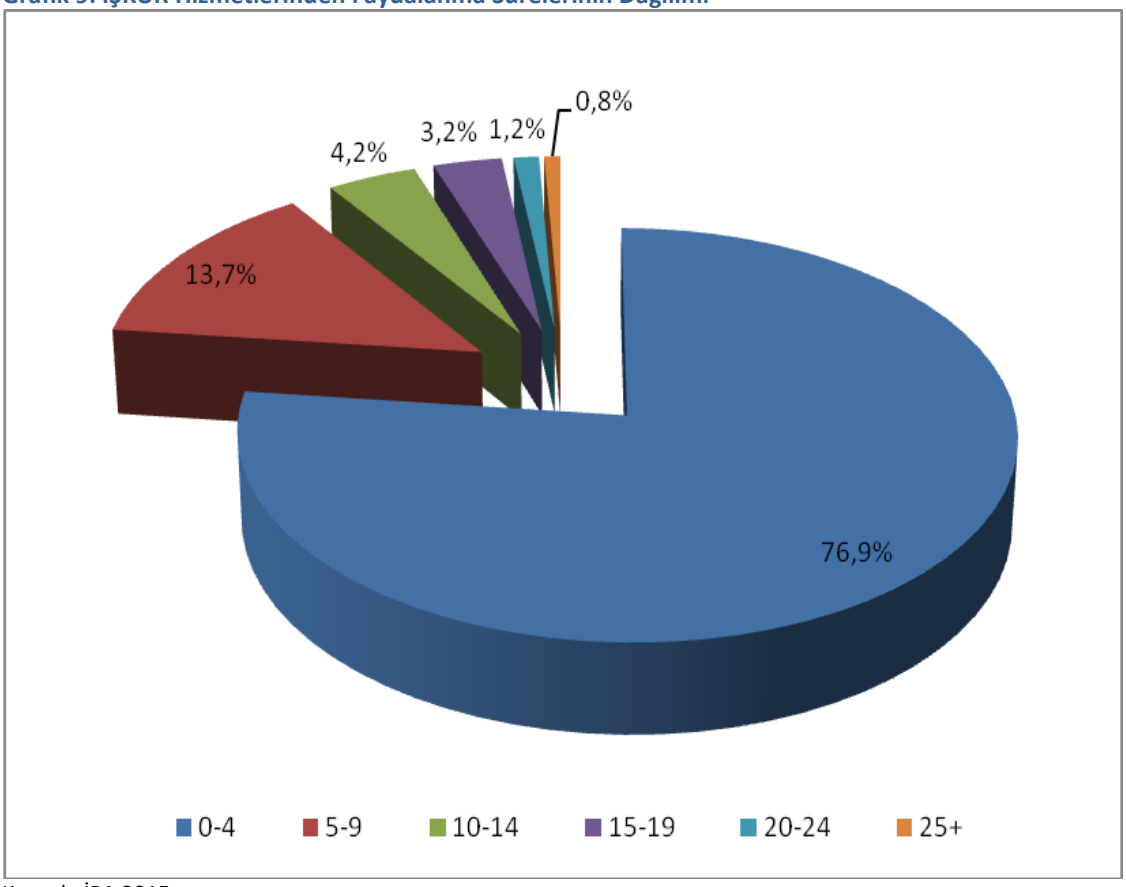

Kaynak: İPA 2015

Bursa ilinde İŞKUR hizmetlerinden yararlanan işyerlerinin yüzde 76,9'unun 0-4 yıl arasında bir süredir bu hizmetlerden yararlandığı tespit edilmiştir. En düşük oran ise 25 yıl ve üzeridir. Bursa ilinde sektörel bazda firmaların İŞKUR hizmetlerinden faydalanması en çok son dört yılda olmuştur. İŞKUR son dört yıl içerisinde büyük bir atılım yapmıştır. İŞKUR'un personel sayısındaki artış, sunduğu hizmetlerdeki hem nitel hem de nicel iyileşme ile birlikte İŞKUR imajındaki değişim, İŞKUR'un değer olarak geliştiğinin göstergesidir.

Sektörlere göre İŞKUR hizmetlerinden faydalanan işyerlerinin yararlandıkları hizmet türlerine ilişkin verilere Tablo 20'de yer verilmiştir.

Tablo 20: Sektörlere Göre İŞKUR'dan Faydalanılan Hizmetlerin Dağılımı

Sektörler	Faydalanılan Hizmetler						
	Çalışanlara Yönelik Eğitim	Eleman Talebi	İEP	İşveren Danışmanlığı	KÇÖ	Kurs	Mevzuat Danışmanlığı
MADENCİLİK VE TAŞ OCAKÇILIĞI	0,0%	81,3%	0,0%	62,5%	0,0%	0,0%	37,5%
İMALAT	0,6%	95,6%	3,8%	45,7%	0,5%	3,1%	23,2%
ELEKTRİK, GAZ, BUHAR VE İKLİM. ÜRETİMİ VE DAĞITIMI	0,0%	100,0%	12,5%	25,0%	0,0%	0,0%	37,5%
SU TEMİNİ; KANALİZASYON, ATIK YÖN.VE İYİLEŞ.FAAL.	0,0%	90,0%	0,0%	30,0%	0,0%	0,0%	20,0%
İNŞAAT	0,0%	95,0%	7,5%	52,5%	0,0%	5,0%	22,5%
TOPTAN VE PERAKENDE TİCARET	0,0%	97,3%	0,0%	60,0%	0,0%	0,0%	26,7%
ULAŞTIRMA VE DEPOLAMA	0,0%	88,5%	3,8%	42,3%	3,8%	0,0%	15,4%
KONAKLAMA VE YİYECEK HİZMETİ FAALİYETLERİ	0,0%	96,0%	4,0%	56,0%	0,0%	0,0%	16,0%
BİLGİ VE İLETİŞİM	0,0%	94,4%	5,6%	66,7%	0,0%	0,0%	27,8%
FİNANS VE SİGORTA FAALİYETLERİ	0,0%	100,0%	0,0%	50,0%	0,0%	0,0%	0,0%
GAYRİMENKUL FAALİYETLERİ	0,0%	87,5%	0,0%	62,5%	0,0%	0,0%	43,8%
MESLEKİ, BİLİMSEL VE TEKNİK FAALİYETLER	0,0%	91,7%	0,0%	50,0%	0,0%	0,0%	29,2%
İDARİ VE DESTEK HİZMET FAALİYETLERİ	0,0%	93,9%	0,0%	71,4%	0,0%	0,0%	30,6%
EĞİTİM	0,0%	91,2%	0,0%	64,7%	0,0%	2,9%	20,6%
İNSAN SAĞLIĞI VE SOSYAL HİZMET FAALİYETLERİ	0,0%	93,8%	15,6%	31,3%	0,0%	3,1%	12,5%
KÜLTÜR, SANAT, EĞLENCE, DİNLENCE VE SPOR	0,0%	90,0%	0,0%	40,0%	0,0%	0,0%	30,0%
DİĞER HİZMET FAALİYETLERİ	0,0%	73,3%	10,0%	40,0%	0,0%	10,0%	10,0%
Genel Toplam	**0,3%**	**94,8%**	**3,5%**	**50,1%**	**0,4%**	**2,4%**	**23,4%**

Kaynak: İPA 2015

Bursa ilinde bütün sektörlerde en fazla yararlanılan İŞKUR hizmeti eleman talebi olmuştur. İşveren danışmanlığı hizmetinde ise Bilgi ve İletişim, Eğitim ile Sağlık sektörleri ön planda olmuştur. Çalışanlara yönelik eğitim hizmeti en az faydalanılan hizmet türü olmuştur ve sadece İmalat sektörü bu hizmetten faydalanmıştır. Kısa çalışma ödeneği hizmetinden ise İmalat ile Ulaştırma ve depolama sektörü faydalanmıştır. Diğer Hizmet Faaliyetleri ile İnşaat sektörleri kurs hizmetinden diğer sektörlere göre daha yüksek oranda yararlanmışlardır. Araştırma kapsamındaki İŞKUR hizmetlerinden faydalanan Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı sektöründeki tüm firmalar Kurumumuzdan eleman talebinde bulunmuşlardır.

İŞKUR hizmetlerinden yararlanan bütün işyerlerinin işveren ve mevzuat danışmanlığı hizmetlerinden yararlanıp sunulan diğer hizmetler hakkında bilgi alması İŞKUR'un etkinliği açısından dikkate değer bir durumdur.

Bursa ilinde part-time çalışanı olan işyerleri İŞKUR hizmetlerinden kısa çalışma ödeneği ve kurs hizmetlerinden faydalanmamışlardır. Part-time çalışanı olan işyerleri, vardiyalı çalışma yapılan işyerleri ve ihracat yapan işyerlerinin İŞKUR hizmetlerinden faydalanma oranları benzerlik göstermektedir. Bursa ilinde part-time çalışanı olan işyerleri, vardiyalı çalışma yapılan işyerleri ve ihracat yapan işyerlerinin en fazla yararlandıkları hizmet eleman talebidir ve bu durum Türkiye geneli ile benzerlik göstermektedir.

AÇIK İŞLER

Açık işlere ilişkin veriler işgücü piyasasının talep yönünü ifade eden verilerdir. Araştırma kapsamında 15 Mart - 30 Nisan 2015 tarihleri arasında işyerlerine ziyaret esnasında açık işlerinin bulunup bulunmadığı sorulmuştur. Bir anlamda ziyaret edilen tarihler arasında işyerlerinin eleman ihtiyaçları tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu çalışmada referans tarihi veya döneminin olmayışı, ziyaret sırasındaki mevcut durumun sorulması çalışmanın istatistiksel olarak sınırlılığını ortaya koymaktadır. Çalışma kapsamında işyerlerine açık iş bulunan mesleklerin yanında, bu meslekte cinsiyet tercihlerinin olup olmadığı, açık iş olan meslekler için talep edilen asgari eğitim düzeyi, aranan beceriler, açık işleri hangi kanallar ile aradıkları ve aranma süresi de sorulmuştur. Bu kapsamda toplanan verilere bu bölümde detaylı bir şekilde yer verilecektir.

Grafik 10: Açık İşi Olan İşyerleri

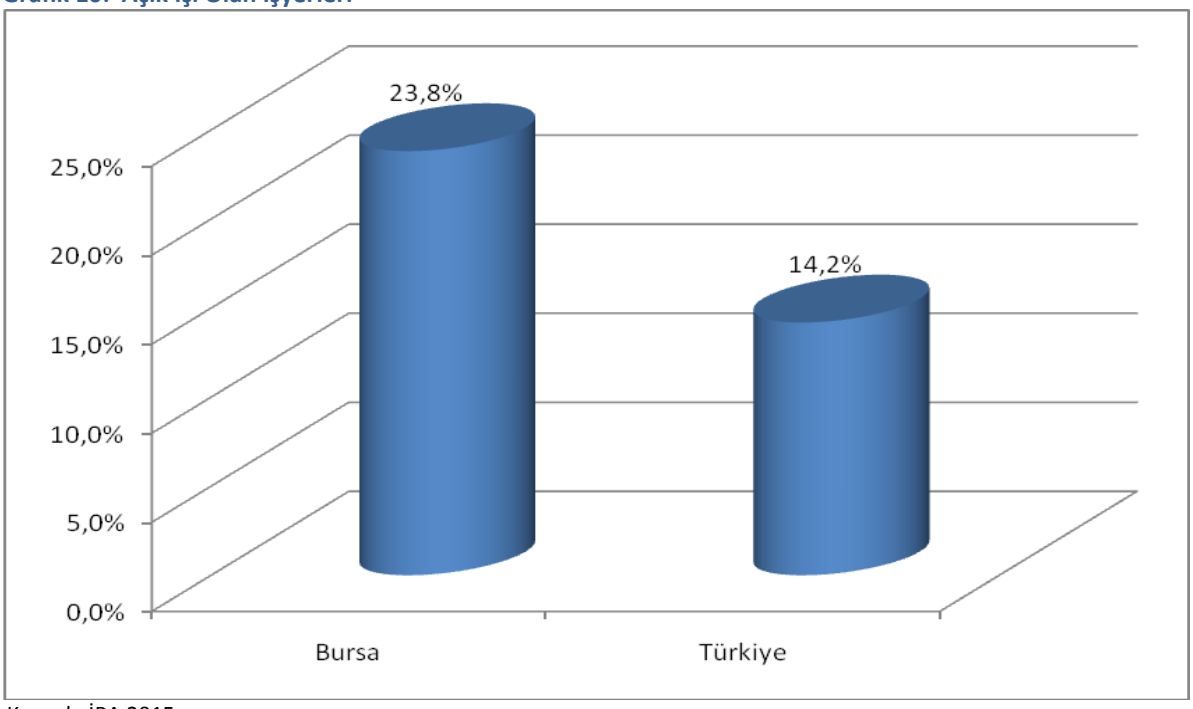

Kaynak: İPA 2015

Yapılan araştırma sonucunda Bursa ilinde ziyaret edilen 7.855 işyerinden 1.871 tanesinde açık iş olduğu tespit edilmiştir. Bursa ilindeki işyerlerinin yüzde 23,8'i açık işi olduğunu belirtmiştir. Türkiye genelinde ise bu oran yüzde 14,2'dir. Bursa'da açık işi olan işyeri oranı Türkiye genelinden yüksektir. Ancak 2014 yılı İşgücü Piyasası Araştırmasında Bursa ilinde açık işi olan işyeri oranı yüzde 28,8 olarak gerçekleşmiştir. Bu yıl çalışmanın yapıldığı dönemin de (Mart-Nisan) etkisiyle oran düşük çıkmıştır.

Bursa ilinde 1.871 işyerinde toplam 9.011 kişilik açık iş tespit edilmiştir. Bu açık işlerin sektörel dağılımı ve sektörlere göre açık iş oranı Tablo 21'de gösterilmiştir.

Tablo 21: Sektörlere Göre Açık İşlerin Dağılımları

Sektörler	Bursa			Türkiye	
	Açık İş	Açık İş Dağılımı	Açık İş Oranı	Açık İş Dağılımı	Açık İş Oranı
MADENCİLİK VE TAŞ OCAKÇILIĞI	49	0,5%	2,0%	0,6%	1,0%
İMALAT	5.956	66,1%	2,9%	44,6%	2,0%
ELEKTRİK, GAZ, BUHAR VE İKLİM. ÜRETİMİ VE DAĞITIMI	5	0,1%	0,6%	0,1%	0,4%
SU TEMİNİ; KANALİZASYON, ATIK YÖN.VE İYİLEŞ.FAAL.	10	0,1%	0,3%	0,1%	0,4%
İNŞAAT	538	6,0%	1,9%	7,8%	1,4%
TOPTAN VE PERAKENDE TİCARET	1.013	11,2%	2,0%	17,1%	1,8%
ULAŞTIRMA VE DEPOLAMA	109	1,2%	0,9%	3,7%	1,4%
KONAKLAMA VE YİYECEK HİZMETİ FAALİYETLERİ	329	3,6%	3,6%	8,8%	2,0%
BİLGİ VE İLETİŞİM	29	0,3%	2,5%	1,0%	1,1%
FİNANS VE SİGORTA FAALİYETLERİ	7	0,1%	1,6%	0,8%	0,4%
GAYRİMENKUL FAALİYETLERİ	29	0,3%	1,8%	0,6%	1,6%
MESLEKİ, BİLİMSEL VE TEKNİK FAALİYETLER	83	0,9%	2,1%	3,4%	2,1%
İDARİ VE DESTEK HİZMET FAALİYETLERİ	582	6,5%	2,9%	6,1%	1,5%
EĞİTİM	126	1,4%	2,1%	1,1%	0,7%
İNSAN SAĞLIĞI VE SOSYAL HİZMET FAALİYETLERİ	64	0,7%	1,0%	2,0%	1,1%
KÜLTÜR, SANAT, EĞLENCE, DİNLENCE VE SPOR	28	0,3%	2,5%	0,3%	1,3%
DİĞER HİZMET FAALİYETLERİ	52	0,6%	1,3%	1,8%	2,7%
Genel Toplam	**9.011**	**100,0%**	**2,5%**	**100,0%**	**1,7%**

Kaynak: İPA 2015

Bursa ilinde en fazla açık iş oransal olarak yüzde 66,1 ile İmalat sektöründe yer almaktadır. İkinci olarak yüzde 11,2 ile Toptan ve Perakende Ticaret sektörü, üçüncü olarak yüzde 6,5 ile İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri sektörü gelmektedir. İmalat, Toptan ve Perakende Ticaret ile İdari ve

Destek Hizmet Faaliyetleri sektörleri işyerlerinin yüzde 64'ünü oluştururken açık işlerin yüzde 84'ünün üzerinde paya sahip olmuşlardır. İmalat sektörü açık işlerde ön plana çıkan sektör olmuştur. İmalat sektörü ile diğer sektörler arasında ki açık iş farkının büyük olmasında Bursa ilinde İmalat sektörünün gelişmiş ve istihdam oranlarının yüksek olması çok etkilidir. Sektörlere göre açık iş sayılarında son sıralarda yer alan sektörler ise; Elektrik, Gaz, Buhar Ve İklimlendirme Üretimi Ve Dağıtımı, Finans Ve Sigorta Faaliyetleri ve Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi Ve İyileştirme Faaliyetleridir.

Türkiye genelinde sektörel bazda açık iş sayısı Bursa ili ile benzer bir durum arz etmekte ve ilk sırayı yüzde 44,6 ile İmalat sektörü, ikinci sırayı 17,1 ile Toptan ve Perakende Ticaret sektörü üçüncü sırayı ise yüzde 8,8 ile Bursa'da beşinci sırada bulunan Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri sektörü almaktadır.

Bursa ilinde açık iş oranı yüzde 2,5 ile Türkiye geneli açık iş oranının yaklaşık 1 puan üzerindedir. Bursa'da sektörel bazda en yüksek açık iş oranı yüzde 3,6 ile Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri sektöründedir. Bunu yüzde 2,9 ile İmalat ve İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri sektörü ve yüzde 2,5 ile Bilgi ve İletişim ile Kültür, Sanat Eğlence, Dinlence ve Spor sektörü takip etmektedir. Bu sektörlerin dışındaki sektörlerin açık iş oranı il geneli açık iş oranının altında kalmaktadır. Türkiye genelinde ise farklı bir sıralama göze çarpmaktadır. İlk sırada yüzde 2,7 ile Diğer Hizmet Faaliyetleri, ikinci sırada yüzde 2,1 ile Mesleki, Bilimsel Ve Teknik Faaliyetler, üçüncü sırada ise yüzde 2 ile Konaklama Ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri sektörü yer almaktadır. İmalat sektöründe ise açık iş oranı yüzde 2 seviyesinde gerçekleşmiştir.

Araştırmanın yapıldığı dönemde mevsim şartlarının henüz iyileşmemesi Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyeti ile İnşaat sektörlerindeki açık iş oranının beklenenden düşük çıkmasına neden olmuştur. Finans ve Sigorta Faaliyetleri sektöründe özellikle bankaların açık işleri merkezden ilan etmeleri nedeniyle yerelde açık işler tespit edilememiş ve bu sektörde de beklentilerin altında açık iş oranı ortaya çıkmıştır.

Açık işlerde cinsiyet tercihi sorulmuştur. Grafik 11'den açık işlerde cinsiyet bakımından farklılaşma olduğu görülmektedir.

Grafik 11: Cinsiyete Göre Açık İşlerin Dağılımları

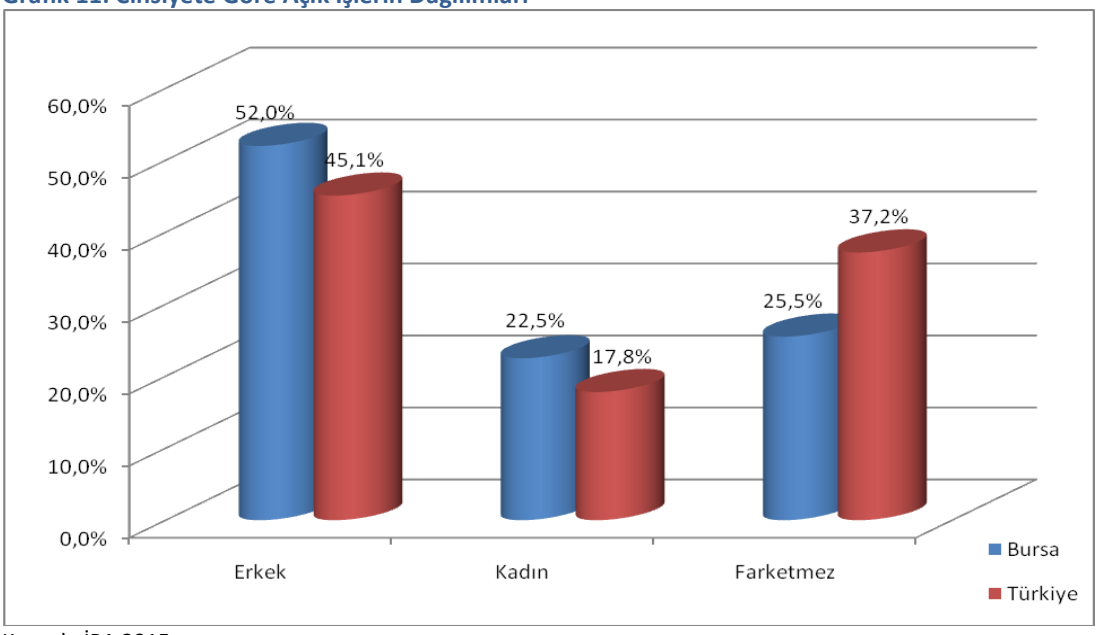

Kaynak: İPA 2015

Bursa'da toplam açık işlerin yüzde 22,5'i için yalnızca kadınlar talep edilmiştir. Bu oran Türkiye genelinden daha yüksektir. Erkeklerde açık iş talebi de yüzde 52 ile Türkiye geneli erkekler açık iş talebinin çok üstündedir. Açık işi olan firmaların talep ettikleri açık işteki fark etmez seçeneği yüzde 25,5 iken, Türkiye genelinde yüzde 37,2'dir. Bursa ilindeki açık işlerin çoğu için erkekler talep edilirken, Türkiye genelinde oransal olarak talep bu büyüklükte olmamıştır. Bursa'da da, Türkiye genelinde de açık işlerde cinsiyet farklılaşması görülmektedir.

Tablo 22: Sektörlere Göre Açık İşi Olan İşyerlerinin Dağılımları

Sektörler	Açık İş Verme Oranı	
	Bursa	Türkiye
MADENCİLİK VE TAŞ OCAKÇILIĞI	17,9%	9,2%
İMALAT	31,9%	20,0%
ELEKTRİK, GAZ, BUHAR VE İKLİM. ÜRETİMİ VE DAĞITIMI	18,8%	5,8%
SU TEMİNİ; KANALİZASYON, ATIK YÖN.VE İYİLEŞ.FAAL.	15,8%	11,3%
İNŞAAT	12,8%	7,9%
TOPTAN VE PERAKENDE TİCARET	18,8%	14,3%
ULAŞTIRMA VE DEPOLAMA	18,4%	8,8%
KONAKLAMA VE YİYECEK HİZMETİ FAALİYETLERİ	22,9%	19,7%
BİLGİ VE İLETİŞİM	30,2%	12,5%
FİNANS VE SİGORTA FAALİYETLERİ	11,8%	10,3%
GAYRİMENKUL FAALİYETLERİ	26,7%	13,7%
MESLEKİ, BİLİMSEL VE TEKNİK FAALİYETLER	16,9%	11,9%
İDARİ VE DESTEK HİZMET FAALİYETLERİ	34,8%	12,2%
EĞİTİM	15,9%	9,1%
İNSAN SAĞLIĞI VE SOSYAL HİZMET FAALİYETLERİ	25,9%	18,1%
KÜLTÜR, SANAT, EĞLENCE, DİNLENCE VE SPOR	12,5%	10,2%
DİĞER HİZMET FAALİYETLERİ	14,9%	14,5%
Genel Toplam	**23,8%**	**14,2%**

Kaynak: İPA 2015

Bursa ilinde toplamda açık işi olan işyeri sayısı oranı yüzde 23,8 iken, Türkiye genelinde bu oran yüzde 14,2 olarak gerçekleşmiştir. Bursa'da sektörel bazda en fazla açık iş verme oranı yüzde 34,8 ile İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri sektöründeyken, Türkiye'de yüzde 20 ile İmalat sektöründedir. Yani ilde İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri sektöründe hizmet veren her 100 işyerinden 35'inde açık iş vardır. Bursa'da ikinci sırada yüzde 31,9 ile İmalat sektörü yer alırken, üçüncü sırada yüzde 30,2 ile Bilgi ve İletişim sektörü bulunmaktadır. Türkiye'de sektörel bazda ikinci sırada yüzde 19,7 ile Konaklama Ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri sektörü, üçüncü sırada ise yüzde 18,1 ile İnsan Sağlığı Ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri sektörü yer almaktadır.

Bursa ilinde sektörel bazda; Finans Ve Sigorta Faaliyetleri, Kültür, Sanat Eğlence, Dinlence ve Spor ve İnşaat sektörlerinde açık işi olan işyeri oranı oldukça düşüktür.

Tablo 23: Açık İşi Olan İşyerlerinin Sektörlere Ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı

Sektörler	Yaş Grupları						
	0-4	5-9	10-14	15-19	20-24	25+	Toplam
MADENCİLİK VE TAŞ OCAKÇILIĞI	2	2	1	0	2	0	8
İMALAT	164	215	182	142	156	166	1.025
ELEKTRİK, GAZ, BUHAR VE İKLİM. ÜRETİMİ VE DAĞITIMI	1	1	1	0	0	0	3
SU TEMİNİ; KANALİZASYON, ATIK YÖN.VE İYİLEŞ.FAAL.	0	0	0	1	3	0	4
İNŞAAT	15	54	23	15	8	31	146
TOPTAN VE PERAKENDE TİCARET	14	72	36	79	29	79	309
ULAŞTIRMA VE DEPOLAMA	4	8	8	17	13	8	58
KONAKLAMA VE YİYECEK HİZMETİ FAALİYETLERİ	18	18	13	18	4	13	83
BİLGİ VE İLETİŞİM	1	5	7	1	1	0	16
FİNANS VE SİGORTA FAALİYETLERİ	0	2	2	0	0	0	3
GAYRİMENKUL FAALİYETLERİ	5	6	0	1	1	1	14
MESLEKİ, BİLİMSEL VE TEKNİK FAALİYETLER	3	14	3	14	3	7	45
İDARİ VE DESTEK HİZMET FAALİYETLERİ	19	30	11	5	0	0	66
EĞİTİM	10	5	0	10	5	2	32
İNSAN SAĞLIĞI VE SOSYAL HİZMET FAALİYETLERİ	8	8	5	8	2	3	34
KÜLTÜR, SANAT, EĞLENCE, DİNLENCE VE SPOR	2	0	0	0	0	1	3
DİĞER HİZMET FAALİYETLERİ	7	6	2	4	0	2	20
Genel Toplam	**275**	**445**	**295**	**316**	**227**	**314**	**1.871**

Kaynak: İPA 2015

Açık işi olan işyerlerinin yaş gruplarına göre dağılımına baktığımızda; en fazla açık işi olan işyerlerinin 5-9 yaş arası grupta olduğunu görülmektedir. Daha sonra sırası ile 15-19 yaş arası işyerleri ile 25+ yaş grubuna sahip işyerleri gelmektedir. Diğer yaş gruplarındaki işyerlerinin ise açık iş verme oranları birbirine yakındır. Türkiye geneli sonuçlarında da en fazla açık iş veren işyerleri 5-9 yaş arası işyerleridir. Daha sonra 0-4 yaş arası işyerleri izlemektedir.

Sektörlere göre en fazla açık iş veren İmalat sektöründeki işyerlerinin yaşına göre açık iş verme oranlarına baktığımızda yüzde 20,9 ile 5-9 yaş arası firmalar ilk sıradadır. Bu durum bize bu sektörde yeni kurulmuş ve büyümekte olan işyerlerinin elemana ihtiyaç duyduğunu göstermektedir. Açık iş dağılımında ikinci sırada olan Toptan ve Perakende Ticaret sektöründe ise 25+ yaş grubunda olan işyerleri en fazla açık iş talebinde bulunmuşlardır. Türkiye geneli sonuçlarına baktığımızda hem

İmalat hem de Toptan ve Perakende Ticaret sektöründe en fazla açık iş veren işyerlerinin 5-9 yaş arası grubunda olduğunu görmekteyiz.

Açık işlerin sektörlere göre cinsiyet dağılımında Bursa ilinde açık işlerde erkeklerin daha fazla talep edildiği görülmektedir.

Tablo 24: Açık İşlerin Sektörlere Ve Cinsiyete Göre Dağılımı

Sektörler	Kadın	Erkek	Farketmez
MADENCİLİK VE TAŞ OCAKÇILIĞI	0,0%	100,0%	0,0%
İMALAT	25,7%	51,7%	22,6%
ELEKTRİK, GAZ, BUHAR VE İKLİM. ÜRETİMİ VE DAĞITIMI	0,0%	100,0%	0,0%
SU TEMİNİ; KANALİZASYON, ATIK YÖN.VE İYİLEŞ.FAAL.	0,0%	37,5%	62,5%
İNŞAAT	4,3%	81,4%	14,3%
TOPTAN VE PERAKENDE TİCARET	22,0%	42,6%	35,5%
ULAŞTIRMA VE DEPOLAMA	11,5%	88,5%	0,0%
KONAKLAMA VE YİYECEK HİZMETİ FAALİYETLERİ	22,7%	42,7%	34,7%
BİLGİ VE İLETİŞİM	0,0%	25,0%	75,0%
FİNANS VE SİGORTA FAALİYETLERİ	25,0%	0,0%	75,0%
GAYRİMENKUL FAALİYETLERİ	20,0%	60,0%	20,0%
MESLEKİ, BİLİMSEL VE TEKNİK FAALİYETLER	16,7%	29,2%	54,2%
İDARİ VE DESTEK HİZMET FAALİYETLERİ	8,5%	56,8%	34,7%
EĞİTİM	31,4%	11,8%	56,9%
İNSAN SAĞLIĞI VE SOSYAL HİZMET FAALİYETLERİ	37,5%	22,5%	40,0%
KÜLTÜR, SANAT, EĞLENCE, DİNLENCE VE SPOR	7,4%	37,0%	55,6%
DİĞER HİZMET FAALİYETLERİ	53,6%	46,4%	0,0%
Genel Toplam	**22,5%**	**52,0%**	**25,5%**

Kaynak: İPA 2015

Tablo 24'deki sektörlere genel olarak bakıldığında; yalnızca fark etmez seçeneğini seçen sektörün bulunmadığını görmekteyiz. Bilgi ve İletişim ile Finans ve Sigorta faaliyetleri sektöründe açık işlerde cinsiyet fark etmez seçeneği diğerlerine göre fazla tercih edilmiştir. İmalat, İnşaat ile Ulaştırma ve Depolama sektörlerinde yoğun bir şekilde erkek eleman talep edilmiştir. Benzer şekilde Madencilik ve Taş Ocakçılığı ile Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı sektörü de açık işlerde yalnızca erkek eleman talep etmiştir. Bu sektörlerden hareketle, fizik gücünün çok fazla talep edildiği sektörlerde erkekler için açık iş oranları daha fazla belirginleşmektedir. Yalnızca kadın talep eden sektör bulunmamakla beraber açık işlerde kadınların tercih edildiği sektörler Diğer hizmet faaliyetleri, İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri ile Eğitim sektörüdür.

Bursa'da açık işlerin meslek gruplarına göre dağılımında nitelik gerektirmeyen mesleklerin oranı Türkiye genelinden daha düşüktür. Bursa'daki açık işler Türkiye geneline göre daha fazla mesleki beceri ve nitelik gerektiren meslek gruplarından oluşmaktadır.

Tablo 25: Açık İşlerin Meslek Gruplarına Göre Dağılımı

Meslek Grubu	Bursa		Türkiye
	Açık İş Sayısı	Açık İş Dağılımı	Açık İş Dağılımı
BÜRO HİZMETLERİNDE ÇALIŞAN ELEMANLAR	290	3,2%	7,5%
HİZMET VE SATIŞ ELEMANLARI	973	10,8%	16,7%
NİTELİK GEREKTİRMEYEN MESLEKLER	889	9,9%	14,9%
NİTELİKLİ TARIM, ORMANCILIK VE SU ÜRÜNLERİ ÇALIŞANLARI	9	0,1%	0,4%
PROFESYONEL MESLEK MENSUPLARI	425	4,7%	7,8%
SANATKARLAR VE İLGİLİ İŞLERDE ÇALIŞANLAR	3.459	38,4%	21,5%
TEKNİSYENLER, TEKNİKERLER VE YARDIMCI PROFESYONEL MESLEK MENSUPLARI	770	8,5%	8,1%
TESİS VE MAKİNE OPERATÖRLERİ VE MONTAJCILAR	2.158	24,0%	22,4%
YÖNETİCİLER	39	0,4%	0,6%
Genel Toplam	**9.011**	**100,0%**	**100,0%**

Kaynak: İPA 2015

Açık işlerin meslek gruplarına göre dağılımı ele alındığında; en yoğun talep sanatkarlar ve ilgili işlerde çalışanlar meslek grubundadır. Her üç açık işten bir tanesi bu meslek grubundadır. İkinci sırada tesis ve makine operatörleri ve montajcılar meslek grubu yer almaktadır. Bursa'da otomotiv, tekstil, gıda sanayinin gelişmiş olması bu meslek gruplarını ön plana çıkarmıştır. Üçüncü sırada ise hizmet ve satış elemanları meslek grubu yer almaktadır. İlinde kafe, restoran, lokanta ve mağaza vb. türünde birçok işyerlerinin olması söz konusu piyasada açık iş taleplerini de oluşturmuştur. Bu sebeple hizmet ve satış elemanları talebinde artış olmuştur. İl genelindeki açık ilerin yüzde 73'ü söz konusu üç meslek grubundadır. Açık iş talebi az olan meslek grupları ise nitelikli tarım, ormancılık ve su ürünleri çalışanları ve yöneticiler meslek gruplarıdır. Yönetici pozisyonu genellikle sermayedar olan işletme yöneticisiyle aynı kişi olduğundan ve yöneticiler diğer meslek gruplarına göre daha fazla oranda işyerleri tarafından kendi içinden karşılandığından bu meslek grubunda açık iş talebi fazla olmamıştır.

Türkiye'de ise açık iş dağılımında birinci sırada tesis ve makine operatörleri ve montajcılar meslek grubu yer almaktadır. İkinci sırada ise Bursa ilinde ilk sırada olan sanatkârlar ve ilgili işlerde çalışanlar meslek grubu yer almaktadır. Üçüncü sırada hizmet ve satış elemanları meslek grubu yer almaktadır.

Grafik 12: Meslek Gruplarına Göre Açık İş Oranı

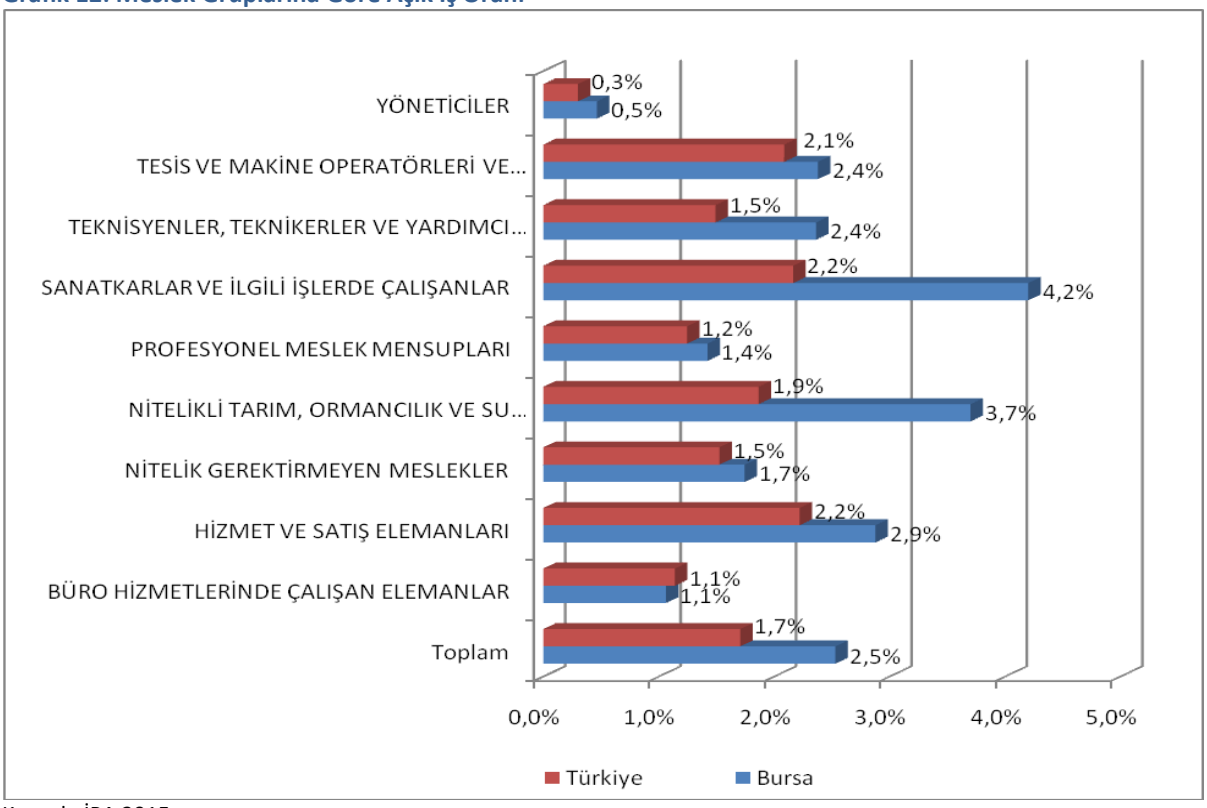

Kaynak: İPA 2015

İlde açık iş dağılımında ilk sırada yer alan sanatkârlar ve ilgili işlerde çalışanlar meslek grubu açık iş oranı sıralamasında da yüzde 4,2 ile ortalamanın çok üstü bir oranla ilk sırada yer almaktadır. Hem açık iş sayısı hem de açık iş oranının yüksek olması bakımından sanatkârlar ve ilgili işlerde çalışanlar meslek grubunda işgücü taleplerinin yoğunlaştığını söyleyebiliriz. İkinci sırada ise açık iş dağılımında son sırada yer alan nitelikli tarım, ormancılık ve su ürünleri çalışanları meslek grubu gelmektedir. Bu oranın yüksek olmasında mevsimsellik önemli bir etkendir. Ayrıca bu meslek grubunda çalışanların toplam çalışanlar içindeki payının yüzde 0,1 gibi küçük bir orana sahip olmasını da dikkate almak gerekir. Hizmet ve satış elemanları meslek grubu ise hem açık dağılımı hem de açık iş oranında üçüncü sırada yer almaktadır. İlde açık iş oranının en az olduğu meslek grupları ise; yöneticiler ve büro hizmetlerinde çalışanlar grubu yer almaktadır.

Türkiye'de ise açık iş dağılımındaki ilk üç meslek grubu kendi aralarında yer değiştirerek sırasıyla hizmet ve satış elemanları, sanatkârlar ve ilgili işlerde çalışanlar ve tesis ve makine operatörleri ve montajcılar olarak sıralanmıştır.

Tablo 26: Açık İşlerin Meslek Gruplarına ve Cinsiyete Göre Dağılımı

Meslek Grubu	Bursa			Türkiye		
	Kadın	Erkek	Farketmez	Kadın	Erkek	Farketmez
BÜRO HİZMETLERİNDE ÇALIŞAN ELEMANLAR	28,2%	41,5%	30,3%	25,5%	25,0%	49,5%
HİZMET VE SATIŞ ELEMANLARI	21,8%	37,1%	41,1%	21,3%	27,5%	51,2%
NİTELİK GEREKTİRMEYEN MESLEKLER	17,8%	57,7%	24,5%	23,7%	41,7%	34,6%
NİTELİKLİ TARIM, ORMANCILIK VE SU ÜRÜNLERİ ÇALIŞANLARI	0,0%	100,0%	0,0%	18,6%	61,3%	20,2%
PROFESYONEL MESLEK MENSUPLARI	14,7%	16,6%	68,7%	17,6%	19,3%	63,2%
SANATKARLAR VE İLGİLİ İŞLERDE ÇALIŞANLAR	26,4%	62,6%	10,9%	11,0%	73,9%	15,1%
TEKNİSYENLER, TEKNİKERLER VE YARDIMCI PROFESYONEL MESLEK MENSUPLARI	35,0%	48,4%	16,6%	12,6%	51,1%	36,3%
TESİS VE MAKİNE OPERATÖRLERİ VE MONTAJCILAR	15,0%	49,2%	35,7%	17,0%	46,5%	36,4%
YÖNETİCİLER	10,1%	33,0%	56,9%	16,7%	22,3%	61,0%
Genel Toplam	**22,5%**	**52,0%**	**25,5%**	**17,8%**	**45,1%**	**37,2%**

Kaynak: İPA 2015

Daha önce de ifade edildiği üzere Bursa ilinin açık işlerinde erkekler ön planda ve Türkiye ortalamasının üzerindedir. Nitelik gerektirmeyen işlerde ve sanatkarlar ve ilgili işlerde çalışanlarda ağırlıklı olarak erkekler çalışmaktadır. Fiziksel yeterlilik gerektiren işlerde erkeklerin daha fazla çalıştırıldıklarını bu veriler de desteklemektedir. Ayrıca nitelikli tarım, ormancılık ve su ürünleri çalışanlarında yalnızca erkek eleman tercih edilmiştir.

Bursa ilinde hiçbir meslek grubunda kadınların talebi erkeklerin talebinden fazla değildir. Türkiye genelinde ise büro hizmetlerinde çalışan elemanlar meslek grubunda az bir farkla kadın çalışan tercih edildiği görülmektedir. Kadın talebinin erkek talebine en yakın olduğu meslek grupları profesyonel meslek mensupları, hizmet ve satış elemanları ve teknisyenler, teknikerler ve yardımcı profesyonel meslek gruplarıdır. Profesyonel meslek mensuplarında ise erkek talep oranı kadınlardan fazla olmasına karşın en yüksek oran fark etmez seçeneğindedir. Bu sektörde cinsiyet farklılaştırmasının fazla olmadığı görülmektedir.

Hem Bursa'da hem de Türkiye'de eleman talebinde fark etmez seçeneği en fazla olan meslek grupları, profesyonel meslek mensupları, hizmet ve satış elemanları ve yöneticilerdir. Bu durum

işgücü piyasasında fiziksel aktiviteye dayalı icra edilmeyen mesleklerde kadınların başarılı olduklarını ve talep edildiklerini göstermektedir.

Tablo 27'de bu yıl ve geçen yıl açık iş olan mesleklerin dağılımı gösterilmiştir.

Tablo 27: Açık İşlerin Mesleklere Göre Dağılımı

Sayı	2015		2014	
	Meslekler	Oran	Meslekler	Oran
1	BEDEN İŞÇİSİ (GENEL)	5,0%	BEDEN İŞÇİSİ (GENEL)	8,3%
2	MEYVE SEBZE AYIKLAMA İŞÇİSİ	4,1%	TEKSTİL TERBİYE İŞÇİSİ	6,6%
3	MAKİNECİ (DİKİŞ)	3,6%	MAKİNECİ (DİKİŞ)	6,6%
4	GAZ ALTI KAYNAKÇISI	3,3%	DOKUMA MAKİNELERİ OPERATÖRÜ / DOKUMACI	3,8%
5	DİĞER GIDA KONSERVECİLERİ	2,7%	SÜTHANE İŞÇİSİ	3,3%
6	MEYVE VE SEBZE İŞLEME TEKNİKERİ	2,7%	GARSON (SERVİS ELEMANI)	2,2%
7	DOKUMA MAKİNELERİ OPERATÖRÜ / DOKUMACI	2,6%	MOBİLYA MONTAJ İŞÇİSİ	1,8%
8	SATIŞ DANIŞMANI	2,2%	SATIŞ DANIŞMANI	1,7%
9	CNC FREZE TEZGAHI OPERATÖRÜ	2,0%	MOBİLYA DÖŞEME İŞÇİSİ	1,5%
10	METAL MAMULLER MONTAJ İŞÇİSİ	2,0%	GAZ ALTI KAYNAKÇISI	1,5%
11	HİDROLİK APKANT PRES OPERATÖRÜ	1,8%	TEMİZLİK GÖREVLİSİ	1,2%
12	CNC TORNA TEZGAHI OPERATÖRÜ	1,7%	MOBİLYA CİLACISI (PÜSKÜRTME İLE) (AĞAÇ)	1,2%
13	GARSON (SERVİS ELEMANI)	1,7%	BEDEN İŞÇİSİ (TEMİZLİK)	1,1%
14	KAUÇUK KALIP PRESİ OPERATÖRÜ	1,4%	DİĞER İMALAT VE İLGİLİ İŞÇİLER (MAKİNE İLE)	1,1%
15	EKSANTRİK PRES TEZGAHI OPERATÖRÜ	1,4%	ÖN MUHASEBECİ	1,1%
16	HAŞIL MAKİNESİ OPERATÖRÜ	1,3%	KALİTE KONTROLCÜ	1,1%
17	KASİYER	1,2%	BOBİN-KATLAMA-BÜKÜM MAKİNE OPERATÖRÜ	1,0%
18	KALİTE KONTROLCÜ	1,2%	MUHASEBECİ	0,9%
19	MOBİLYA DÖŞEME İŞÇİSİ	1,1%	MEYDANCI	0,9%
20	ELEKTRİKÇİ (GENEL)	1,1%	PLASTİK ENJEKSİYON ÜRETİM ELEMANI	0,9%
21	**DİĞER MESLEKLER**	56,0%	**DİĞER MESLEKLER**	52,3%
Toplam		100,0%	Toplam	100,0%

Kaynak: İPA 2015

Bursa ili işgücü piyasası araştırması sonuçlarına göre 2015 yılında geçen seneye göre açık işlerde ilk üç meslekten sadece ikinci sırada bulunan meyve ve sebze ayıklama işçisi değişmiştir. İlk sırada bulunan beden işçisi(genel) ve üçüncü sırada bulunan makineci(dikiş) meslekleri oranlar farklı olsa da geçen sene ile aynıdır. Satış danışmanı mesleği her iki yılda sekizinci sırada yer almıştır. Geçen sene onuncu sırada yer alan gaz altı kaynakçısı ihtiyacı artarak bu sene dördüncü sıraya yerleşmiştir. Geçen sene açık iş sıralamasında ikinci sırada yer alan tekstil terbiye işçisi bu sene ilk 20 meslek arasına girememiştir.

Geçen senenin sonuçlarına göre açık işler bakımından ilk yirmi meslek içerisinde yer alan mesleklerden 12 tanesi (tekstil terbiye işçisi, süthane işçisi, mobilya montaj işçisi, temizlik görevlisi, mobilya cilacısı(püskürtme ile)(ağaç), beden işçisi(temizlik), diğer imalat ve ilgili işçiler(makine ile), ön muhasebe, bobin-katlama-büküm makine operatörü, muhasebeci, meydancı ve plastik enjeksiyon üretim elemanı) bu sene ilk yirmi meslek içerisinde yer almamaktadır. Onların yerine bu sene meyve ve sebze ayıklama işçisi, diğer gıda konservecileri, meyve ve sebze işleme teknikeri, cnc freze tezgahı operatörü, metal mamuller montaj işçisi, hidrolik apkant pres operatörü, cnc torna tezgahı operatörü, kauçuk kalıp presi operatörü, eksantrik pres tezgahı operatörü, haşil makinesi operatörü, kasiyer ve elektrikçi(genel) meslekleri açık işlerde ilk yirmi meslek arasında yerini almıştır.

Mesleklerden de anlaşılacağı üzere mesleklere göre açık iş sayılarında tekstil, gıda ve otomotiv sektörünün toplam üretiminin, ihracatın ve istihdamın en yüksek olduğu sektörlerden biri olmasının etkisi büyüktür. Beden işçisi(genel) mesleğinin ilk sırada yer almasının sebebi işverenlerin genel eğilimi işletmede yapılan işlerin birçoğunu beden işçisi(genel) başlığı altında belirtmeleridir.

Türkiye genelinde açık iş sıralamasında birinci sırada Makineci (Dikiş), ikinci sırada Beden İşçisi (Genel) ve üçüncü sırada Garson (Servis Elemanı) yer almaktadır. Türkiye'de açık iş sıralamasında Bursa'dan farklı olarak ilk yirmi meslek içerisinde on iki farklı meslek Temizlik Görevlisi, , Güvenlik Görevlisi, Şoför-Yük Taşıma, Pazarlamacı, Ön Muhasebeci, Çağrı Merkezi Müşteri Temsilcisi, Plastik Enjeksiyon Üretim Elemanı, Servis Komisi, Paketleme İşçisi (El İle), Muhasebeci, Ortacı/Ayakçı (Tekstil) ve İnşaat Mühendisi yer almıştır.

Tablo 28: Açık İşlerin Mesleklere Ve Cinsiyete Göre Dağılımı

Kadın	Erkek	Farketmez
MEYVE SEBZE AYIKLAMA İŞÇİSİ	BEDEN İŞÇİSİ (GENEL)	DOKUMA MAKİNELERİ OPERATÖRÜ / DOKUMACI
DİĞER GIDA KONSERVECİLERİ	GAZ ALTI KAYNAKÇISI	BEDEN İŞÇİSİ (GENEL)
MEYVE VE SEBZE İŞLEME TEKNİKERİ	HİDROLİK APKANT PRES OPERATÖRÜ	HAŞIL MAKİNESİ OPERATÖRÜ
MAKİNECİ (DİKİŞ)	CNC FREZE TEZGAHI OPERATÖRÜ	MAKİNECİ (DİKİŞ)
SATIŞ DANIŞMANI	CNC TORNA TEZGAHI OPERATÖRÜ	METAL MAMULLER MONTAJ İŞÇİSİ
KASİYER	KAUÇUK KALIP PRESİ OPERATÖRÜ	SATIŞ DANIŞMANI
ZIMPARA MAKİNESİ OPERATÖRÜ (AĞAÇ)	EKSANTRİK PRES TEZGAHI OPERATÖRÜ	REYON GÖREVLİSİ
MOBİLYA ÜST YÜZEY İŞLEMCİSİ	ELEKTRİKÇİ (GENEL)	MAKİNE MÜHENDİSİ
MAKİNE NAKIŞÇISI	JET BOYA MAKİNESİ OPERATÖRÜ	GARSON (SERVİS ELEMANI)
KABLO MONTAJ İŞÇİSİ	ELEKTRİK TESİSATÇISI/ELEKTRİK TESİSATÇISI VE PANO MONTÖRÜ	KALİTE KONTROLCÜ
BEDEN İŞÇİSİ (TEMİZLİK)	ŞOFÖR-YÜK TAŞIMA	HALAT SARMA MAKİNESİ OPERATÖRÜ-TEKSTİL
PAKETLEME İŞÇİSİ (EL İLE)	KANAL VE IZGARA İŞÇİSİ	GÜVENLİK GÖREVLİSİ
SEKRETER	BETON VE BETONARME KALIPÇISI	GAZ ALTI KAYNAKÇISI
MOBİLYA DÖŞEME İŞÇİSİ	DOKUMA MAKİNELERİ OPERATÖRÜ / DOKUMACI	METAL KESİM İŞÇİSİ
TEMİZLİK GÖREVLİSİ	MOBİLYA DÖŞEME İŞÇİSİ	KASİYER

Kaynak: İPA 2015

Bursa ilinde kadınlarda açık iş sıralamasında ilk üç meslek Meyve Sebze Ayıklama İşçisi, Diğer Gıda Konservecileri ve Meyve ve Sebze İşleme Teknikeri iken, erkekler de Beden İşçisi (Genel), Gaz altı Kaynakçısı ve Hidrolik Apkant Pres Operatörü yer almaktadır. Kadınlarda açlık işlerde ilk üç sırayı gıda ve konserveciliğin almasın da mevsimselliğin etkisi büyük olmuştur. Bursa ilinde geniş tarım arazilerinin olması gıda ve konserve sektörünün gelişmesine sebep olmuştur. Açık işlerde fark etmez seçeneğinde ise ilk üç meslek Dokuma Makineleri Operatörü-Dokumacı, Beden İşçisi(Genel) ve Haşıl Makinesi Operatörüdür. Türkiye genelinde kadınlarda açık iş talebinin ilk üç sırasında Makineci (Dikiş), Satış Danışmanı ve Beden İşçisi (Genel) yer almaktadır. Türkiye genelinde erkeklerde Beden İşçisi

(Genel), Gaz Altı Kaynakçısı ve Şoför-Yük Taşıma yer almaktadır. Açık işlerde Fark etmez seçeneğinde ise ilk üç meslek Makineci (Dikiş), Garson (Servis Elemanı) ve Satış Danışmanıdır.

Grafik 13: Açık İşlerin Aranma Kanallarına Göre Dağılımı

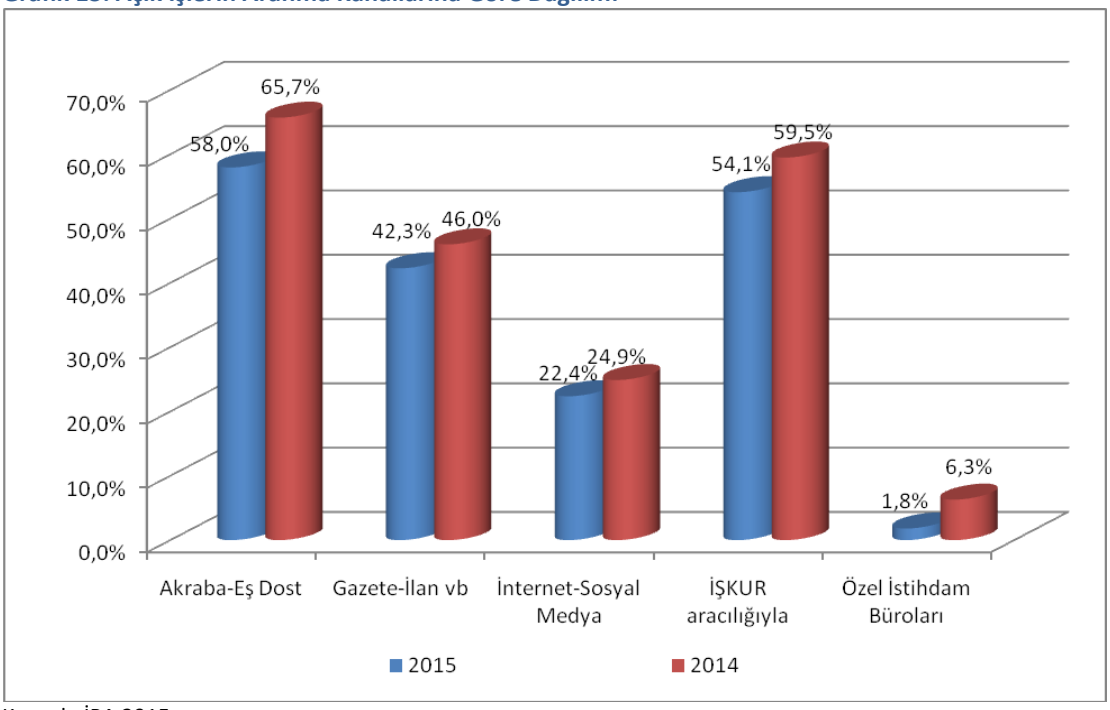

Kaynak: İPA 2015

Açık işlerin aranma kanallarına göre dağılımında Türkiye genelinde ve Bursa'da birebir benzerlik söz konusudur. Arama kanalı olarak birinci sırada Akraba-Eş Dost yer alırken bunu sırasıyla İŞKUR, Gazete-İlan vb., İnternet-Sosyal Medya ve Özel İstihdam Büroları takip etmektedir. 2015 yılında açık işlerin arama kanallarının hepsinde 2014 yılına göre bir düşüş söz konusudur. Bursa'da 2014 yılında açık iş arama kanalı olarak İŞKUR aracılığı yüzde 59,5 iken bu sene 5 puan düşerek yüzde 54,1 olmuştur. Ama arama kanallarında İŞKUR tercihinin ikinci sırada olduğunu ve oranının da yüksek olduğunu göz ardı etmemek gerekir. Bu da İŞKUR'un kendini günden güne geliştirerek işveren için önemli bir pozisyona ilerlediğinin göstergesidir. Ayrıca, son yıllarda işverenlerle geliştirdiği diyalog, 6111 sayılı torba yasayla işverenlere sunulan istihdam ve teşvik paketleri, yüz yüze gerçekleştirilen işyeri ziyaretlerinin etkisi büyüktür. Kurumumuza işverenler internet sayfamızdan (www.iskur.gov.tr) 7/24 erişebilmekte ve yapmak istedikleri işlemi internet üzerinden rahatlıkla yapabilmektedirler. Ayrıca İş ve Meslek Danışmanlarımız işverenlerin mevzuat çerçevesinde bilgilendirilmeleri ile taleplerini karşılamalarına sistemli olarak yardımcı olmaktadırlar.

Tablo 29: Sektörlere Göre Açık İşlerin Aranma Kanalları

Sektörler	Akraba-Eş Dost	Gazete-İlan vb	İnternet-Sosyal Medya	İŞKUR aracılığıyla	Özel İstihdam Büroları
MADENCİLİK VE TAŞ OCAKÇILIĞI	65,9%	39,0%	0,0%	63,4%	0,0%
İMALAT	56,6%	39,3%	18,1%	60,1%	1,7%
ELEKTRİK, GAZ, BUHAR VE İKLİM. ÜRETİMİ VE DAĞITIMI	80,0%	80,0%	0,0%	80,0%	0,0%
SU TEMİNİ; KANALİZASYON, ATIK YÖN.VE İYİLEŞ.FAAL.	87,5%	25,0%	62,5%	100,0%	0,0%
İNŞAAT	55,7%	18,6%	37,1%	30,0%	2,9%
TOPTAN VE PERAKENDE TİCARET	60,3%	53,9%	28,4%	34,0%	0,7%
ULAŞTIRMA VE DEPOLAMA	69,2%	57,7%	3,8%	46,2%	0,0%
KONAKLAMA VE YİYECEK HİZMETİ FAALİYETLERİ	65,3%	53,3%	42,7%	36,0%	0,0%
BİLGİ VE İLETİŞİM	33,3%	33,3%	70,8%	0,0%	41,7%
FİNANS VE SİGORTA FAALİYETLERİ	75,0%	0,0%	25,0%	75,0%	0,0%
GAYRİMENKUL FAALİYETLERİ	60,0%	20,0%	40,0%	20,0%	4,0%
MESLEKİ, BİLİMSEL VE TEKNİK FAALİYETLER	87,5%	45,8%	25,0%	33,3%	12,5%
İDARİ VE DESTEK HİZMET FAALİYETLERİ	62,9%	74,2%	22,1%	84,5%	0,0%
EĞİTİM	45,1%	15,7%	56,9%	3,9%	5,9%
İNSAN SAĞLIĞI VE SOSYAL HİZMET FAALİYETLERİ	32,5%	15,0%	50,0%	35,0%	12,5%
KÜLTÜR, SANAT, EĞLENCE, DİNLENCE VE SPOR	96,3%	22,2%	3,7%	3,7%	0,0%
DİĞER HİZMET FAALİYETLERİ	53,6%	75,0%	17,9%	32,1%	0,0%
Genel Toplam	**58,0%**	**42,3%**	**22,4%**	**54,1%**	**1,8%**

Kaynak: İPA 2015

Bursa'da Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri sektöründe açık iş arama kanalı olarak açık işlerin tamamında İŞKUR kullanılmaktadır. İmalat, Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı, Finans ve sigorta faaliyetleri ile İdari ve destek hizmet faaliyetleri sektörlerinde de açık işler büyük bir oranda İŞKUR aracılığı ile aranmaktadırlar. Türkiye genelinde de idari ve destek hizmet faaliyetleri sektöründe firmalar açık iş arama kanalı olarak en fazla İŞKUR'u kullanmaktadırlar. Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor ile Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler sektöründeki firmalar açık işlerinin büyük bir bölümünü Akraba-Eş Dost vasıtası ile aramaktadırlar. İlde ve Türkiye de Bilgi ve İletişim sektöründeki firmalar Özel İstihdam Bürolarını açık iş arama kanalı

olarak en fazla kullanan sektörlerdendir. Ayrıca ilde Bilgi ve İletişim sektörlerindeki firmalar açık işlerini İŞKUR'dan talep etmemişlerdir.

Tablo 30: Meslek Gruplarına Göre Açık İşlerin Aranma Kanalları

Meslek Grubu	Akraba-Eş Dost	Gazete-İlan vb	İnternet-Sosyal Medya	İŞKUR aracılığıyla	Özel İstihdam Büroları
BÜRO HİZMETLERİNDE ÇALIŞAN ELEMANLAR	45,8%	36,8%	51,0%	41,2%	6,4%
HİZMET VE SATIŞ ELEMANLARI	62,9%	62,9%	27,8%	39,8%	0,1%
NİTELİK GEREKTİRMEYEN MESLEKLER	60,6%	35,1%	31,1%	58,5%	1,4%
NİTELİKLİ TARIM, ORMANCILIK VE SU ÜRÜNLERİ ÇALIŞANLARI	100,0%	0,0%	0,0%	62,2%	0,0%
PROFESYONEL MESLEK MENSUPLARI	46,4%	20,4%	46,5%	41,4%	6,1%
SANATKARLAR VE İLGİLİ İŞLERDE ÇALIŞANLAR	65,6%	39,9%	18,6%	54,1%	2,1%
TEKNİSYENLER, TEKNİKERLER VE YARDIMCI PROFESYONEL MESLEK MENSUPLARI	64,1%	31,1%	30,9%	30,9%	1,3%
TESİS VE MAKİNE OPERATÖRLERİ VE MONTAJCILAR	44,2%	48,7%	10,5%	70,8%	0,9%
YÖNETİCİLER	41,3%	51,5%	41,5%	76,9%	0,0%
Genel Toplam	**58,0%**	**42,3%**	**22,4%**	**54,1%**	**1,8%**

Kaynak: İPA 2015

Bursa ilinde Nitelikli tarım, ormancılık ve su ürünleri çalışanları meslek grubunun tamamı Akraba-Eş Dost arama kanalını kullanmaktadır. İŞKUR'u oransal olarak en fazla Sanatkârlar Ve İlgili İşlerde Çalışanlar, Tesis Ve Makine Operatörleri Ve Montajcılar, Nitelik Gerektirmeyen Meslekler, meslek grubunda olanlar için kullanmaktadırlar. Nitelikli tarım, ormancılık ve su ürünleri çalışanları meslek grubu için gazete-ilan vb., internet-sosyal medya ve özel istihdam büroları arama kanalı kullanılmazken, yöneticiler meslekler grubu için özel istihdam büroları arama kanalı olarak kullanılmamaktadır. Büro hizmetlerinde çalışan elemanlar ve Profesyonel meslek mensupları diğer meslek gruplarına göre daha fazla Özel istihdam büroları arama kanalını kullanmaktadırlar. Bu durum göstermektedir ki özel istihdam büroları daha çok nitelik gerektiren meslekler için arama kanalı olarak kullanılmaktadır.

Tablo 31: En Çok Açık İş Olan Mesleklerin Aranma Kanalları

Meslekler	Akraba-Eş Dost	Gazete-İlan vb	İnternet-Sosyal Medya	İŞKUR aracılığıyla	Özel İstihdam Büroları
BEDEN İŞÇİSİ (GENEL)	50,3%	29,8%	39,0%	78,8%	1,2%
MEYVE SEBZE AYIKLAMA İŞÇİSİ	100,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
MAKİNECİ (DİKİŞ)	36,6%	59,5%	3,9%	50,3%	0,0%
GAZ ALTI KAYNAKÇISI	67,7%	35,3%	17,1%	64,4%	3,8%
MEYVE VE SEBZE İŞLEME TEKNİKERİ	100,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
DİĞER GIDA KONSERVECİLERİ	100,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
DOKUMA MAKİNELERİ OPERATÖRÜ / DOKUMACI	15,0%	50,0%	0,0%	57,5%	0,0%
SATIŞ DANIŞMANI	49,8%	55,7%	41,4%	20,4%	0,0%
CNC FREZE TEZGAHI OPERATÖRÜ	30,3%	48,4%	25,9%	84,9%	3,7%
METAL MAMULLER MONTAJ İŞÇİSİ	87,4%	32,5%	46,3%	87,2%	0,0%
DİĞER MESLEKLER	55,2%	47,7%	24,9%	58,5%	2,2%
Genel Toplam	**58,0%**	**42,3%**	**22,4%**	**54,1%**	**1,8%**

Kaynak: İPA 2015

Meyve sebze ayıklama işçisi, meyve sebze işleme teknikeri ve diğer gıda konservecileri mesleklerinde eleman aranırken Akraba-eş dost arama kanalının oranı yüzde 100 olmuştur. Beden işçisi(genel), dokuma makineleri operatörü-dokumacı, CNC freze tezgahı operatörü ve metal mamuller montaj işçisi mesleklerinde eleman aranırken de en fazla arama kanalı olarak İŞKUR kullanılmıştır.

İşgücü piyasasında yer alan mesleklerde arama kanalı olarak Özel İstihdam Büroları fazla tercih edilmemektedir. Gaz altı kaynakçısı ve CNC freze tezgahı operatörü mesleğinde eleman aranırken Özel İstihdam Bürosu kullanılma oranı diğer mesleklere göre yüksektir.

Kalifikasyonu düşük mesleklerin arama yolu olarak akraba-eş dost, İŞKUR ve gazete ön plana çıkarken, ara eleman ihtiyacının karşılanmasında İŞKUR ve akraba-eş dost'un ağırlığı hissedilmektedir. Kalifiye ve kariyer mesleklerin karşılanma yollarında ise internet siteleri ve özel istihdam bürosu tercihlerinde artış söz konusu olmaktadır.

Tablo 32: Yaş Gruplarına Göre İşyerlerinin Açık İşlerini Arama Kanalları

Arama Kanalı	Yaş Grupları					
	0-4	5-9	10-14	15-19	20-24	25+
Akraba-Eş Dost	62,4%	70,0%	57,9%	38,4%	52,3%	55,6%
Gazete-İlan vb	48,7%	40,0%	52,6%	51,4%	54,2%	27,7%
İnternet-Sosyal Medya	15,2%	26,4%	14,7%	28,1%	28,9%	19,6%
İŞKUR aracılığıyla	49,1%	67,3%	57,7%	47,5%	67,1%	38,9%
Özel İstihdam Büroları	3,1%	1,2%	1,8%	2,8%	1,9%	1,3%
Genel Toplam	**10,9%**	**26,5%**	**12,8%**	**12,5%**	**10,9%**	**26,5%**

Kaynak: İPA 2015

Bursa'da açık iş arama kanalı olarak İŞKUR'u öncelikli olarak tercih eden firmaların yaş gruplarına baktığımızda ilk sırada 5-9 yaş arası firmalar, ikinci sırada 20-24 yaş arası firmalar, üçüncü sırada ise 10-14 yaş arası firmalar yer almaktadır. Türkiye genelinde ise açık işlerini İŞKUR'dan arayan firmalar içerisinde en fazla 5-9, ikinci sırada 0-4 yaş arası firmalar ve üçüncü sırada ise 25+ yaş firmalar yer almaktadır.

Açık iş arama kanalı olarak Akraba-Eş Dost'u tercih eden firmalar arasında en yüksek oran 5-9 yaş arası firmalardadır. Açık iş arama kanalı olarak İnternet-Sosyal Medya'yı tercih eden firmalar arasında en yüksek oran 20-24 yaş arası firmalardadır. Açık iş arama kanalı olarak Özel istihdam Bürolarını tercih eden firmalar arasında en yüksek oran 0-4 yaş arası firmalardadır.

Tablo 33: Arama Kanalına Göre Açık İşlerin Aranma Süresi

Arama Kanalı	Açık İşlerin Aranma Süresi					
	Bursa			Türkiye		
	0-30	31-90	90+	0-30	31-90	90+
Akraba-Eş Dost	75,2%	9,7%	15,1%	65,2%	13,3%	21,5%
Gazete-İlan vb	70,1%	13,9%	16,0%	63,1%	12,3%	24,6%
İnternet-Sosyal Medya	66,9%	14,5%	18,6%	65,4%	15,1%	19,5%
İŞKUR aracılığıyla	71,3%	11,6%	17,1%	70,4%	12,3%	17,3%
Özel İstihdam Büroları	59,3%	15,4%	25,3%	56,7%	21,6%	21,7%
Genel Toplam	**74,1%**	**11,0%**	**14,8%**	**67,5%**	**12,5%**	**19,9%**

Kaynak: İPA 2015

Arama kanalına göre açık işlerin aranma süresinde Türkiye ve Bursa ili benzerlik göstermektedir.

Hem Türkiye genelinde hem de Bursa'da Arama kanallarının tamamında 0-30 gün arası sürede aranan açık işler ilk sırada yer almaktadır. İŞKUR'un 90 gün ve daha uzun süredir aranan açık işlerdeki oranı diğer arama kanallarına göre daha düşüktür. İŞKUR'a intikal eden açık iş taleplerinin diğer arama kanallarına göre daha kısa sürede sonuçlandırıldığı görülmektedir.

Tablo 34: İşyerlerinin Açık İşlerde Arama Kanalına Göre Cinsiyet Dağılımı

Arama Kanalı	Bursa			Türkiye		
	Kadın	Erkek	Farketmez	Kadın	Erkek	Farketmez
Akraba-Eş Dost	29,3%	49,1%	21,6%	19,1%	46,4%	34,4%
Gazete-İlan vb	16,4%	65,6%	18,0%	16,0%	44,0%	40,0%
İnternet-Sosyal Medya	12,7%	57,6%	29,8%	14,6%	38,6%	46,8%
İŞKUR aracılığıyla	12,7%	56,9%	30,5%	16,5%	48,1%	35,4%
Özel İstihdam Büroları	7,1%	67,1%	25,8%	13,4%	28,2%	58,4%
Genel Toplam	**22,5%**	**52,0%**	**25,5%**	**17,8%**	**45,1%**	**37,2%**

Kaynak: İPA 2015

Bursa ilinde tüm açık iş arama kanallarında en fazla erkek eleman aranmaktadır. Farketmez seçeneğinin en yüksek olduğu arama kanalı ise İŞKUR aracılığıdır. Türkiye genelinde ise Akraba-Eş Dost, Gazete-İlan vb ve İŞKUR aracılığı arama kanalı ile en fazla erkekler aranmakta iken, İnternet-Sosyal Medya ve Özel İstihdam Büroları kullanarak aranan açık işlerde cinsiyet olarak en fazla fark etmez seçeneği tercih edilmiştir.

Bursa'daki açık işlerin yüzde 55,4'ü vardiyalı çalışma yapılan işyerlerindedir. İşyerlerinin 27'sinde vardiyalı çalışma yapılırken, açık işlerin yarısından fazlası bu işyerlerindedir. Vardiyalı çalışma yapılan işyerlerinin açık işlerini hangi kanallar ile aradığını incelediğimizde; Bursa genelinden farklı olarak en fazla İŞKUR'un tercih edildiği görülmektedir.

Tablo 35: Vardiyalı Çalışma Yapılan İşyerlerinin Açık İşlerde Arama Kanalına Göre Cinsiyet Dağılımı

Arama Kanalı	Kadın	Erkek	Farketmez	Toplam
Akraba-Eş Dost	83,7%	48,9%	48,9%	57,4%
Gazete-İlan vb	15,2%	59,5%	27,1%	39,4%
İnternet-Sosyal Medya	9,4%	26,3%	22,0%	21,0%
İŞKUR aracılığıyla	13,9%	71,2%	82,9%	60,7%
Özel İstihdam Büroları	0,1%	2,1%	1,0%	1,3%
Genel Toplam	**24,3%**	**46,9%**	**28,8%**	**100,0%**

Kaynak: İPA 2015

Vardiyalı çalışma yapılan işyerlerinin açık işleri, arama kanalı tercihi bakımından incelendiğinde; açık işlerin yüzde 60,7'lik kısmının İŞKUR aracılığıyla arandığı görülmektedir. Bunu yüzde 57,4 ile Akraba-Eş Dost arama kanalı takip etmektedir. Vardiyalı çalışma yapılan işyerlerinin açık işlerinin yüzde 46,9'unda cinsiyet tercihi olarak erkek eleman, yüzde 24,3'ünde kadın eleman arandığı, yüzde 28,8'inde ise fark etmez seçeneğinin tercih edildiği görülmektedir. Aynı zamanda açık işlerde aranan erkeklerin yüzde 71,2'si İŞKUR vasıtasıyla aranmaktadır. Kadın eleman aranırken en fazla tercih edilen arama kanalı ise yüzde 83,7'lik oranıyla Akraba-Eş Dost'tur. Türkiye genelinde vardiyalı çalışma yapılan işyerlerinde; genel toplamda, fark etmez seçeneği işaretleyenlerde ve sadece kadın veya erkek talep edilen açık işlerde en fazla kullanılan arama kanalı Akraba Eş Dost'tur.

Bursa'da vardiyalı çalışma yapılan işyerlerinin açık işlerini arama kanalları; hem Bursa geneli açık işlerin aranma kanalları hem de Türkiye geneli vardiyalı çalışma yapılan ve açık işi olan işyerlerinin aranma kanalları ile farklılaşmaktadır.

Bursa'daki açık işlerin yüzde 10,8'i part-time çalışanı olan işyerlerindedir. İşyerlerinin yüzde 8,2'sinde part-time çalışan bulunmaktadır. Part-time çalışanı olan işyerlerinin açık işlerini hangi kanallar ile aradığını incelediğimizde; Bursa'daki vardiyalı çalışma yapılan işyerlerinin açık iş arama kanalları ile benzerlik göstererek en fazla İŞKUR aracılığı arama kanalının tercih edildiğini görmekteyiz.

Tablo 36: Part-Time Çalışanı Olan İşyerlerinin Açık İşlerde Arama Kanalına Göre Cinsiyet Dağılımı

Arama Kanalı	Kadın	Erkek	Farketmez	Toplam
Akraba-Eş Dost	37,0%	51,8%	47,0%	48,2%
Gazete-İlan vb	39,3%	68,5%	29,2%	54,0%
İnternet-Sosyal Medya	47,7%	31,1%	52,3%	39,1%
İŞKUR aracılığıyla	42,2%	70,5%	46,0%	59,8%
Özel İstihdam Büroları	6,3%	3,4%	2,0%	3,6%
Genel Toplam	**16,9%**	**58,8%**	**24,3%**	**100,0%**

Kaynak: İPA 2015

Part-time çalışanı olan işyerlerinin açık işleri, arama kanalı tercihi bakımından incelendiğinde; bu işyerlerinin açık işlerinin yüzde 59,8'lik kısmının İŞKUR aracılığı arama kanalıyla arandığı görülmektedir. Bunu diğer sonuçlardan farklı olarak yüzde 54 ile Gazete-İlan vb arama kanalı takip etmektedir. Part-time çalışanı olan işyerlerine ait açık işlerin yüzde 58,8'inde cinsiyet tercihi olarak erkek eleman, yüzde 16,9'unde kadın eleman, yüzde 24,3'ünde ise fark etmez seçeneğinin tercih edildiği görülmektedir. Aynı zamanda kadın eleman arayan işyerleri bu açık işlerin yüzde 47,7'sini İnternet-Sosyal Medya vasıtasıyla aramaktadır. Bunu yüzde 42,2 ile İŞKUR arama kanalı takip etmektedir. Erkek eleman arama yolunda ise yüzde 70,5'lik bir oranla İŞKUR tercih edilmektedir. Türkiye genelinde part-time çalışanı olan işyerleri açık işleri için ağırlıklı olarak Akraba eş Dost arama kanalını kullanırken, diğer arama kanalları birbirine yakın oranda seyretmektedir.

Bursa'daki açık işlerin yüzde 56,5'i İhracat yapan işyerlerindedir. İşyerlerinin yüzde 27,5'inde ihracat yapılırken, açık işlerin yarısından fazlası bu işyerlerindedir. İhracat yapan işyerlerinin açık işlerini hangi kanallar ile aradığı incelediğinde en fazla İŞKUR aracılığı arama kanalının tercih edildiği görülmektedir. İkinci sırada ise Akraba Eş Dost gelmektedir.

Tablo 37: İhracat Yapan İşyerlerinde Açık İşlerin Aranma Kanalına Göre Cinsiyet Dağılımı

Arama Kanalı	Kadın	Erkek	Farketmez	Toplam
Akraba-Eş Dost	91,6%	42,7%	42,0%	54,9%
Gazete-İlan vb	13,7%	51,3%	12,9%	32,2%
İnternet-Sosyal Medya	5,6%	31,1%	27,8%	23,8%
İŞKUR aracılığıyla	24,6%	66,8%	82,3%	60,0%
Özel İstihdam Büroları	0,1%	3,0%	0,6%	1,6%
Genel Toplam	**25,3%**	**49,8%**	**25,0%**	**100,0%**

Kaynak: İPA 2015

İhracat yapan işyerlerinin açık işleri arama kanalı tercihi bakımından incelendiğinde bu işyerlerine ait açık işlerin yüzde 60'lık kısmının İŞKUR arama kanalıyla eleman aradığı görülmektedir. Bunu yüzde 54,9 ile Akraba-Eş Dost takip etmektedir. İhracat yapan işyerlerine ait açık işlerin yüzde 49,8' inde cinsiyet tercihi olarak erkek eleman, yüzde 25,3'ünde kadın eleman aranmakta iken, yüzde 25,'i için ise fark etmez seçeneğinin tercih edildiği görülmektedir. Kadınların tercih edildiği açık işlerde yüzde 91,6'lık bir oranda Akraba-Eş Dost vasıtasıyla eleman aranmaktadır. Bunu yüzde 24,6 ile İŞKUR arama kanalı takip etmektedir. Erkek eleman aranma yolunda ise yüzde 66,8'lik bir oranda İŞKUR aracılığı tercih edilmektedir. Cinsiyet bazında fark etmez olarak tercih yapan işyerlerine ait açık işlerin yüzde 82,3'lük bir oranı İŞKUR arama kanalını tercih etmiştir. Türkiye genelinde, ihracat yapan işyerlerinde arama kanalı olarak ilk iki sırayı Akraba Eş Dost ve İŞKUR almıştır.

Bursa'daki açık işlerin yüzde 82'si daha önce İŞKUR hizmetlerinden faydalanmış işyerlerindedir. İŞKUR Hizmetlerinden faydalanan işyerlerinin açık işlerdeki arama kanalına göre cinsiyet ayrımlı dağılımını içeren Tablo 38 değerlendirilirken bu durum göz önünde bulundurulmalıdır.

Tablo 38: İŞKUR Hizmetlerinden Faydalanan İşyerlerinin Açık İşlerde Arama Kanalına Göre Cinsiyet Ayrımlı Dağılımı

Arama Kanalı	Hizmetlerden Faydalanan				Hizmetlerden Faydalanmayan			
	Kadın	Erkek	Farketmez	Toplam	Kadın	Erkek	Farketmez	Toplam
Akraba-Eş Dost	74,6%	50,3%	47,5%	55,1%	80,5%	74,8%	56,2%	71,1%
Gazete-İlan vb	27,7%	55,2%	28,1%	42,1%	45,7%	44,5%	38,1%	43,1%
İnternet-Sosyal Medya	9,9%	26,0%	24,9%	22,1%	25,4%	19,0%	31,4%	23,6%
İŞKUR aracılığıyla	36,7%	64,2%	76,2%	61,0%	0,0%	36,2%	13,5%	22,4%
Özel İstihdam Büroları	0,0%	1,8%	1,5%	1,3%	3,3%	4,8%	3,1%	4,1%
Genel Toplam	**22,7%**	**52,0%**	**25,3%**	**100,0%**	**21,6%**	**52,1%**	**26,3%**	**100,0%**

Kaynak: İPA 2015

İŞKUR'un vermiş olduğu hizmetlerden faydalanan işyerleri ile faydalanmayan işyerleri karşılaştırıldığında, hizmetlerden yararlanan işyerlerinin açık işlerinde arama kanalı olarak tercihi yüzde 61 ile İŞKUR ve yüzde 55,1 ile Akraba-Eş Dost'dur. Hizmetlerden yararlanmayanlar ise açık işlerinin yüzde 71,1'inde Akraba-Eş Dost ve yüzde 43,1'inde Gazete-İlan vb. arama kanalını tercih etmiştir. Açık işlerin yüzde 82'lik kısmı İŞKUR hizmetlerinden faydalanan işyerlerine aittir. Açık işlerin yüzde 61 oranında İŞKUR vasıtasıyla aranması İŞKUR'un sunduğu hizmetlerden memnun kalındığının bir göstergesidir. İŞKUR'un daha önce hizmetlerinden yararlananların açık iş arama durumunda

cinsiyet olarak en fazla yüzde 76,2'si fark etmez seçeneğini tercih etmiştir. Daha sonra yüzde 64,2 ile erkek ve 36,7 ile kadın tercihi izlemektedir. Sadece kadınların tercih edildiği açık işlere bakıldığında daha önce İŞKUR hizmetinden yararlananların, yararlanmayanlara göre aranma kanalı olarak İŞKUR'u tercih etmeleri İŞKUR'un kadın taleplerini karşılamada dikkate değer bir başarısı olduğunu göstermektedir.

Daha önce İŞKUR hizmetlerinden yararlanmayan işyerleri çalışma sırasında var olan açık işlerini İŞKUR vasıtası ile aramaya başlayabilir. Bu işyerleri ilk sorularda İŞKUR hizmetlerinden faydalanma sorusuna "hayır" cevabı verip daha sonra açık işlerinin olduğu tespit edildiğinde İŞKUR ile çalışmaya başlamaktadır. Hizmetlerden faydalanmayan ancak mevcut açık işini İŞKUR vasıtası ile aradığını söyleyen işyerleri bu şekildeki işyerleridir.

Açık İşlerde Aranan Beceriler

Çalışma kapsamında işverenlerden açık işlerde istedikleri becerileri önem sırasına göre ve her meslek için en fazla üç tane seçmesi istenmiştir. Kullanılan yöntemden dolayı geçen yıllarda olduğu gibi beceriler ile ilgili tablolar olmayacaktır. Tablolar yerine açıklamalarda bulunulacaktır.

Bursa'da 9.011 kişilik açık iş için istenen beceriler incelendiğinde; ilk sırada Fiziki ve Bedensel Yeterlilik becerisi sonrasında ise Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe gelmektedir. Daha sonra sırası ile Takım Çalışmasına Uyum, İletişim ve İfade Yeteneği, Bilgisayar Kullanımı, Sorun Çözme ve İnisiyatif Alabilme, Proje Tabanlı Çalışma, Hesap Yapabilme, Satış ve Pazarlama ile Yabancı Dil Becerisi gelmektedir. Bu sıralama Türkiye geneli ile benzerlik göstermektedir. Aslında bu tablo bize açık işlerin yapısı ile ilgili birtakım ipucular vermektedir. En az talep edilen yabancı dil, satış ve pazarlama, hesap yapabilme ve proje tabanlı çalışma olması açık işler içerisinde nitelik ve beceri gerektirmeyen mesleklerin sayısal olarak ağırlığının en büyük işaretlerinden biridir.

Açık işlerde cinsiyet ile beceri arasındaki ilişkiye baktığımızda; hem kadın hem erkek eleman taleplerinde de öncelikli beceri talebi Fiziki ve Bedensel Yeterlilik ve ikinci öncelikli beceri Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe iken fark etmez eleman talebinde bu öncelik değişmektedir. Fark etmez tercihindeki öncelik verilen beceride ilk sırada Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe, ikinci sırada Takım Çalışmasına Uyum becerisi gelmektedir. Kadınlarda birinci tercih edilen becerinin Fiziki ve Bedensel Yeterlilik olması dikkat çekicidir. Meyve ve sebze ayıklama işçisi, diğer gıda konservecileri, makineci(dikiş) vb. mesleklerde kadınlar çok rahat talep edilebilmektedir. Bu mesleklerde en fazla tercih edilen becerilerden biri de Fiziki ve Bedensel Yeterliliktir. Kadınlar ile erkeklerde tercih edilen beceriler farklılaşmaktadır. Kadınlarda İletişim ve İfade Yeteneği, Hesap Yapabilme ile Satış ve Pazarlama erkeklere göre daha ön sıralarda istenen becerilerdir. Erkeklerde ise Proje Tabanlı Çalışma ile Problem Çözme ön sıralarda bulunmaktadır.

Sektörlere göre açık işlerde talep edilen en önemli becerilere bakıldığında Madencilik ve Taş Ocakçılığı, İmalat, Toptan ve perakende ticaret, İnşaat ve Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı sektörlerinde Fiziki ve Bedensel Yeterlilik, İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri, Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri, Eğitim, İnsan Sağlığı Ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri, Ulaştırma ve Depolama, Gayrimenkul faaliyetleri ile Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor sektörlerinde Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe, Mesleki, Bilimsel Ve Teknik Faaliyetler ile Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri sektörlerinde Bilgisayar Kullanımı, Diğer Hizmet Faaliyetleri ile Finans ve sigorta faaliyetleri sektörlerinde İletişim ve İfade Yeteneği, Bilgi ve İletişim sektöründe ise Bilgisayar Kullanımı, İletişim ve İfade Yeteneği ile Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe aynı oranda tercih edilmiştir.

Meslek gruplarına göre açık işlerde istenen beceriler incelendiğinde; Sanatkarlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar, Tesis ve Makine Operatörleri Ve Montajcılar, Nitelik Gerektirmeyen Meslekler ile Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları meslek gruplarındaki açık işlerden öncelikli olarak istenen beceriler sırasıyla Fiziki ve Bedensel Yeterlilik ile Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübedir. Hizmet ve Satış Elemanları meslek grubundaki açık işlerden öncelikli olarak istenen beceriler sırasıyla İletişim ve İfade Yeteneği ve Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübedir. Profesyonel Meslek Mensupları ile Yöneticiler meslek grubundaki açık işlerden öncelikli olarak istenen beceriler sırasıyla Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe ile İletişim ve İfade Yeteneği becerisidir. Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar meslek grubundaki açık işlerden öncelikli olarak istenen beceriler sırasıyla Bilgisayar Kullanımı ile İletişim ve İfade Yeteneğidir. Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları meslek grubunda ise açık işlerden öncelikli olarak istenen beceri şaşırtıcı bir şekilde Bilgisayar Kullanımıdır.

Beceriler ile açık işte en fazla eleman talep edilen 15 meslek incelendiğinde genel olarak öncelikli talep edilen beceriler sırasıyla Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe ve Fiziki ve Bedensel Yeterlilik olmuştur. Açık iş sayısının en fazla olduğu ilk 15 mesleğin 9'unda ilk öncelik Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe, 5 meslekte Fiziki ve Bedensel Yeterlilik, 1 meslekte Satış ve Pazarlama Becerisi ilk tercih olarak bildirilmiştir.

En fazla açık iş olan Beden İşçisi(Genel) mesleğinde sırasıyla Fiziki ve Bedensel Yeterlilik, Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe, Takım Çalışması, İletişim ve İfade Yeteneği, Bilgisayar Kullanımı, Satış ve Pazarlama Becerisi, Sorun Çözme ve Hesap Yapabilme becerileri tercih edilmiştir. Bu aslında Beden İşçisi olarak bildirilen bazı açık işlerin bu meslekte olmadığını Beden İşçisi mesleğinin mesleki nitelik ve beceri düzeyi düşük meslekler için genel bir ifade olarak kullanıldığını göstermektedir.

Meyve ve Sebze Ayıklama İşçisi, Meyve ve Sebze İşleme Teknikeri ile Diğer Gıda Konservecileri mesleklerinde sadece Fiziki ve Bedensel Yeterlilik becerisi tercih edilmiştir. Makineci (Dikiş), Gaz altı Kaynakçısı, CNC Freze Tezgahı Operatörü, Metal Mamuller Montaj İşçisi, Hidrolik Apkant Pres Operatörü, CNC Torna Tezgahı Operatörü, Garson (Servis Elemanı), Dokuma Makinesi Operatörü-Dokumacı, Kauçuk Kalıp Presi Operatörü ve Eksantrik Pres Tezgahı Operatörü mesleklerinde Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe ile Fiziki ve Bedensel Yeterlilik en fazla aranan becerilerdir. Satış Danışmanı mesleğinde ise Satış ve Pazarlama Becerisi ile İletişim ve İfade Yeteneği becerileri en fazla tercih edilmiştir.

Takım Çalışması becerisinin ön plana çıktığı meslekler ise Garson (Servis Elemanı), Metal Mamuller Montaj İşçisi ve Kauçuk Kalıp Presi Operatörüdür. Açık işte en fazla talep edilen 15 meslek içinden yabancı dil bilgisi isteyen tek meslek ise Satış Danışmanıdır. Proje tabanlı Çalışma becerisi isteyen meslekler ise CNC Freze Tezgahı Operatörü, CNC Torna Tezgahı Operatörü, Garson (Servis Elemanı) ve Gaz altı Kaynakçısıdır. Çalışma kapsamında açık iş olan tüm meslekler için işverenler tarafından ne tür beceriler talep edildiği tespit edilmiştir.

Arama kanalı ile beceriler karşılaştırıldığında bütün arama kanallarında istenen becerilerde ufak tefek farklılıklar hariç aynı beceri türleri istenmektedir. Bursa genelinde açık işlerde en fazla talep edilen beceri "Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe" ikinci sırada "Fiziki ve Bedensel Yeterlilik" tir. Akraba-Eş Dost, Gazete-İlan vb aracılığıyla aranan elemanların kendi içinde oransal sıralamasında ilk üç sıradaki beceriler Fiziki ve Bedensel Yeterlilik, Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe, Takım Çalışması olup Türkiye genelinde istenen becerilerle paralel özellik göstermektedir. İŞKUR ve İnternet-Sosyal Medya arama kanalında öne çıkan beceri ise Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübedir. Özel İstihdam Büroları arama kanalında ise en fazla istenen beceri Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe ile Sorun Çözme ve İnisiyatif Alabilme becerisidir.

Beceriler ile açık işlerin aranma süresi karşılaştırıldığında açık işlerin yüzde 74,1'inin 0-30 günlük bir sürede arandığı görülmektedir. 0-30 günlük arama süresindeki becerilerde ilk beceri talebi Fiziki ve Bedensel Yeterlilik olurken, 31-89 gün ve 90+ gündür aranan elemanlarda talep edilen becerilerdeki ilk tercih Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübedir. Buda bize fiziki ve bedensel yeterliliğin ve dayanıklılığın ön plana çıktığı mesleklerde açık işlerin daha kısa sürede, mesleki bilgi, beceri ve tecrübenin arandığı mesleklerde ise açık işlerin daha uzun sürede karşılandığını göstermektedir.

Açık işlerde istenen beceriler ile açık iş olan meslekler ve bu mesleklerdeki çalışma koşulları yakından ilgilidir. Her meslek için belirlenmiş beceriler üzerinden analiz yapılabilmektedir. Meslekler için talep edilen genel beceriler tespit edilmekte, her meslek için o mesleğe özgü beceri tespiti yapılamamaktadır.

Açık iş olan mesleklerde talep edilen asgari eğitim düzeyi tespit edilmeye çalışılmıştır. Hem Türkiye genelinde hem de Bursa'da açık işler için en fazla talep edilen eğitim düzeyi fark etmez olmuştur.

Grafik 14: Açık İşlerde Talep Edilen Eğitim Düzeyi

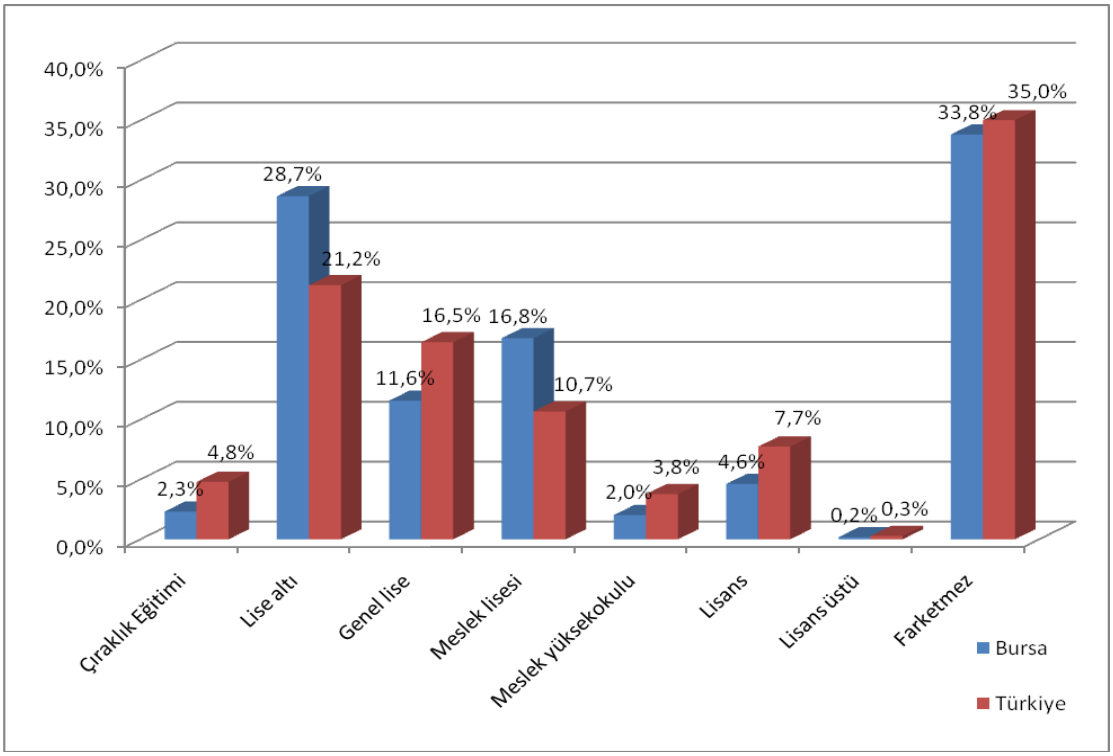

Kaynak: İPA 2015

Bursa'da açık işlerde eğitim düzeyine baktığımızda işverenlerin çoğu talep edilen eğitim düzeyine fark etmez cevabını vermişlerdir. Bunu sırasıyla; Lise altı, meslek lisesi, genel lise, lisans, meslek yüksekokulu, çıraklık eğitimi ve lisansüstü eğitim düzeyi izlemektedir. Bursa ile Türkiye genelinin açık işlerde istenen eğitim düzeyleri sıralamasında oranlar farklı olsa da benzerlik göstermektedir. Sadece ilde üçüncü sırada yer alan meslek lisesi eğitim durumu Türkiye genelinde dördüncü sırada yer almaktadır. Yani genel lise mezunlarının oranı Türkiye sonucuna göre ilde daha düşük gerçekleşmiştir. Bunda yine Bursa ilinde otomotiv, tekstil, gıda gibi sanayi kollarının gelişmiş olması ve teknik elemana ihtiyaç duyması meslek liselerine yönelimi arttırmıştır. Aynı zamanda ilde ve Türkiye genelinde meslek lisesi mezunlarının meslek yüksekokulu mezunlarına tercih edildiği görülmektedir.

Hem Türkiye genelinde hem de Bursa'da en yüksek oranda fark etmez seçeneğinin çıkması işverenlerin çalıştıracakları kişide aldığı eğitimden ziyade verdikleri işi yapıp yapamayacaklarına baktıkları ya da eğitim seviyesi ne olursa olsun "biz işyerinde eğitiriz" mantığında olduklarını göstermektedir. Bazı mesleklerde belirli bir eğitim düzeyine sahip olmak gerekmektedir. Örneğin

Öğretmen, Mühendis, Uzman gibi mesleklerde en az Lisans seviyesinde bir eğitime ihtiyaç vardır. Ancak Satış Danışmanı, Garson, Beden İşçisi gibi mesleklerde herhangi bir eğitim düzeyi aranmayabilir. Mesleklerin bu yapısı açık işlerdeki eğitim düzeyi talebini doğrudan etkilemektedir.

Tablo 39: Açık İşlerde Cinsiyete Göre Talep Edilen Eğitim Düzeyi

Eğitim Düzeyi	Kadın	Erkek	Farketmez	Toplam
Çıraklık Eğitimi	5,3%	2,0%	0,2%	2,3%
Lise altı	57,3%	18,2%	24,8%	28,7%
Genel lise	9,4%	9,7%	17,3%	11,6%
Meslek lisesi	2,8%	26,4%	9,7%	16,8%
Meslek yüksekokulu	0,6%	1,8%	3,8%	2,0%
Lisans	2,9%	1,7%	12,2%	4,6%
Lisans üstü	0,0%	0,1%	0,5%	0,2%
Farketmez	21,8%	40,2%	31,5%	33,8%
Genel Toplam	**100,0%**	**100,0%**	**100,0%**	**100,0%**

Kaynak: İPA 2015

Bursa'da eğitim düzeyi ile açık işlerde talep edilen cinsiyet durumu incelendiğinde; en fazla açık iş cinsiyeti erkeklerde iken, eğitim düzeyi de fark etmezdir. Bu talep tüm taleplerin yüzde 21'ini temsil etmektedir. Cinsiyet tercihi kadın olan açık işlerde en çok talep edilen eğitim düzeyi yüzde 57,3 ile lise altı, bunu takiben yüzde 21,8 ile farketmez olmuştur. Cinsiyet tercihi erkek olan açık işlerde eğitim düzeyi fark etmez olarak yüzde 40,2 ve bunu takiben yüzde 26,4 ile meslek lisesi eğitimli talep edilmektedir. Kadınlarda açık işlerde meslek lisesi tercihi ise yüzde 2,8'de kalmıştır. Buda bize ara ve teknik eleman ihtiyacında erkeklerin daha fazla tercih edildiğini göstermektedir. Erkeklerde talep edilen açık işlerde istenen eğitim düzeyi, kadınlarda istenen eğitim düzeyine göre daha yüksektir. Sadece erkek eleman talep edilen açık işlerde yüzde 58 lise altı ve fark etmez seçeneği talep edilirken, bu oran kadınlarda yüzde 79'dur. Buna karşılık açık işlerde talep edilen lisans eğitim düzeyinde kadın oranı yüzde 2,9 iken, erkeklerde bu oran yüzde 1,7'dir. Yani kariyer mesleklerde kadınlar erkeklere oranla daha fazla tercih edilmektedir.

Tablo 40: Sektörlere Göre Açık İşlerde Talep Edilen Asgari Eğitim Düzeyi

Sektörler	Eğitim Düzeyi							
	Çıraklık Eğitimi	Lise altı	Genel lise	Meslek lisesi	Meslek yüksekokulu	Lisans	Lisans üstü	Farketmez
İmalat	3,0%	38,0%	5,6%	19,7%	1,7%	2,6%	0,1%	29,3%
Toptan ve perakende ticaret	1,4%	11,3%	36,9%	14,9%	1,4%	7,1%	0,0%	27,0%
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	0,0%	12,7%	14,6%	4,7%	0,0%	0,5%	0,0%	67,6%
İnşaat	0,0%	4,3%	8,6%	20,0%	1,4%	7,1%	0,0%	58,6%
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	1,3%	18,7%	34,7%	2,7%	9,3%	0,0%	0,0%	33,3%
Eğitim	0,0%	2,0%	21,6%	0,0%	0,0%	64,7%	9,8%	2,0%
Ulaştırma ve depolama	11,5%	7,7%	7,7%	3,8%	0,0%	0,0%	0,0%	69,2%
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	0,0%	12,5%	8,3%	16,7%	16,7%	25,0%	0,0%	20,8%
İnsan sağliği ve sosyal hizmet faaliyetleri	0,0%	5,0%	30,0%	2,5%	12,5%	42,5%	0,0%	7,5%
Diğer hizmet faaliyetleri	0,0%	17,9%	17,9%	21,4%	0,0%	0,0%	0,0%	42,9%
Madencilik ve taş ocakçılığı	0,0%	2,4%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	97,6%
Gayrimenkul faaliyetleri	0,0%	24,0%	8,0%	16,0%	4,0%	16,0%	0,0%	32,0%
Bilgi ve iletişim	0,0%	0,0%	37,5%	8,3%	20,8%	25,0%	0,0%	8,3%
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	0,0%	7,4%	14,8%	0,0%	0,0%	18,5%	0,0%	59,3%
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	12,5%	0,0%	87,5%
Finans ve sigorta faaliyetleri	0,0%	0,0%	50,0%	25,0%	0,0%	0,0%	0,0%	25,0%
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	0,0%	0,0%	20,0%	80,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Genel Toplam	**2,3%**	**28,7%**	**11,6%**	**16,8%**	**2,0%**	**4,6%**	**0,2%**	**33,8%**

Kaynak: İPA 2015

Sektörlerin talep ettiği eğitim düzeyleri incelendiğinde madencilik ve taş ocakçılığı, inşaat, ulaştırma ve depolama, diğer hizmet faaliyetleri, idari ve destek hizmet faaliyetleri, gayrimenkul faaliyetleri, kültür, sanat, eğlence, dinlence ve spor ile su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileşme faaliyetleri sektörlerinde en çok tercih edilen eğitim düzeyi fark etmez iken, imalat

sektöründe lise altı, toptan ve perakende ticaret, konaklama ve yiyecek hizmetleri faaliyetleri, bilgi ve iletişim ile finans ve sigorta faaliyetleri sektörlerinde genel lise, elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı sektöründe meslek lisesi, mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler, eğitim ile insan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri sektörlerinde ise lisans eğitim düzeyi talep edilmektedir.

Tablo 41: Meslek Gruplarına Göre Açık İşlerde Talep Edilen Asgari Eğitim Düzeyi

Meslek Grupları	Eğitim Düzeyi							
	Çıraklık Eğitimi	Lise altı	Genel lise	Meslek lisesi	Meslek yüksekokulu	Lisans	Lisans üstü	Farketmez
SANATKARLAR VE İLGİLİ İŞLERDE ÇALIŞANLAR	1,8%	33,1%	4,4%	20,9%	1,4%	0,0%	0,0%	38,4%
TESİS VE MAKİNE OPERATÖRLERİ VE MONTAJCILAR	4,9%	39,7%	7,3%	14,3%	0,4%	0,0%	0,0%	33,4%
HİZMET VE SATIŞ ELEMANLARI	0,5%	12,9%	53,9%	0,9%	0,2%	5,8%	0,0%	25,9%
NİTELİK GEREKTİRMEYEN MESLEKLER	2,5%	19,1%	1,2%	15,8%	0,0%	0,0%	0,0%	61,4%
TEKNİSYENLER, TEKNİKERLER VE YARDIMCI PROFESYONEL MESLEK MENSUPLARI	1,4%	32,4%	8,1%	33,9%	5,0%	7,1%	0,0%	12,1%
PROFESYONEL MESLEK MENSUPLARI	0,5%	0,0%	7,5%	6,1%	11,3%	60,3%	2,9%	11,5%
BÜRO HİZMETLERİNDE ÇALIŞAN ELEMANLAR	0,0%	10,3%	36,8%	16,0%	11,6%	9,7%	0,0%	15,5%
YÖNETİCİLER	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	8,6%	52,8%	8,6%	30,0%
NİTELİKLİ TARIM, ORMANCILIK VE SU ÜRÜNLERİ ÇALIŞANLARI	0,0%	87,4%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	12,6%
Genel Toplam	**2,3%**	**28,7%**	**11,6%**	**16,8%**	**2,0%**	**4,6%**	**0,2%**	**33,8%**

Kaynak: İPA 2015

Meslek grupları ile açık işlerde talep edilen eğitim düzeyi karşılaştırıldığında; nitelik gerektirmeyen meslekler ve sanatkârlar ve ilgili işlerde çalışanlar meslek gruplarında en fazla talep edilen eğitim düzeyi fark etmezdir. Tesis ve makine operatörü ve montajcılar ile nitelikli tarım, ormancılık ve su ürünleri çalışanları meslek mensuplarında talep edilen eğitim düzeyi lise altı, Büro hizmetlerinde çalışan elemanlar ile hizmet ve satış elemanları meslek gruplarında talep edilen eğitim düzeyi ise genel lise olarak belirtilmiştir. Teknisyenler, teknikerler ve yardımcı profesyonel meslek mensupları meslek grubunda meslek lisesi, Profesyonel meslek mensupları ile Yöneticiler de ise Lisans

mezunu talebi ön plandadır. Nitelik gerektirmeyen meslekler grubunda MYO, Lisans ve Lisansüstü mezunu talep edilmemiştir. Lisansüstü eğitim düzeyi Profesyonel meslek mensupları ile Yöneticiler meslek grubunda talep edilmiştir.

Açık işlerin arama kanalı türleri ile eğitim düzeyi arasındaki bağlantı üzerinde durulmaya çalışılmıştır.

Tablo 42: Açık İşlerde Talep Edilen Eğitim Düzeylerinin Arama Kanallarına Göre Dağılımı

Eğitim Düzeyi	Arama Kanalı				
	Akraba-Eş Dost	Gazete-İlan vb	İnternet-Sosyal Medya	İŞKUR aracılığıyla	Özel İstihdam Büroları
Farketmez	65,3%	50,1%	9,5%	57,0%	1,2%
Lise altı	64,5%	28,9%	8,4%	51,2%	0,7%
Meslek lisesi	42,0%	38,6%	53,2%	59,9%	3,9%
Genel lise	62,6%	61,6%	31,0%	53,2%	1,6%
Lisans	26,7%	14,4%	65,9%	26,8%	4,5%
Çıraklık Eğitimi	48,3%	73,3%	11,0%	59,9%	0,0%
Meslek yüksekokulu	29,3%	44,1%	46,3%	63,3%	7,6%
Lisans üstü	78,9%	100,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Genel Toplam	**58,0%**	**42,3%**	**22,4%**	**54,1%**	**1,8%**

Kaynak: İPA 2015

Araştırma kapsamında söz konusu olan açık işlerin için talep edilen eğitim düzeyleri itibariyle arama kanalları incelendiğinde eğitim düzeyinin fark etmediğinin belirtildiği açık işlerde işverenlerin ağırlıklı olarak akraba-eş-dost, İŞKUR ve gazete-ilan arama kanallarını tercih ettiği görülmektedir. Meslek lisesi ve meslek yüksek okulu eğitim düzeyinin talep edildiği açık işlerde ise işverenler söz konusu açık işleri ağırlıklı olarak İŞKUR aracılığıyla aramaktadır. Lise altı eğitim düzeyinin talep edildiği açık işlerde işverenler söz konusu açık işleri ağırlıklı olarak akraba-eş-dost ve İŞKUR aracılığıyla, genel lise eğitim düzeyinde ise akraba-eş-dost ve gazete-ilan vb. yoluyla aramaktadır. Lisans eğitim düzeyinde internet-sosyal medya, çıraklık eğitim düzeyinde ise gazete-ilan vb. arama kanalı ön plana çıkmaktadır. İlgili eğitim düzeylerindeki açık işlerde işverenler tarafından ağırlıklı olarak tercih edilen arama kanalları (akraba-eş-dost ve İŞKUR) ile Bursa genelinde söz konusu olan tüm açık işler için

işverenler tarafından ağırlıklı olarak tercih edilen arama kanalları (akraba-eş-dost ve İŞKUR) benzeşmektedir.

Açık işlerde istenen eğitim düzeyi ile açık işlerin aranma süresi arasındaki ilişki ele alınmaya çalışılmıştır.

Tablo 43: Asgari Eğitim Düzeyine Göre Açık İşlerin Aranma Süresi

Eğitim Düzeyi	Açık İşlerin Aranma Süresi		
	0-30	31-89	90+
Farketmez	77,2%	7,5%	15,4%
Lise altı	78,9%	11,5%	9,6%
Meslek lisesi	66,8%	11,3%	22,0%
Genel lise	64,0%	21,3%	14,7%
Lisans	68,3%	5,8%	25,9%
Çıraklık Eğitimi	75,3%	22,7%	2,0%
Meslek yüksekokulu	84,9%	3,6%	11,5%
Lisans üstü	100,0%	0,0%	0,0%
Genel Toplam	**74,1%**	**11,0%**	**14,8%**

Kaynak: İPA 2015

Bursa'da tüm eğitim düzeylerinde elemanlar genel olarak 0-30 gün içinde temin edilebilmektedir. Tablo 43 değerlendirildiğinde eğitim düzeyi arttıkça veya azaldıkça açık işin aranma süresi uzamaktadır veya kısalmaktadır şeklinde bir ifade kurulamayacaktır.

Bursa ilinde sektörlerin önemli bir bölümü açık işini çok uzun vadede aramamaktadır. Kısa vadede eleman ihtiyacını karşılamaktadır.

Tablo 44: Sektörlere Göre Açık İşlerin Aranma Süresi

Sektörler	Açık İşlerin Aranma Süresi		
	0-30	31-89	90+
MADENCİLİK VE TAŞ OCAKÇILIĞI	80,5%	19,5%	0,0%
İMALAT	76,6%	10,9%	12,5%
ELEKTRİK, GAZ, BUHAR VE İKLİM. ÜRETİMİ VE DAĞITIMI	100,0%	0,0%	0,0%
SU TEMİNİ; KANALİZASYON, ATIK YÖN.VE İYİLEŞ.FAAL.	100,0%	0,0%	0,0%
İNŞAAT	77,1%	22,9%	0,0%
TOPTAN VE PERAKENDE TİCARET	72,3%	9,9%	17,7%
ULAŞTIRMA VE DEPOLAMA	57,7%	11,5%	30,8%
KONAKLAMA VE YİYECEK HİZMETİ FAALİYETLERİ	74,7%	14,7%	10,7%
BİLGİ VE İLETİŞİM	41,7%	12,5%	45,8%
FİNANS VE SİGORTA FAALİYETLERİ	75,0%	25,0%	0,0%
GAYRİMENKUL FAALİYETLERİ	80,0%	4,0%	16,0%
MESLEKİ, BİLİMSEL VE TEKNİK FAALİYETLER	70,8%	0,0%	29,2%
İDARİ VE DESTEK HİZMET FAALİYETLERİ	58,7%	3,8%	37,6%
EĞİTİM	45,1%	5,9%	49,0%
İNSAN SAĞLIĞI VE SOSYAL HİZMET FAALİYETLERİ	80,0%	5,0%	15,0%
KÜLTÜR, SANAT, EĞLENCE, DİNLENCE VE SPOR	77,8%	0,0%	22,2%
DİĞER HİZMET FAALİYETLERİ	75,0%	21,4%	3,6%
Genel Toplam	**74,1%**	**11,0%**	**14,8%**

Kaynak: İPA 2015

Ulaştırma ve Depolama, Bilgi ve İletişim, İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri ile Eğitim sektörlerinde açık işlerin kapatılması diğer sektörlere göre daha uzun sürebilmektedir. Diğer sektörlerde ise açık işler 0-30 gün süre ile kapatılmaya çalışılmaktadır.

Tablo 45: İşyeri Yaşına Göre Açık İşlerin Aranma Süresi

İşyeri Yaşı	Açık İşlerin Aranma Süresi		
	0-30	31-89	90+
0-4	80,0%	9,0%	11,0%
5-9	74,8%	5,2%	20,0%
10-14	61,7%	29,2%	9,1%
15-19	51,4%	21,1%	27,5%
20-24	73,2%	5,6%	21,3%
25+	88,2%	6,5%	5,3%
Genel Toplam	**74,1%**	**11,0%**	**14,8%**

Kaynak: İPA 2015

İşyerlerinin yaşı ile açık işlerin aranma süresi kıyaslandığında açık işlerin çoğunluğunun 5-9 yaş arası ve 25+ yaş işyerlerine ait olduğu ve bu işyerlerinin açık işlerinin büyük bir bölümünü 0-30 arası günde aradığı gözlemlenmiştir. 20-24 yaş arası işyerlerinin açık işlerini doldurmakta zorlanmadığı ve yüzde 26,9'lük bir kısmını 30+ gündür aramakta olduğu görülmüştür. Açık işlerini karşılamakta zorlanan yaş grubu yüzde 27,5'lik oranla 90+ gündür eleman arayan 15-19 yaş grubudur.

Tablo 46: Meslek Gruplarına Göre Açık İşlerin Aranma Süresi

Meslek Grupları	Açık İşlerin Aranma Süresi		
	0-30	31-89	90+
BÜRO HİZMETLERİNDE ÇALIŞAN ELEMANLAR	81,5%	7,6%	10,9%
HİZMET VE SATIŞ ELEMANLARI	69,9%	16,4%	13,8%
NİTELİK GEREKTİRMEYEN MESLEKLER	80,1%	7,2%	12,7%
NİTELİKLİ TARIM, ORMANCILIK VE SU ÜRÜNLERİ ÇALIŞANLARI	74,8%	0,0%	25,2%
PROFESYONEL MESLEK MENSUPLARI	77,9%	6,3%	15,8%
SANATKARLAR VE İLGİLİ İŞLERDE ÇALIŞANLAR	71,1%	13,3%	15,6%
TEKNİSYENLER, TEKNİKERLER VE YARDIMCI PROFESYONEL MESLEK MENSUPLARI	73,1%	5,8%	21,1%
TESİS VE MAKİNE OPERATÖRLERİ VE MONTAJCILAR	77,4%	10,0%	12,6%
YÖNETİCİLER	61,7%	2,7%	35,7%
Genel Toplam	**74,1%**	**11,0%**	**14,8%**

Kaynak: İPA 2015

Meslek grupları ile açık işlerin aranma süreleri incelendiğinde; açık işlerin çoğunluğunun 0-30 günlük bir arama süresi içinde olduğu ve 0-30 gün içinde aranan açık işlerin çoğunluğunun sanatkarlar ve ilgili işlerde çalışanlar meslek grubundan olduğu görülmüştür. Açık işlerde temininde en çok zorlanılan meslek grubu Yöneticiler olmuştur. Temininde en az zorluk çekilen meslek grubu ise Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar meslek grubudur.

TEMİNİNDE GÜÇLÜK ÇEKİLEN MESLEKLER

İşgücü Piyasası Araştırması kapsamındaki işyerlerine son bir yıl içerisinde hangi mesleklerde eleman temininde güçlük çektikleri de sorulmuştur. Bu bilgi işverenin açık işlerinin yanı sıra, karşılamakta güçlük çektikleri meslekleri içerdiği için önemli bir bilgidir. İşverenler açık işlerini istedikleri becerilere sahip çalışanlarla doldurmadıkları takdirde, bu durumu temininde güçlük çekilen meslekler veya beceri eksiği açık işler olarak ifade ederler. İşyerlerinin işgücü piyasasında eleman bulmada güçlük çektikleri meslekler işgücü piyasasının talep yapısı ile ilgili değerli bilgiler sunmaktadır. Analizimizin bu bölümüne temininde güçlük çekilen mesleklerin, meslek gruplarına ve sektörlere göre dağılımı ve teminde güçlük çekilme nedenlerine değinilecektir.

Bursa ilindeki işyerlerinin yüzde 39,8'i eleman bulmakta güçlük çekmektedir. Aynı oran Türkiye genelinde yüzde 26,9'dur.

Grafik 15: İşyerlerinin Eleman Temininde Güçlük Çekme Durumu

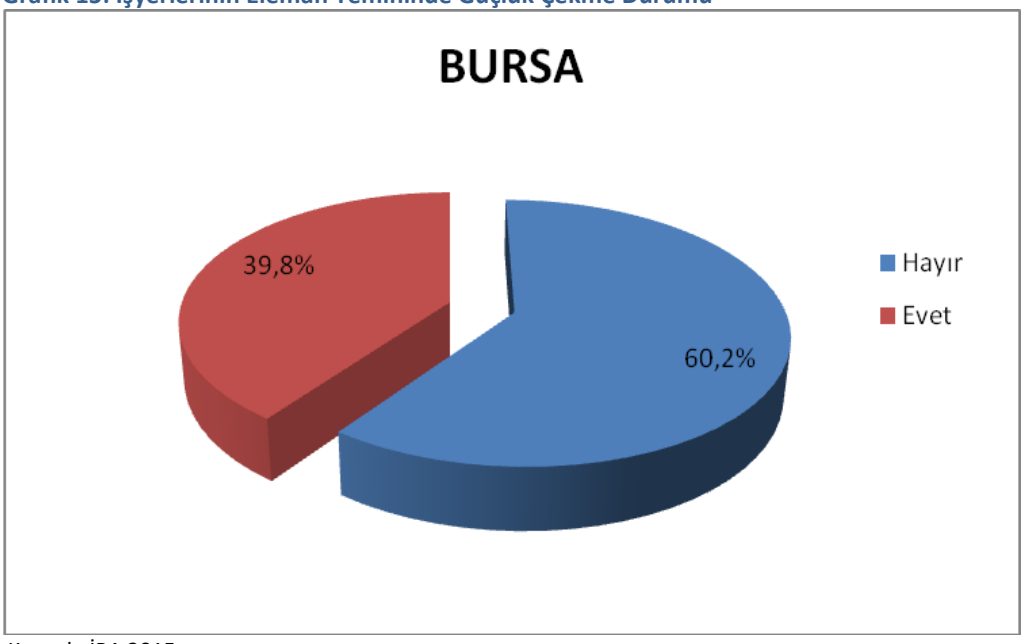

Kaynak: İPA 2015

İşyerlerinin yüzde 39,8'inin aradığı elemanı bulmakta zorluk çekmesi Bursa ili işgücü piyasasının arz ve talep yapısında bir uyumsuzluk olduğunu göstermektedir. İşverenler istedikleri elemanı bulurken zorluk çekmektedirler. Temininde güçlük çekilen mesleklerde güçlük çekilme nedenine ilişkin bilgilere çalışmanın ilerleyen kısımlarında değinilecektir.

Tablo 47: Teminde Güçlük Çekilen Mesleklerin Sektörel Dağılımı

Sektör	2014 10+			2015 10+		
	İşyeri Sayısı	TGM Bildiren İşyeri Sayısı	Oran	İşyeri Sayısı	TGM Bildiren İşyeri Sayısı	Oran
Madencilik ve taş ocakçılığı	52	29	55,3%	47	12	25,6%
İmalat	3.439	1.818	52,9%	3.219	1.617	50,2%
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	18	3	17,6%	17	3	18,8%
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	27	7	26,3%	24	6	26,3%
İnşaat	1.264	349	27,6%	1.138	262	23,0%
Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı	1.733	692	39,9%	1.646	661	40,2%
Ulaştırma ve depolama	342	87	25,3%	317	79	25,0%
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	389	169	43,4%	364	118	32,5%
Bilgi ve iletişim	57	29	51,1%	52	25	48,8%
Finans ve sigorta faaliyetleri	56	7	13,2%	29	5	17,6%
Gayrimenkul faaliyetleri	56	20	35,4%	53	21	40,0%
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	280	111	39,5%	265	76	28,6%
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	207	62	30,1%	189	66	34,8%
Eğitim	212	66	31,3%	203	69	34,1%
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	136	82	60,5%	130	64	49,4%
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	27	7	26,9%	25	7	29,2%
Diğer hizmet faaliyetleri	146	51	35,0%	138	35	25,7%
Genel Toplam	**8.441**	**3.589**	**42,5%**	**7.855**	**3.128**	**39,8%**

Kaynak: İPA 2015

Bursa ilinde sektörel olarak eleman temininde güçlük çeken işyerlerinin durumu incelendiğinde; eleman temininde en fazla güçlük çeken işyerleri İmalat sektöründedir. Bu sektörü sırası ile toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı ve İnşaat sektörleri izlemektedir. Bu sektörler ilde işyeri sayısı en fazla olan sektörlerdir. Daha iyi bir analiz için sektördeki toplam işyerlerinin ne kadarının eleman temininde güçlük çektiğine bakmak gerekir.

İmalat sektörünün %50,2'si, insan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri sektörünün %49,4'ü, Bilgi ve iletişim sektörünün %48,8'i , eleman temininde güçlük çekmektedir. Bu oranlar oldukça yüksektir.

2015 yılı İPA çalışması kapsamında ziyaret edilerek cevap alınan 10 ve daha fazla çalışanı olan işyeri sayısı, 2014 yılı İPA çalışmasında cevap alınan işyeri sayısından 586 işyeri eksik olarak karşımıza çıkmaktadır. Geçtiğimiz sene işgücü temininde sıkıntı çektiğini belirten işyerlerinden 461 işyeri bu yıl temininde güçlük çekme durumundan ayrılmıştır.

2014 yılı İPA çalışmasında Bursa'daki işyerlerinin yüzde 42,5'inin eleman temininde güçlük yaşadığı görülmüştür. 2015 yılında ise bu oranın 2,7 puanlık bir azalışla yüzde 39,8 olarak gerçekleştiği görülmektedir.

İşgücü temininde güçlük çeken işyerleri sektörel olarak geçtiğimiz yıl ile karşılaştırıldığında farklılaşmanın en çok Madencilik ve taş ocakçılığı sektöründe olduğu görülmektedir. Temininde güçlük çektiğini belirten işyerlerinde 29,7 puanlık bir azalış gerçekleşmiş ve yüzde 25,6 işyeri temininde güçlük çektiğini belirtmiştir. Daha sonra sırayı İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri sektörü almaktadır. Söz konusu sektörde 11,1 puanlık bir azalışla yüzde 49,4 oranında işyeri temininde güçlük çektiğini belirtmiştir. Farklılaşmanın devam ettiği diğer sektörler yüzde 10,9 oranında bir azalış ile Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri ve Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler sektörleri olarak karşımıza çıkmaktadır.

İPA 2015 kapsamında işyeri bilgi formuna cevap veren işyerleri içinde eleman temininde güçlük çeken sektörlerin ilk sırasında Türkiye genelinde olduğu gibi imalattır. Bu da bize İmalat sektöründe talep çok olmasına rağmen işgücü piyasasında eleman bulmakta zorluk çektiğini göstermektedir. Yalnız ilde imalat sektörü eleman bulmada Türkiye'den daha fazla zorluk çekmektedir.

Temininde en az güçlük çekilen sektörler ise; Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı, Finans ve sigorta faaliyetleri, Su temini, kanalizasyon, atık yönetimi iyileştirme faaliyetleri, Kültür, sanat, eğlence, dinlence ve spor sektörleri gelmektedir.

TGÇM sektörel dağılımında 2014 ve 2015 yılları karşılaştırıldığında her iki yılda da İmalat sektörünün birinci sırada yer aldığı görülmektedir. Yine her iki yılda da Toptan ve perakende ticaret sektörünün ikinci sırada yer aldığı ve oransal olarak gözle görülür bir değişiklik olmadığı görülmektedir. Bursa ilinde ana geçim kaynağı sanayi olduğundan, gerek işveren sayısı olarak gerekse TGÇM işveren sayısı olarak; İmalat sektörü,Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı ve İnşaat sektörü diğer sektörlere göre açık bir farkla ilk üç sırada yer almaktadırlar.

Tablo 48: Meslek Gruplarına Göre Temininde Güçlük Çekilme ve Açık İş Sayısı

BURSA	TGÇ Kişi Sayısı	TGÇ Dağılımı	Açık İş Eleman Sayısı	Açık İş Dağılımı
Meslek Grupları		%		%
BÜRO HİZMETLERİNDE ÇALIŞAN ELEMANLAR	331	3,5	290	3,2
HİZMET VE SATIŞ ELEMANLARI	911	9,7	973	10,8
NİTELİK GEREKTİRMEYEN MESLEKLER	679	7,2	889	9,9
NİTELİKLİ TARIM, ORMANCILIK VE SU ÜRÜNLERİ ÇALIŞANLARI	12	0,1	9	0,1
PROFESYONEL MESLEK MENSUPLARI	591	6,3	425	4,7
SANATKARLAR VE İLGİLİ İŞLERDE ÇALIŞANLAR	3.683	39,2	3.459	38,4
TEKNİSYENLER, TEKNİKERLER VE YARDIMCI PROFESYONEL MESLEK MENSUPLARI	766	8,2	770	8,5
TESİS VE MAKİNE OPERATÖRLERİ VE MONTAJCILAR	2.379	25,3	2.158	24,0
YÖNETİCİLER	33	0,4	39	0,4
Genel Toplam	**9.386**	**100,0%**	**9.011**	**100,0%**

Kaynak: İPA 2015

Bursa'da 2015 yılı İPA çalışmasında son bir yıl içerisinde 9 bin 386 kişilik işgücünün temininde güçlük çekildiği görülmüştür.

En fazla temininde güçlük çekilen meslek grubu toplam içerisinde yüzde 39,2'lik pay ve 3 bin 683 kişi ile Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar, yüzde 25,3'lük pay ve 2 bin 379 kişi ile Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılarıdır. Daha sonra ise yüzde 9,7'lik pay ve 911 kişi ile Hizmet ve satış elemanı gelmektedir. Çalışanların yüzde 22,7'si, açık işlerin yüzde 38,4'ü Sanatkârlar meslek grubunda iken temininde güçlük çekilen mesleklerde bu oran yüzde 39,2'dir. Bu tablo bize işgücü piyasasında Sanatkârlar ana meslek grubunda çalışanların bulunmasında zorluk çekildiğini göstermektedir. En az temininde güçlük çekilen meslek grupları ise yüzde 0,1 ile Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları ile yüzde 0,4 ile Yöneticilerdir.

Temininde güçlük çekilen mesleklerin toplam içerisindeki oranı ile açık iş oranları birbirlerine paraleldir. En fazla temininde güçlük çekilen meslek gruplarında açık iş oranları da yüksektir. Açık iş oranı yüksek meslek gruplarının temininde de güçlük çekilmektedir. TGÇM ile Açık İş Oranları her ne kadar paralellik gösterse de bazı noktalarda oransal olarak farklılıklar yaratmaktadırlar.

Bursa ilinde meslek gruplarına göre toplam çalışan sayısına açık işlerin oranlandığı açık iş oranları ile toplam çalışan sayısına temininde güçlük çekilen kişilerin oranlandığı temininde güçlük çekilme oranı Tablo 49'da ve Grafik 16'da ve beraber değerlendirilmiştir.

Tablo 49: Meslek Gruplarına Göre Temininde Güçlük Çekilme ve Açık İş Oranı

Meslek Grup	Toplam Açık İş Sayısı	Toplam Çalışan sayısı	TGÇ Kişi Sayısı	TGÇ Oranı	Açık İş Oranı
BÜRO HİZMETLERİNDE ÇALIŞAN ELEMANLAR	290	26.942	331	1,2%	1,1%
HİZMET VE SATIŞ ELEMANLARI	973	32.859	911	2,8%	2,9%
NİTELİK GEREKTİRMEYEN MESLEKLER	889	50.041	679	1,4%	1,7%
NİTELİKLİ TARIM, ORMANCILIK VE SU ÜRÜNLERİ ÇALIŞANLARI	9	243	12	5,1%	3,7%
PROFESYONEL MESLEK MENSUPLARI	425	29.426	591	2,0%	1,4%
SANATKARLAR VE İLGİLİ İŞLERDE ÇALIŞANLAR	3.459	78.852	3.683	4,7%	4,2%
TEKNİSYENLER, TEKNİKERLER VE YARDIMCI PROFESYONEL MESLEKMENSUPLARI	770	31.797	766	2,4%	2,4%
TESİS VE MAKİNE OPERATÖRLERİ VE MONTAJCILAR	2.158	88.540	2.379	2,7%	2,4%
YÖNETİCİLER	39	8.268	33	0,4%	0,5%
BURSA	**9.011**	**346.967**	**9.386**	**2,7%**	**2,5%**

Kaynak: İPA 2015

2015 İPA çalışması sonuçlarına göre Bursa'da Nitelikli tarım, ormancılık ve su ürünleri çalışanları meslek grubunda çalışanların yüzde 5,1' inde temininde güçlük çekilmektedir. 2014 İPA çalışmasında da söz konusu meslek grubunda çalışanların yüzde 3,7 oranında temininde güçlük çekildiği tespit edilmiştir.

2015 İPA'da ikinci sırayı yüzde 4,7 ile Sanatkarlar ve ilgili işlerde çalışanlar almaktadır. Daha sonra yüzde 2,8 ile Hizmet ve satış elemanları, yüzde 2,7 ile Tesis ve makine operatörleri ve montajcılar ve yüzde 2,4 ile Teknisyenler, teknikerler ve yardımcı profesyonel meslek mensupları meslek grupları gelmektedir.

Grafik 16: Meslek Gruplarına Göre Temininde Güçlük Çekme ve Açık İş Oranı

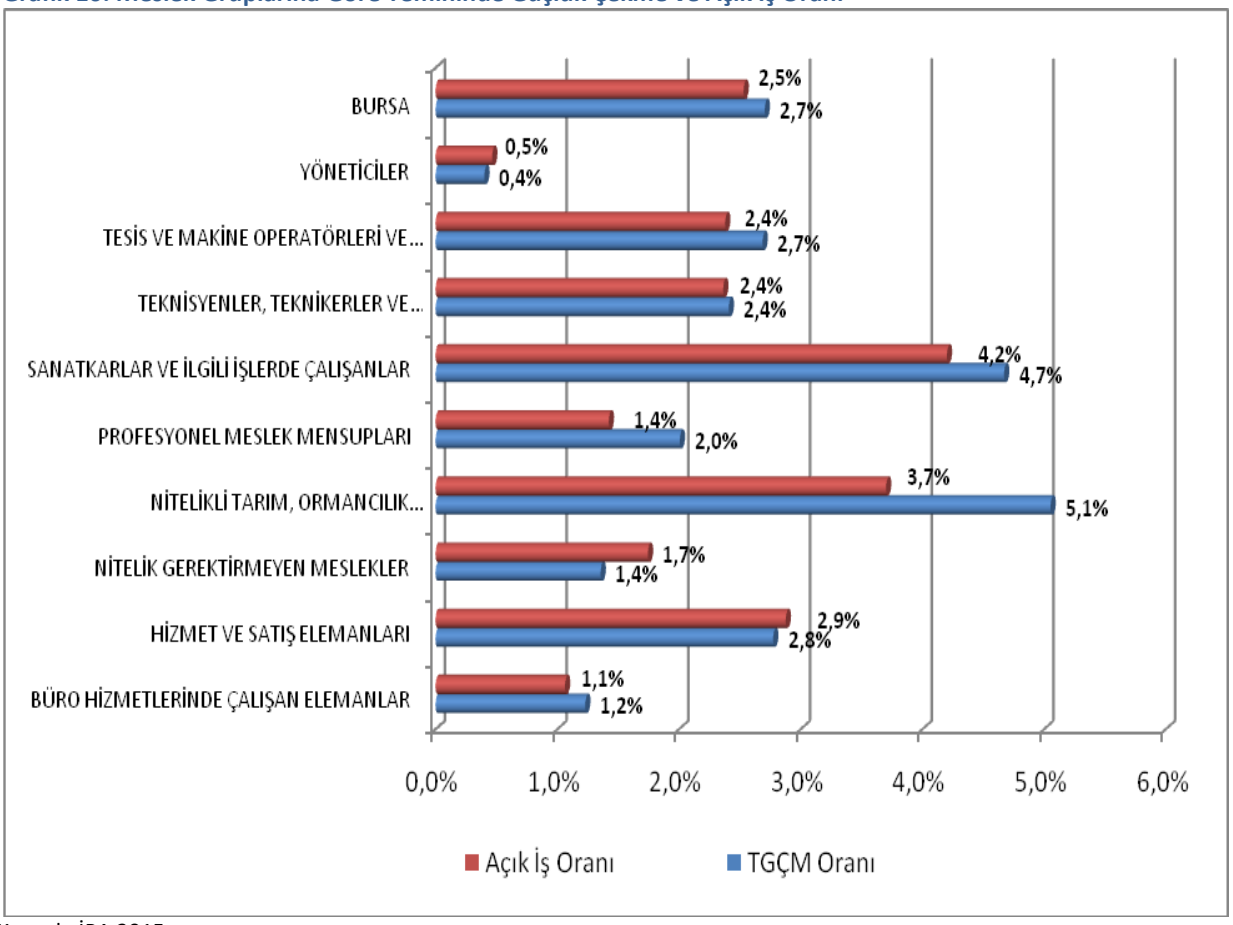

Kaynak: İPA 2015

Nitelik gerektirmeyen mesleklerde eleman temininde güçlük çekilme durumunun açık işlere göre düşük olması bir kez daha mesleki ve teknik eğitimin önemini ortaya çıkarmaktadır.

2015 İPA çalışması sonuçlarına göre Bursa İlinde TGÇ oranı yüzde 2,7, Türkiye genelinde yüzde 2,6'dır. Bursa ilindeki temininde güçlük çekilen mesleklerin meslek grubuna göre sıralaması ve genel açısından değerlendirdiğimizde Türkiye geneli ile benzerlik göstermektedir.

2015 yılı İPA çalışması kapsamında Bursa'da eleman temininde en fazla güçlük çekilen meslekler tablo 50'de gösterilmiştir.

Tablo 50: Teminde Güçlük Çekilen Meslekler

Meslekler	2014 DAĞILIM	Meslekler	2015 DAĞILIM
MAKİNECİ (DİKİŞ)	7,1%	GAZ ALTI KAYNAKÇISI	4,2%
TEKSTİL TERBİYE İŞÇİSİ	4,7%	MAKİNECİ (DİKİŞ)	3,4%
BEDEN İŞÇİSİ (GENEL)	4,5%	BEDEN İŞÇİSİ (GENEL)	3,2%
DOKUMA MAKİNELERİ OPERATÖRÜ / DOKUMACI	3,8%	SATIŞ DANIŞMANI	3,0%
MOBİLYA DÖŞEME İŞÇİSİ	2,5%	DOKUMA MAKİNELERİ OPERATÖRÜ / DOKUMACI	2,7%
GAZ ALTI KAYNAKÇISI	2,4%	CNC FREZE TEZGAHI OPERATÖRÜ	2,6%
GARSON (SERVİS ELEMANI)	2,0%	GARSON (SERVİS ELEMANI)	2,5%
MOBİLYA DÖŞEMECİSİ (NEZARETÇİ USTABAŞI)	1,9%	CNC TORNA TEZGAHI OPERATÖRÜ	2,3%
MOBİLYA MONTAJ İŞÇİSİ	1,5%	DİĞER İMALAT VE İLGİLİ İŞÇİLER (ELLE)	1,6%
SATIŞ DANIŞMANI	1,4%	KAUÇUK KALIP PRESİ OPERATÖRÜ	1,4%
DİĞER	68,2%	DİĞER	73,1%
GENEL TOPLAM	**100%**	**GENEL TOPLAM**	**100%**

Kaynak: İPA 2015

TGÇ Mesleklerin dağılımına baktığımızda Gaz altı kaynakçısı mesleği yüzde 4,2'lik payla ilk sırada yer almaktadır. Gaz altı kaynakçısı aynı zamanda en fazla açık iş olan dördüncü meslek konumundadır. En fazla eleman temininde güçlük çekilen ilk 10 meslek ile en fazla açık iş olan ilk 10 mesleğin 6 tanesi ortaktır. Gaz altı kaynakçısı, Makineci (Dikiş), Beden işçisi (genel), Satış danışmanı, Dokuma makineleri operatörü (dokumacı), CNC torna tezgahı operatörü meslekleri her iki grupta da ilk 10 mesleğin içerisindedir. Bu meslekler Bursa işgücü piyasasında eleman ihtiyacı olan ve eleman temininde güçlük çekilen mesleklerdir. Özellikle bu mesleklere yönelik aktif istihdam tedbirleri alınmalıdır.

Mesleklere göre temininde güçlük çekme dağılımını 2014 ve 2015 verilerini göz önünde bulundurularak incelediğimizde 2014 yılında birinci sırada olan Makineci (dikiş) mesleğinin 2015 yılında ikinci sıraya düştüğünü görmekteyiz. 2014 yılında Makineci (dikiş) mesleğinin TGÇ oranı yüzde 7,1 iken 2015 yılında bu oran yüzde 3,4 'e düşmüştür.

2015 yılı İPA verilerine göre TGÇ Mesleklerde Gazaltı kaynakçısı birinci sırada yer almaktadır. Gazaltı kaynakçısı mesleğini, Makineci (dikiş), Beden İşçisi (genel), Satış danışmanı, Dokuma makineleri operatörü/dokumacı, CNC Freze tezgah operatörü, Garson (servis elemanı), CNC torna tezgahı operatörü, Diğer imalat ve ilgili işçiler(elle) ve Kauçuk kalıp presi operatörü meslekleri takip etmektedir.

TGÇM oransal dağılımında ilk 10 mesleğe baktığımız zaman yüksek eğitim ve nitelik gerektirmeyen, düşük maliyetle yetiştirilebilecek mesleklerin yer aldığını görüyoruz. TGÇM ağırlığı incelendiği zaman ilk 10 meslekte ara eleman ihtiyacının artarak devam ettiği görülmektedir.

Temininde güçlük çekilme nedenleri eleman temininde güçlük çekilen mesleklerde teşhisi doğru koyabilmemizi sağlamaktadır.

Grafik 17: Teminde Güçlük Çekilme Nedenleri 2014-2015 Karşılaştırması

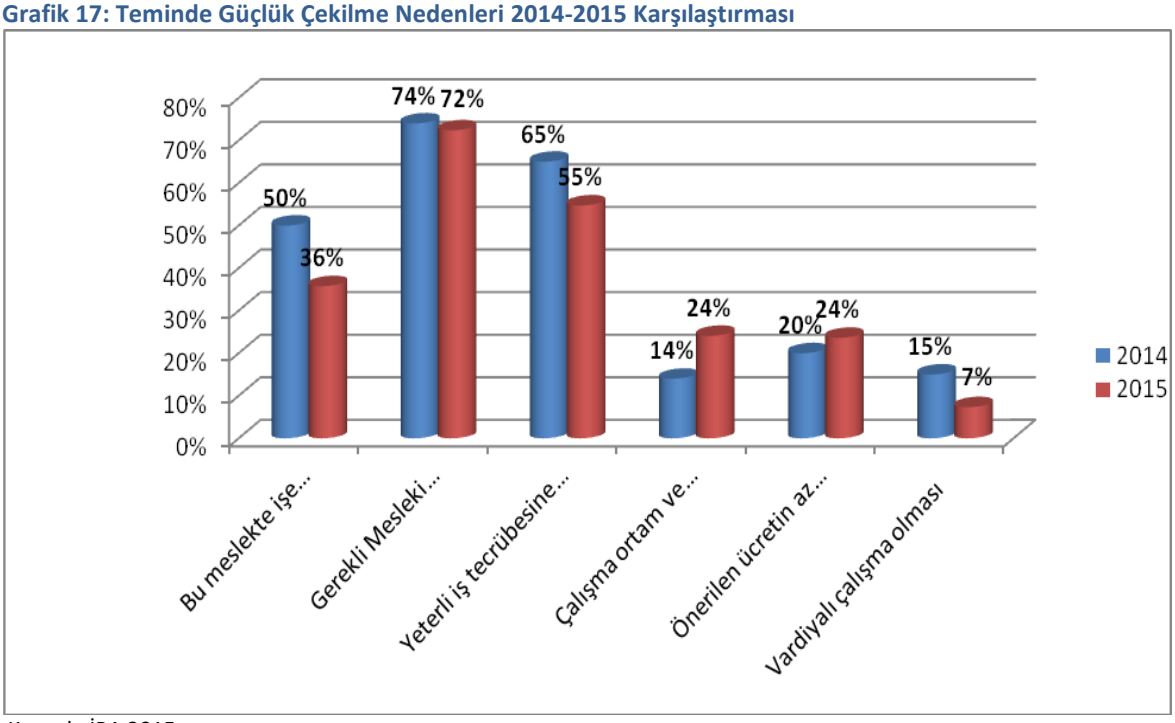

Kaynak: İPA 2015

2015 İPA çalışmasında işverenlere temininde güçlük çektikleri işgücü için;

- Bu Meslekte İşe Başvuru Yapılmaması,
- Gerekli Mesleki Beceriye/Niteliğe Sahip Eleman Bulunamaması,
- Yeterli İş Tecrübesine Sahip Eleman Bulunamaması,
- Çalışma Ortam ve Koşullarının Beğenilmemesi,
- Önerilen Ücretin Az Bulunması,
- Vardiyalı Çalışma Olması

nedenlerinden kendilerine uygun olanlarını seçmeleri istenmiştir. 2014 ve 2015 yılı İPA çalışmasının talep tarafını oluşturan işverenler tarafından doldurulan nedenler Grafik 17'de karşılaştırılmıştır. Buna göre farklılaşmanın en çok olduğu neden "Bu Meslekte İşe Başvuru Yapılmaması" olarak karşımıza çıkmaktadır. 2014 yılında temininde güçlük çektiğini belirten işverenlerin yüzde 50'si söz konusu nedeni işaretlerken, bu çalışmada aynı neden 16 puanlık bir azalışla yüzde 36 işveren tarafından işaretlenmiştir. 2015 yılında işverenler tarafından daha çok işaretlenen nedenler ise geçtiğimiz yıla göre 2 puanlık azalışla yüzde 72 işveren tarafından işaretlenen "Gerekli Mesleki Beceriye/Niteliğe Sahip Eleman Bulunamaması" ve 10 puanlık azalış ile yüzde 55 işveren tarafından işaretlenen "Yeterli İş Tecrübesine Sahip Eleman Bulunmaması" nedenleridir. Bununla beraber 2014 yılında temininde güçlük çektiğini belirten işverenlerin yüzde 20'si "Önerilen Ücretin Az Bulunması" nedenini işaretlerken, bu yıl aynı neden 4 puanlık bir azalışla yüzde 24 oranında işaretlenmiştir. Nedenlerin sadece işveren görüşlerini yansıttığı düşünüldüğünde bu sonuçlar normal olarak değerlendirilebilir.

Grafik 18: Teminde Güçlük Çekilme Nedenleri Türkiye-Bursa Karşılaştırması

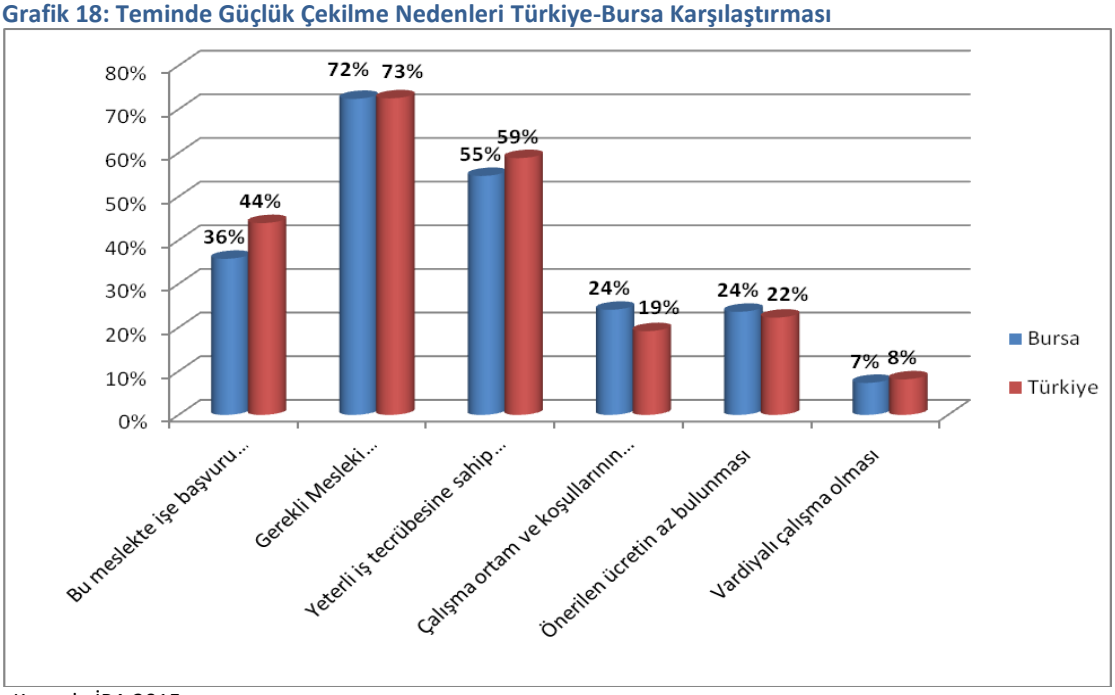

Kaynak: İPA 2015

İşgücü temininde güçlük çekme nedenleri Bursa ve Türkiye genelinde değerlendirildiğinde ilk üç neden sıralamasının aynı olduğu görülmektedir. Bununla beraber Bursa'da işverenlerin Türkiye geneli işverenlerinden daha yüksek oranlarla "Önerilen Ücretin Az Bulunması" ve "Çalışma Ortam ve Koşullarının Beğenilmemesi" nedenlerini işaretlediği görülmektedir. ''Bu Meslekte işe Başvuru Yapılmaması'', Gerekli Mesleki Beceriye/Niteliği sahip eleman Bulunmaması'', ''Yeterli İş Tecrübesine Sahip Eleman Bulunmaması'', ''Vardiyalı Çalışma Olması'' seçenekleri Bursa'daki işverenler tarafından temininde güçlük çekme nedeni olarak daha az işaretlenmiştir. Başka bir ifadeyle işverenler bu

nedenleri işgücü temininde karşılaştıkları güçlükte etkin bir neden olarak değerlendirmemektedirler. Adı geçen nedenler işgücü piyasasının arz tarafı olan işgücünü doğrudan ilgilendirmektedir. Dolayısıyla nedenlerin dağılımı sadece işverenlerin görüşünü yansıtmaktadır.

Gerek Türkiye genelinde gerekse Bursa ilinde Gerekli Mesleki Beceriye/Niteliğe Sahip Eleman Bulunamaması ve Yeterli İş Tecrübesine Sahip Eleman Bulunmaması ve Bu Meslekte İşe Başvuru Yapılmaması nedenlerinin hem sayısal hem de oransal olarak yüksek olması mesleki eğitim gerekliliğini ve önemini bir kez daha göstermiştir.

İşveren tarafından doldurulan işyeri bilgi formlarından temininde güçlük çekilme sebebinin çok yüksek oranlı olarak iş arayan kaynaklı olduğu ve işveren kaynaklı sorunun çok düşük olduğu ifade edilmiştir. Bu veriler bize mesleksizlik ve işgücü piyasasının gerektirdiği nitelik ve beceriye sahip olmama ve yeterli iş tecrübesine sahip olmama durumlarını bir kez daha ortaya koymuştur.

Grafik 19: Teminde Güçlük Çekilme Nedenleri Sektör Sıralaması

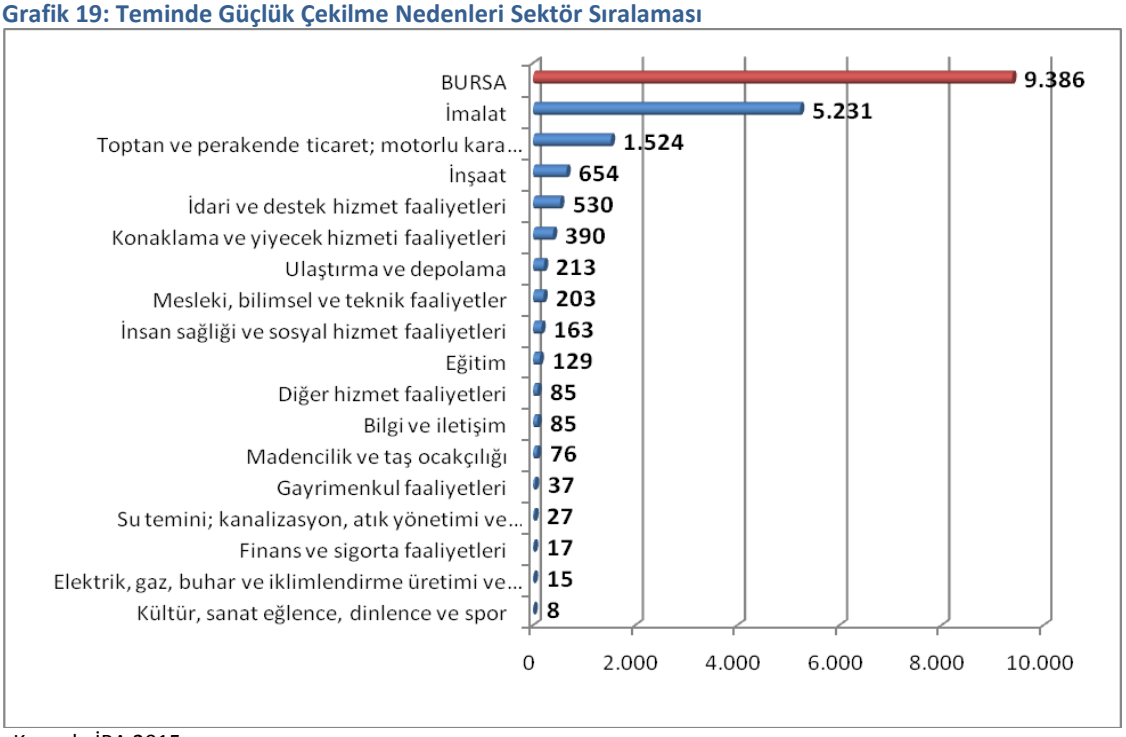

Kaynak: İPA 2015

Temininde güçlük çekme nedenleri sektörler özelinde incelendiğinde; İmalat sektörinde Gerekli Mesleki Beceriye/Niteliğe Sahip Eleman Bulunamaması nedeni ilk sırada yer almaktadır. İmalat, Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı ve inşaat sektörlerinde de sırayı "Yeterli İş Tecrübesine Sahip Eleman Bulunamaması" ve "Bu Meslekte İşe Başvuru Yapılmaması" nedenleri takip etmektedir. İdari ve destek hizmet faaliyetleri sektöründe ise işgücü temininde güçlük çekme nedeni olarak ilk iki sırada "Çalışma ortam ve koşullarının beğenilmemesi " ve ''Önerilen ücretin az bulunması'' yer almaktadır.

Tablo 51: Teminde Güçlük Çekilme Nedenleri Sektör Sıralaması

Sektörler	Bu meslekte işe başvuru yapılmaması	Gerekli Mesleki beceriye/niteliğe sahip eleman bulunamaması	Yeterli iş tecrübesine sahip eleman bulunamaması	Çalışma ortam ve koşullarının beğenilmemesi	Önerilen ücretin az bulunması	Vardiyalı çalışma olması	Genel Toplam
Madencilik ve taş ocakçılığı	23	57	10	58	12		76
İmalat	1.964	4.060	3.213	1.200	1.448	498	5.231
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	6	9	3	10	3	-	15
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	6	16	8	10	3	-	27
İnşaat	292	377	277	162	154	-	654
Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı	453	1.179	762	316	187	50	1.524
Ulaştırma ve depolama	29	134	96	92	21	-	213
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	66	302	250	88	44	-	390
Bilgi ve iletişim	29	82	71	16	21	-	85
Finans ve sigorta faaliyetleri		17	17	-	-	-	17
Gayrimenkul faaliyetleri	11	25	18	9	8	-	37
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	96	131	155	38	41	-	203
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	161	183	126	221	219	137	530
Eğitim	74	45	45	17	17		129
İnsan sağliği ve sosyal hizmet faaliyetleri	107	104	53	18	32	3	163
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	2	7	5	-	-	-	8
Diğer hizmet faaliyetleri	35	67	30	6	7	-	85
BURSA	**3.356**	**6.794**	**5.137**	**2.260**	**2.216**	**688**	**9.386**

Kaynak: İPA 2015

Nedenler özelinde sektörler incelendiğinde; “Vardiyalı çalışma olması”, “Önerilen ücretin az bulunması’’ ve ’’Çalışma ortam ve koşullarının beğenilmemesi’’ nedenlerinin genel olarak tüm sektörlerde faaliyet gösteren işverenler açısından işgücü temininde bir engel olarak görülmediği sonucu ortaya çıkmaktadır.

İş gücü piyasasında işveren bakış açısını ana hatlarıyla yansıtan bu çalışmada da görüleceği gibi bazı mesleklerin temininde çekilmesi meslek, tecrübe ve yeterlilikler ile ilgili iken bazı mesleklerde ise bunlara ek olarak ücret ve çalışma koşullarının işgücü arzı beklentilerini karşılayamaması nedeniyle açık işlerin karşılanmasında güçlük çekilmektedir. Özellikle düşük ücretli ve çalışma koşulları ağır olan işlerde sürekli eleman aranıyor durumunun yaşandığı meslekler bulunduğu ifade edilebilir. Ancak bu durum gelişen işgücü piyasasında mesleki olarak yeterli olan ve tecrübeli elemanların tek başına ücret ve çalışma koşulları ile bağlantılı olarak karşılanamadığı şeklinde yorumlanamaz. Yani bir çok meslekte eleman bulunamadığı, eleman bulunan durumlarda ise bu kişilerin özellikle bilgisayar/bilişim destekli yeterliliklere veya ilgili tecrübeye sahip olmadığı işverence ifade edilmektedir.

Tabloda 52’de görüldüğü gibi temininde güçlük yaşanan mesleklerin başında yer alan Gazaltı Kaynakçısı mesleğinde teminde güçlük yaşanmasının sebebi ’’Gerekli Mesleki Beceriye/Niteliğe Sahip Eleman Bulunamaması’’ olarak yansımıştır. Bununla beraber Makineci (Dikiş), Satış Danışmanı, Dokuma Makineleri Operatörü/Dokumacı, CNC Freze Tezgahı Operatörü, CNC Torna Tezgahı Operatörü, Kauçuk Kalıp Presi Operatörü ve Mobilya Döşeme İşçisi mesleklerinde eleman bulunamaması arz kaynaklı sorunlara bağlanmıştır. Yani bu mesleklerde temininde güçlük çekilme nedeninin yüksek oranlarda bu mesleklerde yeterlilikleri olan tecrübeli eleman bulunamamasından kaynaklanmıştır. İşgücü piyasasına bu mesleklerde eleman yetiştirilmesi veya bu mesleklerde olan işgücünün yeterliliklerinin geliştirilmesi karşılanamama sorununu hafifletebilecektir.

Bunların yanı sıra; ’’Çalışma ortam ve koşullarının beğenilmemesi ve ’’Önerilen ücretin az Bulunması’’ yani işgücü talebi ile ilgili nedenlerle Beden İşçisi Genel, Kauçuk Kalıp Presi Operatörü, Plastik Enjeksiyon Üretim Elemanı, Kalite Kontrolcü, Metal Kaplamacı, Mobilya Döşeme İşçisi ve Hidrolik Apkant Pres Operatörü mesleklerinin TGÇ oranlarının yüksek olduğu görülmektedir.

Satış Danışmanı, CNC Torna Tezgahı Operatörü, Mobilya Montaj İşçisi, Muhasebeci, Pazarlamacı ve Mobilya Döşeme İşçisi mesleklerinde yüksek oranda iş tecrübesine sahip eleman bulunamamaktadır. Tecrübe kazandırma amaçlı işbaşı eğitim programları bu karşılanamama sorununu çözebilecektir.

Tablo 52: Meslekler Bazında Teminde Güçlük Çekilme Nedenleri *

Meslekler	Bu meslekte işe başvuru yapılmaması	Gerekli Mesleki beceriye/niteliğe sahip eleman bulunamaması	Yeterli iş tecrübesine sahip eleman bulunamaması	Çalışma ortam ve koşullarının beğenilmemesi	Önerilen ücretin az bulunması	Vardiyalı çalışma olması
GAZ ALTI KAYNAKÇISI	23%	69%	64%	13%	37%	7%
MAKİNECİ (DİKİŞ)	23%	91%	64%	32%	34%	0%
BEDEN İŞÇİSİ (GENEL)	67%	41%	11%	40%	52%	18%
SATIŞ DANIŞMANI	5%	85%	82%	24%	16%	0%
DOKUMA MAKİNELERİ OPERATÖRÜ / DOKUMACI	3%	79%	39%	5%	23%	5%
CNC FREZE TEZGAHI OPERATÖRÜ	48%	74%	67%	19%	42%	11%
GARSON (SERVİS ELEMANI)	18%	68%	53%	33%	13%	0%
CNC TORNA TEZGAHI OPERATÖRÜ	22%	89%	75%	20%	47%	2%
DİĞER İMALAT VE İLGİLİ İŞÇİLER (ELLE)	94%	6%	6%	0%	0%	0%
KAUÇUK KALIP PRESİ OPERATÖRÜ	65%	92%	24%	72%	58%	42%
ŞOFÖR-YÜK TAŞIMA	6%	81%	39%	16%	29%	0%
PLASTİK ENJEKSİYON ÜRETİM ELEMANI	41%	47%	47%	68%	58%	58%
KALİTE KONTROLCÜ	13%	42%	48%	46%	48%	5%
METAL KAPLAMACI	38%	72%	39%	56%	56%	56%
MOBİLYA MONTAJ İŞÇİSİ	41%	59%	69%	26%	9%	0%
MUHASEBECİ	7%	77%	69%	29%	24%	0%
PAZARLAMACI	10%	83%	75%	2%	5%	0%
MOBİLYA DÖŞEME İŞÇİSİ	30%	90%	85%	5%	15%	0%
HİDROLİK APKANT PRES OPERATÖRÜ	50%	57%	54%	77%	86%	74%
MERMER İŞÇİSİ	54%	77%	33%	19%	14%	0%

Kaynak: İPA 2015

* Meslekler Temininde Güçlük Çekilen İşgücü Sayısına Göre Sıralanmıştır

Yukarıda İfade edildiği gibi temininde güçlük çekilen mesleklerin temininin kolaylaştırılması amacıyla hem arz hem de talep boyutuyla bir takım çalışmalar yürütülebilir. Tecrübeli eleman yokluğu durumu ifade edilen meslekler için işbaşı eğitim programları imkanları incelenebilir. Nitelik ve beceri yetersizliği nedeniyle karşılanamayan mesleklerde ise ilgili yeterlik kazandırma çalışmaları hızlandırılabilir veya işverenin bu yeterlilikleri iş sürecinde kendi imkanlarıyla sağlaması için teşvikler sunulabilir. Yukarıda ki meslekler itibari ile temel sıkıntının nitelik ve beceri eksikliği ile tecrübesizlik olduğu görülmektedir.

Tablo 53: İŞKUR Hizmetlerinden Faydalanma Durumuna Göre Eleman Temininde Güçlük Çekme Durumu

İŞKUR Hizmetleri	Temininde Güçlük Çekmeyen İşyeri	Temininde Güçlük Çeken İşyeri
Çalışanlara Yönelik Eğitim	0,5%	0,2%
Eleman Talebi	92,8%	96,7%
İEP	3,7%	3,2%
İşveren Danışmanlığı	48,9%	51,2%
KÇÖ	0,5%	0,3%
Kurs	1,9%	2,9%
Mevzuat Danışmanlığı	21,8%	24,9%

Kaynak: İPA 2015

Raporun bu kısmında İŞKUR hizmetlerinden faydalanan işyerleri temininde güçlük çekme durumlarına göre incelenmiştir. Buna göre işgücü temininde güçlük çekmeyen işyerleri, güçlük çeken işyerlerine göre, Eleman Talebi, İşveren Danışmanlığı, Kurs ve Mevzuat Danışmanlığı hizmetlerinden daha yüksek oranda faydalandığı görülmektedir. Çalışanlara Yönelik Eğitim, İş Başı Eğitimi (İEP) ve Kısa Çalışma Ödeneği (KÇÖ) hizmetinden işgücü temininde güçlük çeken işyerleri daha fazla faydalanmaktadır.

İşgücü temininde güçlük çekme ve çekmeme durumlarına göre farklılaşmanın en çok olduğu hizmet Eleman Talebi programlarıdır. Bu durum işverenlerin çeşitli nedenlerle bulmakta güçlük çektikleri işgücünün, İŞKUR tarafından temin edilmesi ve işi başında öğrenme imkânının sunulması anlamına gelmektedir.

Farklılaşmanın belirgin olduğu diğer bir hizmet ise Mevzuat Danışmanlığı olarak karşımıza çıkmaktadır. İşgücü temininde güçlük yaşayan işverenlerin, güçlük çekmeyen işverenlere göre Mevzuat Danışmanlığı hizmetinden daha fazla faydalandıkları görülmektedir.

Bursa ilinde işyerlerinin yüzde 39,8'i eleman temininde güçlük çekerken yine işyerlerinin yüzde 27,3'ü vardiyalı çalışma yapılmaktadır. Vardiyalı çalışma yapılan işyerlerinin ise yüzde 44,3'ü eleman temininde güçlük çekmektedir. Bu oran Türkiye genelinde yüzde 39'dur.

Tablo 54: Vardiyalı Çalışma Yapılan İşyerlerinin Sektörel Bazda Eleman Temininde Güçlük Çekme Durumu

10+			
Sektörler	**TGÇM EVET**	**TGÇM HAYIR**	**Genel Toplam**
Madencilik ve taş ocakçılığı	6	10	16
İmalat	626	633	1.259
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	3	7	11
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	5	1	6
İnşaat	-	23	23
Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı	165	259	424
Ulaştırma ve depolama	8	33	42
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	53	110	162
Bilgi ve iletişim	4	1	5
Gayrimenkul faaliyetleri	11	14	25
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	10	7	17
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	27	60	87
Eğitim	7	2	10
İnsan sağliği ve sosyal hizmet faaliyetleri	19	18	37
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	4	4	8
Diğer hizmet faaliyetleri	2	11	13
Bursa	**951**	**1.194**	**2.145**

Kaynak: İPA 2015

Vardiyalı çalışma yapılan işyerlerinde eleman temininde güçlük çekilme oranı vardiyalı çalışma yapılmayan işyerlerine göre daha yüksektir. Vardiyalı çalışma yapılan her 2 işyerinden 1'i eleman temin ederken güçlük çekmiştir.

Vardiyalı çalışan işyerlerinin temininde güçlük çekme oranlarını sektörel olarak incelediğimizde Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri ve perakende ticaret sektöründe yüzde 80, Bilgi ve iletişim ve Eğitim Sektörlerinde yüzde 75, Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler sektöründe yüzde 60'tır. İnşaat sektöründe ise vardiyalı çalışma yapılmasına rağmen eleman temininde güçlük çekilmemektedir. İmalat sektöründe TGÇM oranlarının birbirine çok yakın olduğu görülmektedir.

Vardiyalı çalışma yapılan ve eleman temininde güçlük çeken işyerlerinin neden eleman temininde güçlük çektiğine ilişkin bilgiler Grafik 20'de ve Tablo 55'de sunulmuştur.

Grafik 20: Vardiyalı Çalışma Yapılan İşyerlerinin Eleman Temininde Güçlük Çekme Nedenleri

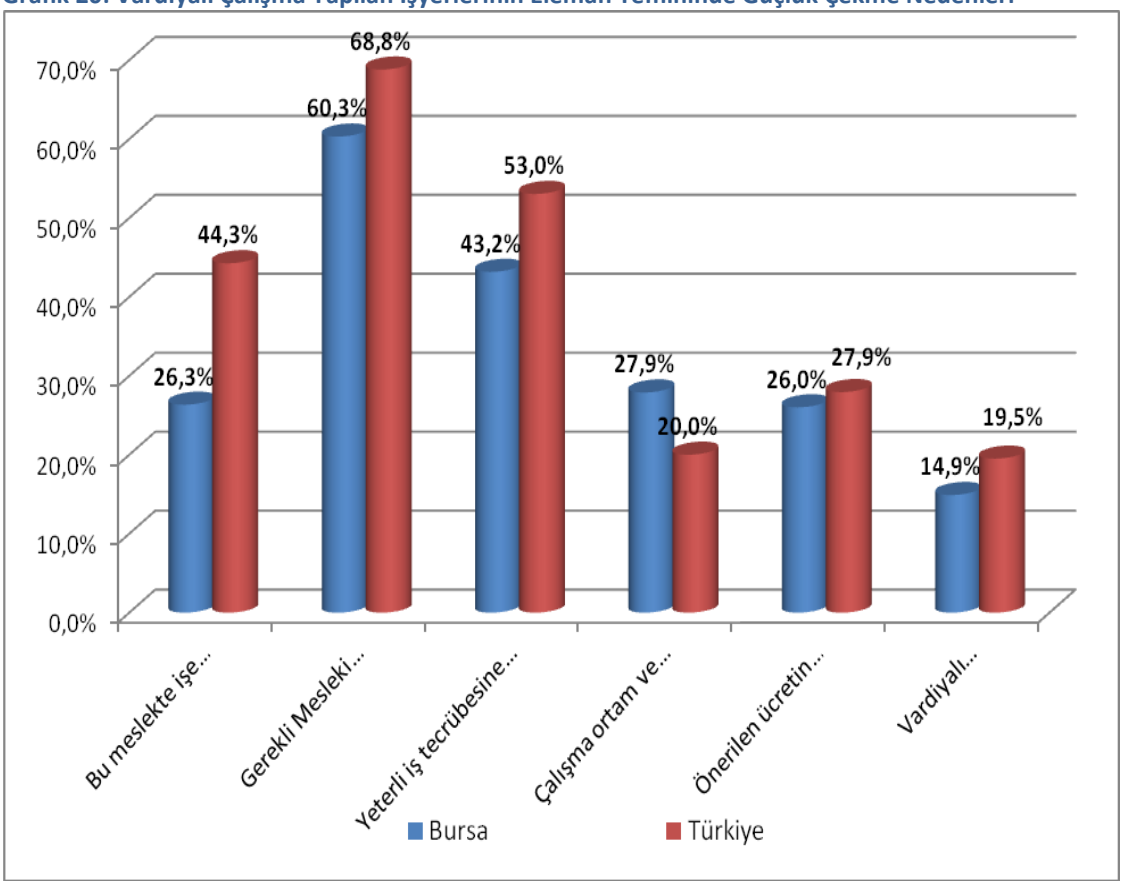

Kaynak: İPA 2015

Tablo 55: Vardiyalı Çalışma Yapılan İşyerlerinin Sektörel Bazda Eleman Temininde Güçlük Çekme Nedenleri

Sektörler	Bu meslekte işe başvuru yapılmaması	Gerekli Mesleki beceriye/niteliğe sahip eleman bulunamaması	Yeterli iş tecrübesine sahip eleman bulunamaması	Çalışma ortam ve koşullarının beğenilmemesi	Önerilen ücretin az bulunması	Vardiyalı çalışma olması
Madencilik ve taş ocakçılığı	14	49	7	58	12	-
İmalat	919	1.777	1.308	740	837	443
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	6	9	3	10	3	-
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	6	16	8	6	3	-
Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı	86	302	187	93	29	50
Ulaştırma ve depolama		33	33	13	13	-
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	22	175	149	66	44	-
Bilgi ve iletişim	2	4	4			-
Gayrimenkul faaliyetleri	8	11	9	2	7	-
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	7	21	21	14	14	-
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	3	131	90	169	134	137
Eğitim	5	5	-	-	-	-
İnsan sağliği ve sosyal hizmet faaliyetleri	32	11	5	8	5	-
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	1	4	2	-	-	-
Diğer hizmet faaliyetleri	2	2	-	-	-	-
BURSA	**1.114**	**2.550**	**1.826**	**1.180**	**1.100**	**630**

Kaynak: İPA 2015

Gerek Türkiye genelinde gerekse Bursa İlinde vardiyalı çalışma yapılan işyerleri ağırlıklı olarak Gerekli Mesleki Beceri/Niteliğe Sahip Eleman Bulunamaması noktasında sıkıntı çektiklerini bildirmişlerdir. Daha sonra sırası ile Yeterli İş Tecrübesine Sahip Eleman Bulunamaması ile Bu Meslekte işe başvuru yapılmaması gelmiştir. Vardiyalı çalışma yapılan işyerlerinde eleman temininde güçlük çekmelerinin en düşük oranlı nedenlerinden birinin Vardiyalı Çalışma olması dikkat çekicidir. Ancak Türkiye genelinde eleman temininde güçlük çekilen meslekler içerisinde temininde güçlük çekilme nedeni olarak Vardiyalı Çalışmanın oranı yüzde 4'tür. Vardiyalı Çalışma yapmanın eleman

temininde güçlük çekme konusunda ön planda olan bir neden olmadığı görülmektedir. Vardiyalı çalışma yapılan işyerlerinde istenilen elemanın temininde gerekli mesleki beceri ve niteliğe sahip eleman bulunamaması en büyük problemdir.

Vardiyalı çalışma yapma konusunda ise Bursa ile Türkiye geneli verilerinin yaklaşık olarak aynı olduğu görülmektedir. Gerek Türkiye genelinde gerekse Bursa'da en düşük oranla vardiyalı çalışma, en yüksek oranla ise Gerekli Mesleki Beceri/Niteliğe Sahip Eleman Bulunamaması gelmektedir. Bu meslekte işe başvuru yapılmaması sebebinde Türkiye yüzde 44,3 iken, Bursa İli yüzde 26,3'tür. Bu sebepte Türkiye ile Bursa'nın önemli ölçüde farklılık gösterdiği görülmektedir.

Bursa ilinde işyerlerinin yüzde 39,8'i eleman temininde güçlük çekerken yine işyerlerinin yüzde 27,5'i ihracat yapmaktadır. İhracat yapan işyerlerinin ise yüzde 52,2'si eleman temininde güçlük çekmektedir. Aynı oran Türkiye genelinde yüzde 35'tir

İhracat yapan işyerlerinde eleman temininde güçlük çekilme oranı ihracat yapmayan işyerlerine göre daha yüksektir. İhracat yapan her 2 işyerinden 1'i eleman temin ederken güçlük çekmiştir.

Bursa'da ihracat yapan işyerlerinden Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı, Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri, Ulaştırma ve depolama, İdari ve destek hizmet faaliyetleri, Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor sektöründe bulunanlar eleman temininde güçlük çekmez iken ihracat yapılan diğer sektörlerde eleman temininde güçlük çekilmektedir.

İhracat yapan işyerlerinde eleman temininde güçlük çekme oranı ihracat yapmayan işyerlerine göre daha yüksektir. Yaklaşık olarak ihracat yapan her 2 işyerinden 1'i eleman temin ederken güçlük çekmiştir. Ancak bu durum her sektör için söz konusu değildir. Sektörler arasında farklılaşmalar görülmektedir.

Tablo 56: İhracat Yapan İşyerlerinin Sektörel Bazda Eleman Temininde Güçlük Çekme Durumu

10+			
Sektörler	TGÇM EVET	TGÇM HAYIR	Genel Toplam
Madencilik ve taş ocakçılığı	5	6	11
İmalat	875	724	1.598
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	-	1	1
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	-	3	3
İnşaat	38	15	54
Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı	194	223	417
Ulaştırma ve depolama	-	29	29
Bilgi ve iletişim	2	5	7
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	7	10	17
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	-	11	11
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	-	1	1
Diğer hizmet faaliyetleri	6	4	9
BURSA	**1.127**	**1.032**	**2.158**

Kaynak: İPA 2015

İhracat yapan ve eleman temininde güçlük çeken işyerlerinin neden eleman temininde güçlük çektiğine ilişkin bilgiler Tablo 57 ve Grafik 21'de sunulmuştur.

Tablo 57: İhracat Yapan İşyerlerinin Sektörel Bazda Eleman Temininde Güçlük Çekme Nedenleri

Sektörler	Bu meslekte işe başvuru yapılmaması	Gerekli Mesleki beceriye/niteliğe sahip eleman bulunamaması	Yeterli iş tecrübesine sahip eleman bulunamaması	Çalışma ortam ve koşullarının beğenilmemesi	Önerilen ücretin az bulunması	Vardiyalı çalışma olması
Madencilik ve taş ocakçılığı	2	49	7	46	-	-
İmalat	1.260	2.449	1.857	635	870	357
İnşaat	15	62	54	54	-	-
Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı	165	323	230	158	93	-
Bilgi ve iletişim		8	8	-		-
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	41	41	41	7	7	-
Diğer hizmet faaliyetleri	7	11	4	-	-	-
BURSA	**1.491**	**2.944**	**2.202**	**900**	**970**	**357**

Kaynak: İPA 2015

İhracat yapan işyerleri ağırlıklı olarak Gerekli Mesleki Beceri/Niteliğe Sahip Eleman Bulunamaması noktasında sıkıntı çektiklerini bildirmişlerdir. Daha sonra sırası ile Yeterli İş Tecrübesine Sahip Eleman Bulunamaması ile Bu Meslekte İşe Başvuru Yapılmaması gelmiştir. İhracat yapan firmalar arasında TGÇ nedeni olarak en az sıkıntı çekilen neden Vardiyalı Çalışma Olması nedenidir.

Grafik 21: İhracat Yapan İşyerlerinin Eleman Temininde Güçlük Çekme Nedenleri

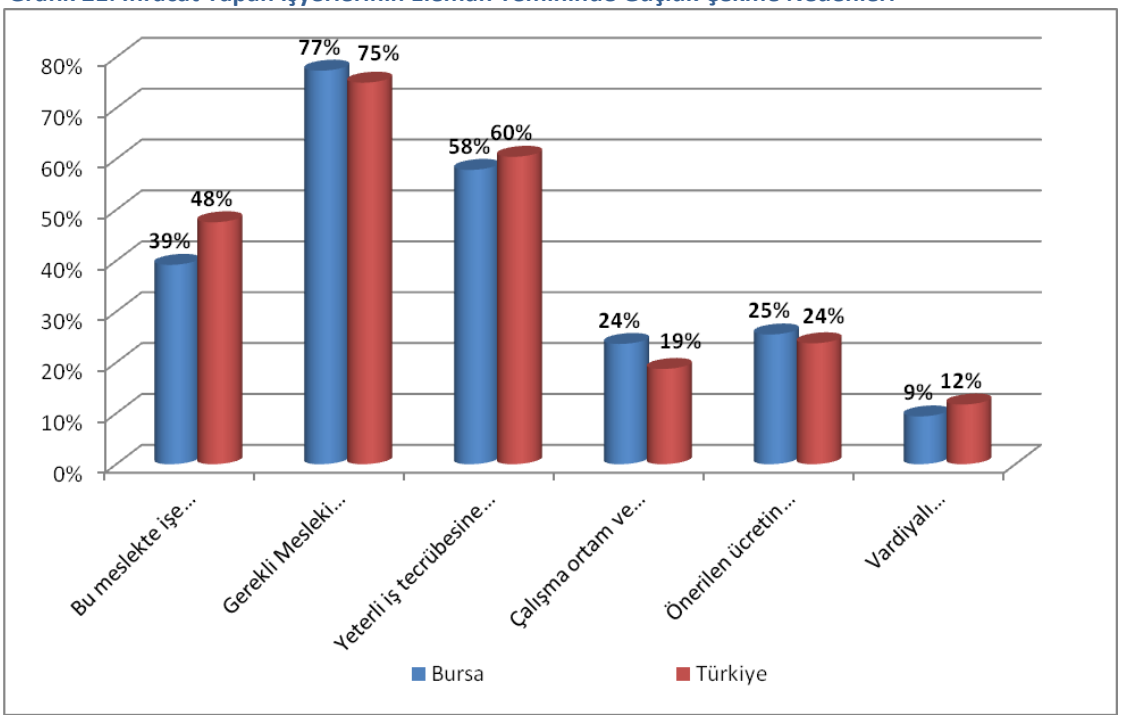

Kaynak: İPA 2015

Temininde güçlük çekilme nedenlerinin ihracat yapan ve eleman temininde güçlük çeken işyerlerinin Türkiye geneli sıralaması ile Bursa ili sıralaması birbiriyle aynıdır.

İPA 2015 araştırmasına göre İhracat yapan işyerlerinden eleman temininde güçlük çektiğini işaretleyenler arasında gerek Türkiye genelinde gerekse Bursa İlinde İhracat yapan işyerleri ağırlıklı olarak Gerekli Mesleki Beceri/Niteliğe Sahip Eleman Bulunamaması noktasında sıkıntı çektiklerini bildirmişlerdir. Daha sonra sırası ile Yeterli İş Tecrübesine Sahip Eleman Bulunamaması ile Bu Meslekte işe başvuru yapılmaması gelmiştir. İhracat yapan işyerlerinde de eleman temininde güçlük çekmelerinin en düşük oranlı nedenlerinden birinin Vardiyalı Çalışma olması dikkat çekicidir.

Bursa'da işyerlerinin yüzde 39,8'i eleman temininde güçlük çekerken yine işyerlerinin yüzde 8,2'sinin part-time çalışanı bulunmaktadır. Part-time çalışanı olan işyerlerinin ise yüzde 49,7'si eleman temininde güçlük çekmektedir. Bu oran Türkiye genelinde yüzde 36'dır.

Tablo 58: Part-Time Çalışanı Olan İşyerlerinin Eleman Temininde Güçlük Çekme Durumu

10+			
Satır Etiketleri	**TGÇM EVET**	**TGÇM HAYIR**	**Genel Toplam**
Madencilik ve taş ocakçılığı	2	-	2
İmalat	92	112	204
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	1		1
İnşaat	23	38	62
Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı	43	36	79
Ulaştırma ve depolama	25	13	38
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	35	53	88
Bilgi ve iletişim	1	-	1
Finans ve sigorta faaliyetleri		2	2
Gayrimenkul faaliyetleri	1		1
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	17	7	24
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	16	8	25
Eğitim	30	27	57
İnsan sağliği ve sosyal hizmet faaliyetleri	14	29	43
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	3	2	5
Diğer hizmet faaliyetleri	4	9	13
BURSA	**309**	**336**	**645**

Kaynak: İPA 2015

Part-time çalışanı olan işyerlerinde eleman temininde güçlük çekilme oranı part-time çalışanı olmayan işyerlerine göre daha yüksektir.Yaklaşık olarak part-time çalışanı olan her 2 işyerinden 1'i eleman temin ederken güçlük çekmiştir.

Bursa'da part-time çalışma yapan işyerleri arasında Finans ve sigorta faaliyetleri sektörü dışında kalan tüm işyerleri eleman temininde güçlük çekmektedir. Ayrıca Madencilik ve taş ocakçılığı, Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı, Bilgi ve iletişim ile Gayrimenkul faaliyetleri sektörlerinde ki bütün işyerleri eleman temininde güçlük çektiklerini ifade etmişlerdir.

Part-time çalışanı olan ve eleman temininde güçlük çeken işyerlerinin neden eleman temininde güçlük çektiğine ilişkin bilgiler Tablo 59'da ve Grafik 22'de sunulmuştur.

Tablo 59: Part-Time Çalışanı Olan İşyerlerinin Eleman Temininde Güçlük Çekme Nedenleri

Sektörler	Bu meslekte işe başvuru yapılmaması	Gerekli mesleki beceriye/niteliğe sahip eleman bulunamaması	Yeterli iş tecrübesine sahip eleman bulunamaması	Çalışma ortam ve koşullarının beğenilmemesi	Önerilen ücretin az bulunması	Vardiyalı çalışma olması	Genel Toplam
İmalat	40	251	255	77	99	25	331
İnşaat	15	23	31	15	-	-	46
Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı	22	79	-	50	57	-	108
Ulaştırma ve depolama		17	8		4	-	17
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	22	123	105	66	44	-	184
Finans ve sigorta faaliyetleri		7	7	-	-	-	7
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	3	7	-	-	3	-	10
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	-	22	-	109	123	109	131
Eğitim	20	15	20	15	12	-	50
İnsan sağliği ve sosyal hizmet faaliyetleri	48	59	26	14	11	3	87
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	1	1	1	-	-	-	2
Diğer hizmet faaliyetleri	7	26	7	4	7	-	37
BURSA	**179**	**629**	**460**	**350**	**362**	**138**	**1.009**

Kaynak: İPA 2015

Part-time çalışanı olan işyerleri ağırlıklı olarak Gerekli Mesleki Beceri/Niteliğe Sahip Eleman Bulunamaması noktasında sıkıntı çektiklerini bildirmişlerdir. Daha sonra sırası ile Yeterli İş Tecrübesine Sahip Eleman Bulunamaması gelmiştir. Temininde güçlük çekilme nedenlerinin Bursa ile Türkiye geneli sıralaması benzerlik göstermekle birlikte nedenlerin sıralanmasında üçüncü sırada farklılık meydana gelmiştir. Türkiye genelinde TGÇ nedeni olarak üçüncü sırayı Meslekte işe başvuru yapılmaması nedeni alırken Bursa ilinde Önerilen ücretin az bulunması nedeni ön plana çıkmaktadır.

Grafik 22: Part-Time Çalışanı Olan İşyerlerinin Eleman Temininde Güçlük Çekme Nedenleri

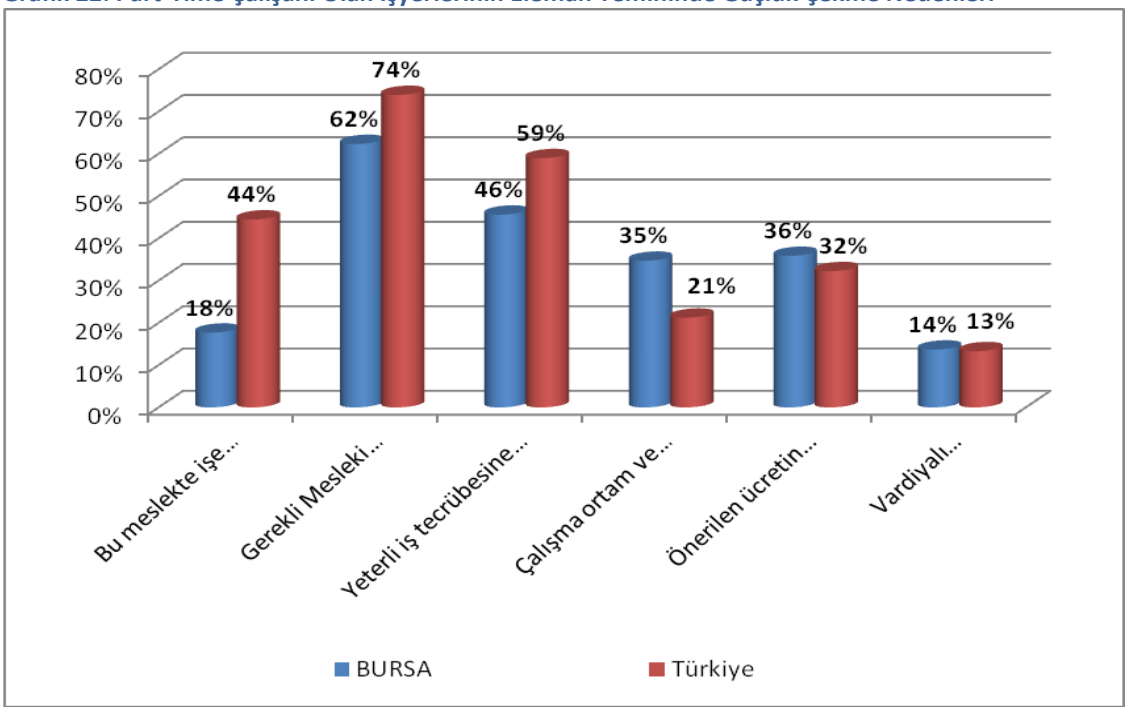

Kaynak: İPA 2015

İPA 2015 araştırmasına göre Bursa ilinde Part-time çalışılan işlerde ücretler ve Çalışma ortam ve koşullarının beğenilmemesi gibi talep yanlı nedenler çalışmak isteyenler için problem teşkil etmektedir. Bursa ilinde part-time çalışanı olan işyerlerinde eleman temininde güçlük çekme nedenleri içerisinde Bu Meslekte işe başvuru yapılmaması oranı Türkiye geneline göre oldukça düşüktür.

İSTİHDAM ARTIŞ/AZALIŞ BEKLENTİSİ

İşgücü Piyasası Araştırması kapsamındaki işverenlerin işyerlerindeki istihdamı gelecek dönemlerde ne kadar artırmayı veya azaltmayı planladıklarına ilişkin tahminleri derlenmiştir. Bu kapsamda işverenlere 2016 yılı Mart-Nisan döneminin öngören istihdam artış ya da azalışına ilişkin tahminleri alınmıştır. İşverenlerin şu an ki mevcut istihdamlarını esas alarak dört seçenekli bir yanıtlama vermeleri talep edilmiştir. Buna göre mevcut istihdam işverenin öngörüsüne göre ya artış gösterecek ya azalacak ya da değişmeyecektir. Bu üç seçeneğin dışında işverenin fikrim yok söyleme seçeneği de mevcuttur.

İşyerlerinin çalışma biçimlerine göre diğer bir anlamda özelliklerine göre net istihdam değişim oranları Tablo 60'da gösterilmiştir.

Tablo 60. İşyerlerinin Çalışma Biçimine Göre Net İstihdam Değişim Oranları

İşyerinin Çalışma Biçimi	NİDO
Vardiyalı Çalışma Yapan İşyerleri	**3,6**
İhracat Yapan İşyerleri	**3,6**
Part-time Çalışanı Olan İşyerleri	**0,4**
Genel Toplam	**3,8**

Kaynak: İPA 2015

Bursa'da vardiyalı çalışma yapılan işyerlerinde ve İhracat yapan işyerlerinde yüzde 3,6 oranında mevcut istihdamın artacağı beklenmektedir. Part-time çalışanı olan işyerlerinde yüzde 0,4 oranında istihdam artışı beklenmektedir. İl genelinde istihdam artış beklentisi ise yüzde 3,8'dir. Vardiyalı çalışma yapan işyerleri ve İhracat yapan işyerleri kapasitelerini yüksek oranda arttırma eğilimindedirler. Türkiye genelindeki 10 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerlerine baktığımızda NİDO vardiyalı çalışma yapılan işyerlerinde yüzde 2,9, İhracat yapan işyerlerinde yüzde 2,8 ve part-time çalışanı olan işyerlerinde yüzde 2,6'dır. Türkiye genelinde istihdam artış beklentisi yüzde 3,4'dür. Part-time çalışanı olan işyerlerinde Bursa ili Türkiye ortalamasının altında iken diğer göstergelerde ortalamanın üstündedir.

2016 yılının Mart-Nisan aylarında çalışmanın yapıldığı döneme göre Bursa'da istihdam artışı beklenmektedir. Bu istihdam artışı beklentisi doğru okunmalı ve ona göre tedbirler alınmalıdır. İPA çalışmasında Bursa, işverenlerin aradıkları elemanı bulmada zorlandıkları bir il olarak dikkat çekmiştir.

Bu nedenle istihdam artışı beklenen alanlarda işgücü piyasasının aradığı niteliklerde eleman yetiştirilmeye ve gerekli diğer tedbirleri almaya hemen başlanmalıdır.

Sektörlere göre Net İstihdam Değişimi incelendiğinde istihdam azalışı beklenen Finans ve sigorta faaliyetleri sektörü haricinde sektör olmadığı görülmektedir. Aynı tabloyu Türkiye geneli için incelediğimizde sadece eğitim sektöründe istihdam azalışı beklendiğini diğer sektörlerde ise istihdam artışı beklendiği görülmektedir. Bursa ili için bir sektör haricinde tüm sektörlerde net istihdam artışı beklenmesi dikkat çekici bir noktadır.

Tablo 61. Sektörler İtibariyle Net istihdam Değişimi ve Net İstihdam Değişim Oranları

Sektörler	Net İstihdam Değişimi	Net İstihdam Değişim Oranı (NİDO)
Gayrimenkul faaliyetleri	183	11,5%
Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı	4.197	8,2%
Madencilik ve taş ocakçılığı	172	7,0%
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	1.309	6,8%
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	203	5,3%
Bilgi ve iletişim	57	5,0%
İnşaat	1.261	4,6%
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	47	4,3%
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	215	3,2%
İmalat	5.076	2,6%
Diğer hizmet faaliyetleri	97	2,4%
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	184	2,1%
Ulaştırma ve depolama	230	1,9%
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	9	0,9%
Eğitim	47	0,8%
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	23	0,7%
Finans ve sigorta faaliyetleri	-2	-0,4%
BURSA	**13.307**	**3,8%**

Kaynak: İPA 2015

Bursa'da Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı, Eğitim ve Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri sektörleri olmak üzere üç sektör geneldeki artış beklentisine rağmen oransal olarak yüzde 1'in altında bir değişim beklemektedirler.

Bunun yanı sıra Gayrimenkul faaliyetleri sektörü yüzde 11,5 oranında 183 kişilik mevcut istihdamda artış bekleyerek sektörler arasında en yüksek oranda artış bekleyen sektör olmuştur. Yüzde 8,2'lik bir oranla bu sektörü Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı sektörü takip etmektedir ki burada da 4.197 kişilik bir istihdam artışı beklentisi söz konusudur. Net istihdam artış oranında yüzde 2,6'lık oran ile onuncu sırada olmasına rağmen net istihdam değişiminde 5.076 kişi ile birinci sırada olan imalat sektörü de dikkat çekmektedir.

Çalışmanın uygulandığı dönemde mevsimsel şartların normale göre daha soğuk olması İnşaat sektörünü olumsuz etkilemiştir. Bu nedenle geleceğe dair daha pozitif bir bakış açısı oluşmuştur. İmalat sektörü yüzde 4,6 oranında (1.261 kişi) istihdam artışı bekleyerek ilin bu sektörde de hacmini daha da genişletecek olduğunu göstermektedir.

Türkiye genelinde de ilk sırada İnşaat sektörü bulunurken daha sonra Bilgi ve İletişim ile Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler sektörleri gelmektedir. Bursa ilinde NİDO beklentisi Türkiye geneline göre daha yüksektir.

2016 Mart-Nisan aylarında Bursa ilinde meslek gruplarına göre net istihdam değişimlerine baktığımızda istihdam azalışı beklenen meslek grubu bulunmamaktadır. Türkiye genelinde de tüm meslek gruplarında istihdam artışı beklenmektedir.

Tablo 62: Meslek Grupları İtibariyle Net İstihdam Değişim Oranları

Meslek Grupları	Net İstihdam Değişimi	Net İstihdam Değişim Oranı (NİDO)
SANATKARLAR VE İLGİLİ İŞLERDE ÇALIŞANLAR	5.959	7,6%
HİZMET VE SATIŞ ELEMANLARI	1.445	4,4%
NİTELİK GEREKTİRMEYEN MESLEKLER	1.747	3,5%
TESİS VE MAKİNE OPERATÖRLERİ VE MONTAJCILAR	2.659	3,0%
TEKNİSYENLER, TEKNİKERLER VE YARDIMCI PROFESYONEL MESLEK MENSUPLARI	740	2,3%
PROFESYONEL MESLEK MENSUPLARI	416	1,4%
BÜRO HİZMETLERİNDE ÇALIŞAN ELEMANLAR	331	1,2%
NİTELİKLİ TARIM, ORMANCILIK VE SU ÜRÜNLERİ ÇALIŞANLARI	1	0,5%
YÖNETİCİLER	10	0,1%
BURSA	**13.307**	**3,8%**

Kaynak: İPA 2015

Bursa'da net istihdam değişimini meslek grupları açısından değerlendirdiğimizde 5.959 kişilik istihdam artışı beklentisiyle sanatkârlar ve ilgili işlerde çalışanlar meslek grubu ilk sırada yerini almıştır. Bu meslek grubunu sırasıyla tesis ve makine operatörleri ve montajcılar, Nitelik gerektirmeyen meslekler ve Hizmet satış elemanları meslek grupları takip etmektedir.

Meslek gruplarına net istihdam değişim oranları açısından baktığımızda yine ilk dört sıranın aynı meslek gruplarından oluştuğunu fakat küçük farklarla da olsa sıralamanın değiştiğini görmekteyiz. Yüzde 7,6 oranında sanatkârlar ve ilgili işlerde çalışanların ilk sırada olduğu görülmektedir. Takip eden sektörler de sırasıyla şu oranlarda belirlenmiştir; Hizmet satış elemanı yüzde 4,4 oranında, Nitelik gerektirmeyen meselkler yüzde 3,5 oranında, tesis ve makine operatörleri ve montajcılar meslek grubu için ise yüzde 3,0 ile net istihdam oranında değişiklik beklenmekte, diğer bir anlamda bu ölçüde bir mevcut istihdam artışı beklenmektedir.

En düşük artışın beklendiği yöneticiler meslek grubunda ise 10 kişilik artış yüzde 0,1'lik bir dilime tekabül etmektedir. Ayrıca nitelikli tarım, ormancılık ve su ürünleri çalışanları meslek grubunda 1 kişilik artış yüzde 0,5 lik bir dilime tekabül etmektedi.

Türkiye genelinde de en yüksek yüzde 5,2'lik oranla sanatkârlar ve ilgili işlerde çalışanlar ve Nitelikli tarım, ormancılık ve su ürünleri çalışanları meslek grubunda istihdam artışı beklenmektedir.

Daha sonra yüzde 3,8'lik oran ile tesis ve makine operatörleri ile hizmet ve satış elemanları gelmektedir. Beşinci sırayı ise yüzde 3,6 ile Nitelik gerektirmeyen meslekler meslek grubu almaktadır.

Tablo 63 .Net İstihdam Artışı ve Azalışı Beklenen İlk 10 Meslek

Net İstihdam Artışı Beklenen Meslekler	Net İstihdam Azalışı Beklenen Meslekler
SÜT VE SÜT ÜRÜNLERİ İŞLEMECİSİ	KONFEKSİYON İŞÇİSİ
BEDEN İŞÇİSİ (İNŞAAT)	BEDEN İŞÇİSİ-BİNA İNŞAATI
GAZ ALTI KAYNAKÇISI	KABLO MONTAJ İŞÇİSİ
GÜVENLİK GÖREVLİSİ	BOBİN AKTARMA İŞÇİSİ
DİĞER İMALAT VE İLGİLİ İŞÇİLER (ELLE)	İNŞAAT BOYACISI/BOYACI
PLASTİK ENJEKSİYON ÜRETİM ELEMANI	BRODE MAKİNESİ OPERATÖRÜ/BRODECİ
CNC TORNA TEZGAHI OPERATÖRÜ	DOKUMA MAKİNELERİ BAKIM-ONARIMCISI
METAL MAMULLER MONTAJ İŞÇİSİ	BÜRO MEMURU (GENEL)
MOBİLYA MONTAJ İŞÇİSİ	MEKANİK BAKIM VE ONARIMCISI (MOTORLU TAŞITLAR HARİÇ)
SATIŞ DANIŞMANI	DİĞER BIÇKICILAR, KONTRPLAK İMALATÇILARI VE İLGİLİ AĞAÇ İŞLEM İŞÇİLERİ

Kaynak: İPA 2015

Mesleklerdeki istihdam artışı veya azalışının olacağının bilinmesi işgücü piyasasının hareketliliğinin sağlanması açısından önemli bir analizdir. Bu çalışma ile doğru ve kalıcı istihdamın sağlanmasına ve kaynakların verimli kullanılmasına rehberlik ve veri kaynağı teşkil etmek amaçlanmaktadır. Toplam 368 farklı meslekte 16 bin 933 kişilik istihdam artışı beklenirken, 107 farklı meslekte de 3 bin 626 kişilik istihdam azalışı beklenmektedir. Çalışan bulunan mesleklerin yaklaşık yarısında ise herhangi bir istihdam değişimi beklenmemektedir. Hangi Mesleklerde istihdam artışı veya azalışı olacağının tahmin edilmesi uygulanacak politika ve projelere yön verilmesi açısından önemlidir. Bu sayede istidamın kalıcı olarak sağlanması ve kamu kaynaklarının yerinde ve verimli kullanılması sağlanmaktadır.

Tablo 64: Özelliklerine Göre İşyerlerinin Net Artış Beklediği Meslekler

Vardiyalı Çalışma Yapan İşyerlerinin Pozitif Yönde Net İstihdam Değişimi Beklediği Meslekler	İhracat Yapan İşyerlerinin Pozitif Yönde Net İstihdam Değişimi Beklediği Meslekler	Part-Time Çalışanı Olan İşyerlerinin Pozitif Yönde Net İstihdam Değişimi Beklediği Meslekler
SÜT VE SÜT ÜRÜNLERİ İŞLEMECİSİ	SÜT VE SÜT ÜRÜNLERİ İŞLEMECİSİ	GARSON (SERVİS ELEMANI)
BEDEN İŞÇİSİ (GENEL)	GAZ ALTI KAYNAKÇISI	DANIŞMA MEMURU
GÜVENLİK GÖREVLİSİ	METAL MAMULLER MONTAJ İŞÇİSİ	TEMİZLİK GÖREVLİSİ
PLASTİK ENJEKSİYON ÜRETİM ELEMANI	MOBİLYA MONTAJ İŞÇİSİ	GÜVENLİK GÖREVLİSİ
METAL MAMULLER MONTAJ İŞÇİSİ	CNC TORNA TEZGAHI OPERATÖRÜ	CNC TORNA TEZGAHI OPERATÖRÜ
CNC TORNA TEZGAHI OPERATÖRÜ	MOBİLYA DÖŞEME İŞÇİSİ	SATIŞ DANIŞMANI
DOKUMA MAKİNELERİ OPERATÖRÜ / DOKUMACI	CNC FREZE TEZGAHI OPERATÖRÜ	PLASTİK MAMULLER MONTAJ İŞÇİSİ
GÜVENLİK GÖREVLİSİ (SİLAHSIZ)	DOKUMA MAKİNELERİ OPERATÖRÜ / DOKUMACI	DOKUMA MAKİNELERİ OPERATÖRÜ / DOKUMACI
GARSON (SERVİS ELEMANI)	HAŞIL MAKİNESİ OPERATÖRÜ	MOBİLYA MONTAJ İŞÇİSİ
TEMİZLİK GÖREVLİSİ	KAROSERCİ	GAZ ALTI KAYNAKÇISI
METAL KAPLAMACI	MAKİNE MONTAJ İŞÇİSİ	AĞIR KAMYON ŞOFÖRÜ
CNC FREZE TEZGAHI OPERATÖRÜ	DİĞER İPLİK İŞÇİLERİ VE SARICILARI	SATIŞ DESTEK PERSONELİ
KASİYER	PLASTİK ENJEKSİYON ÜRETİM ELEMANI	TORNACI (TORNA TEZGAHI OPERATÖRÜ)
HAŞIL MAKİNESİ OPERATÖRÜ	AHŞAP İSKELETÇİ	OTOMOTİV MONTAJ İŞÇİSİ
REYON GÖREVLİSİ	ARGON KAYNAKÇISI (TIĞ KAYNAKÇISI)	ŞOFÖR-YÜK TAŞIMA

Kaynak: İPA 2015

Net istihdam artışı veya azalışı beklenen meslekler işyerlerinin özelliklerine göre bazı durumlarda değişiklik gösterebildiği gibi bazı meleklerde de benzerlikler göstermektedir.

Örneğin net istihdam artışı beklenen ilk meslek süt ve süt ürünleri işlemecisidir. Vardiyalı çalışma yapan ve ihracat yapan işyerlerinde de net istihdam artışı beklenen meslek aynıdır. Part-time çalışanı olan işyerlerinde ise bu durum değişiklik göstererek garson (servis elemanı) mesleği pazarlamacı mesleği en fazla istihdam artışı beklenen meslek olmuştur. Net istihdam artışı beklenen meslekleri işyeri özelliklerine göre sıralanmaya devam ettiğimizde vardiyalı çalışma yapan işyerlerinde ikinci sırayı beden işçisi (genel) ve üçüncü sırayı güvenlik görevlisi meslekleri almaktadır. İkinci ve üçüncü sırada İhracat yapan işyerlerinde gaz altı kaynakçısı ve metal mamüller montaj işçisi, part-time çalışanı olan işyerlerinde danışma memuru ve temizlik görevlisi meslekleri yer almaktadır.

Benzer şekilde net istihdam azalışı olan tüm meslekleri işyerleri özelliklerine göre sıralandığında vardiyalı çalışma yapılan işyerlerinde Konfeksiyon işçisi ve Makineci (dikiş) ve Bobin aktarma işçisi mesleklerinde, ihracat yapan işyerlerinde Konfeksiyon işçisi ve Beden işçisi (genel) ve Kablo montaj işçisi ve son olarak part-time çalışanı olan işyerlerinde ise sırasıyla; Beden işçisi (genel), Konfeksiyon işçisi ve Makineci (dikiş) mesekleri istihdam azalışı beklenen mesleklerdir.

Bu çalışma bize işyerlerinin özelliklerine göre ihtiyaçları doğrultusunda istihdam artışı veya azalışı beklenen mesleklerin değişebileceğini diğer bir deyişle ihtiyacın mesleğe yansıyacağını göstermektedir.

İstihdam artış/azalış beklentisi bölümünde buraya kadar istihdam artış/azalış beklenen kişi sayısına ve özelliklerine ilişkin veriler sunulmuştur. Bu tabloda ise istihdam artışı/azalışı bekleyen veya fikri olmayan işyerlerine ilişkin verilere yer verilecektir.

Sektörlere göre Bursa'daki işverenlerin istihdam artışı-azalışı beklediği ya da değişiklik olmayacağını belirttiği ya da fikrim yok diye bahsettiği işyeri oranları Tablo 63'de görülmektedir.

Araştırma kapsamına giren Bursa'daki işyerlerinin yüzde 27,4'ü geleceğe ilişkin bir fikri veya öngörüsü bulunmamaktadır. Türkiye genelinde ise bu oran yaklaşık yüzde 42'dir. Yine Bursa'da işyerlerinin yüzde 46,4'ü istihdamının değişmeyeceğini belirtirken bu oran Türkiye genelinde yüzde 38,6'dır. Bursa ilinde her beş işyerlerinden biri geleceğe pozitif şekilde bakarak istihdamlarının artacağını tahmin ederken sadece yüzde 4,5'i istihdamlarında azalış beklentisi içindedir. Türkiye genelinde ise yüzde 16,4'ü istihdam artışı beklerken, yüzde 3,2'si istihdam azalışı beklemektedir. İPA 2015 araştırmasına göre Bursa'daki işverenler geleceğe daha umutla bakmaktadırlar.

Tablo 65: Sektörlere Göre İstihdam Artış/Azalış Beklentisi

Sektörler	İstihdam Artışı %	İstihdam Azalışı %	İstihdam Değişmeyecek İşyeri %	Fikrim Yok %
Madencilik ve taş ocakçılığı	25,6%	5,1%	43,6%	25,6%
İmalat	22,8%	4,6%	44,0%	28,7%
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	18,8%	6,3%	68,8%	6,3%
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	10,5%	5,3%	52,6%	31,6%
İnşaat	20,9%	3,4%	41,9%	33,8%
Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı	21,4%	6,1%	48,5%	24,0%
Ulaştırma ve depolama	21,1%	5,3%	48,7%	25,0%
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	15,7%	2,4%	59,0%	22,9%
Bilgi ve iletişim	16,3%	*	62,8%	20,9%
Finans ve sigorta faaliyetleri	11,8%	11,8%	64,7%	11,8%
Gayrimenkul faaliyetleri	22,2%	2,2%	40,0%	35,6%
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	19,5%	2,6%	54,5%	23,4%
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	29,0%	-	43,5%	27,5%
Eğitim	17,1%	11,0%	40,2%	31,7%
İnsan sağliği ve sosyal hizmet faaliyetleri	29,6%	1,2%	53,1%	16,0%
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	16,7%	-	79,2%	4,2%
Diğer hizmet faaliyetleri	20,3%	2,7%	54,1%	23,0%
BURSA	21,6%	4,5%	46,4%	27,4%

Kaynak: İPA 2015

Sektörel olarak bakıldığında ise;Bursa en yüksek oranda istihdam artışı bekleyen sektör yüzde 29,6 ile İnsan Sağlığı Ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri sektörü iken en çok azalış Finans ve sigorta faaliyetleri sektöründe yüzde 11,8 oranındadır. Araştırmadan çıkan diğer bir sonuç ise Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor ve Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı sektörlerinden derlenen verilere göre bu sektörlerde ne artış ne de azalış beklenmemektedir ve hatta hiçbir değişiklik olmayacağı yönünde sonuçlar elde edilmiştir.

Bunun yanı sıra yüzde 33,8 gibi bir oranda İnşaat sektörünün geleceği ile ilgili fikir beyan edilmediğine dair sonuç ortaya çıkmıştır.

Tablo 66'da Bursa ilindeki işyerlerinin özelliklerine göre istihdam beklentileri değerlendirilmiştir

Tablo 66: İşyeri Özelliklerine Göre İstihdam Artış/Azalış Beklentisi

İşyeri Özellikleri	İstihdam Artışı Bekleyen İşyeri %	İstihdam Azalışı Bekleyen İşyeri %	Değişmeyecek Olan İşyeri %	Fikrim Yok İşyeri %
İhracat Yapan İşyeri	27,2%	4,8%	40,1%	27,9%
Vardiya Yapan İşyeri	20,4%	4,3%	48,2%	27,2%
Part-time Çalışanı Olan İşyeri	29,0%	8,8%	41,4%	20,7%
Toplam İşyeri	21,6%	4,5%	46,4%	27,4%

Kaynak: İPA 2015

Bursa ilindeki işyerlerinden belirli özelliğe sahip olanların istihdam beklentilerine bakıldığında hepsinin yaklaşık olarak aynı özellikleri içerdiği görülmektedir. İhracat yapan, Vardiyalı çalışan ve Part-time çalışanı olan işyerleri ağırlıklı olarak istihdam durumları ile ilgili değişmeyecek olduğunu bildirmişlerdir. Bu durum İPA 2015 araştırmasına katılan işyerlerinden ihracat yapan, vardiyalı çalışan ve part-time çalışanı olan işyerlerinin Mart - Nisan 2016 dönemini durağan geçireceklerini ön gördüklerini göstermektedir.

İhracat yapan işyerleri yüzde 27,2 oranında, vardiyalı çalışan işyerleri yüzde 20,4 oranında ve part-time çalışanı olan işyerleri yüzde 29 oranında istihdam artışı beklemektedirler. İstihdam artış oranı bütün işyerlerinde yüzde 21,6 olarak öngörülmüştür.

SONUÇ

Bursa ili İşgücü Piyasası Analizi, işgücü piyasasında meydana gelen değişme ve gelişmeleri izlemek, bu değişme ve gelişmelerin işgücü ihtiyacı üzerindeki etkisini ortaya çıkartmak, buna bağlı olarak işgücü piyasasında ihtiyaç duyulan meslekleri belirlemek ve bu mesleklerde istenilen becerileri tespit ve önümüzdeki dönemlerde istihdam artış ve azalışı beklenen meslekleri tahmin etmek amaçlı 16 Mart – 30 Nisan 2015 tarihleri arasında yapılmıştır. Bu araştırma aynı zamanda işsizliğin azaltılması ve istihdamın arttırılmasına yönelik politikaların geliştirilmesine de yardımcı olacaktır. Bunu yapabilmek için işgücü arz ve talep yapılarının birlikte ele alınarak değerlendirilmesi gerekmektedir.

Talep boyutunun tespiti için yapılan bu araştırmanın bazı kısıtları mevcuttur. Araştırma 10+ çalışanı olan işyerlerini kapsayacak şekilde düzenlenmiştir. Buna rağmen 1 – 9 çalışanı olan işyerlerine ciddi oranda kayma ile karşılaşılmıştır.

Diğer bir kısıt ise Türkiye'de kayıt dışı çalışma oranının yüksek olmasıdır. İşverenlerin çalışanlarına yönelik araştırmalarda sadece kayıtlı elemanlarını bildirdiği, kayıt dışı çalışanlarına dair bir bilgi vermedikleri bilinen bir gerçektir.

Araştırmada diğer bir kısıtta işverenlerden mesleklere ilişkin yeterli bilgi almada problem yaşanmasıdır. Bu durum kendini beden işçiliği mesleğinde yoğun olarak hissettirmektedir. İşverenlerin genel eğilimi işletmede yapılan işlerin birçoğunu beden işçisi(genel) başlığı altında bildirmeleridir. Mesleklere yönelik diğer bir kısıtta Meslekler Sözlüğünde bazı mesleklerin yer almamasıdır.

Tüm bu kısıtlamalara rağmen gerçekleştirilen talep araştırması tüm iller itibariyle karşılaştırmaya imkan sağlayacak şekilde standartlaştırılmış bir araştırmadır ve mevcut veriler ışığında bir takım değerlendirmeler ve öneriler yapmak mümkündür.

Bursa İlinde yıllar itibari ile istihdam oranı artarken buna bağlı işsizlik oranı da azalmaktadır. 2012 sonuçlarına göre ilde işsizlik oranı %7,1 iken 2013 yılında %6,6'ya gerilemiştir. Aynı şekilde 2012 yılında istihdam oranı 46,8 ilen 2013 yılında %48'e yükselmiştir

İŞKUR'a kayıtlı işsizler incelendiğinde Çalışma ve İş Kurumu Bursa İl Müdürlüğünde 2015'in Haziran ayı itibariyle 117.086 kayıtlı işsiz bulunmaktadır. Bunların %56'sı erkek, %44'ü kadınlardan oluşmaktadır. Kadın istihdam sayıları arttırılmadan hedef istihdama ulaşmak zordur. Bunun için de eğitim seviyesi yüksek kadınların istihdamına yönelik teşviklerin ve girişimcilik programlarının geliştirilmesi gerekliliktir. Düşük eğitim seviyesine sahip kadınlarında istihdamda yer alabilmeleri işverenin istediği mesleki becerilere sahip olacak şekilde eğitilmelerine bağlıdır. En fazla kayıtlı işsizin bulunduğu meslekler; Beden İşçisi (Genel), Beden İşçisi (Temizlik), Ön Muhasebeci, Büro Memuru (Genel), Satış Danışmanı, Sekreter, Şoför -Yük Taşıma, Çaycı, Makineci (Dikiş) Temizlik Görevlisidir.

Araştırma sonuçlarına göre ise kadınların erkeklere göre fazla olduğu meslek türlerine baktığımızda ya belirli beceri gerektiren düşük eğitimli meslekler ya da yüksek eğitim düzeyi isteyen meslekler olduğunu görmekteyiz. Örneğin temizlik görevlisi, çaycı, bulaşıkçı, kalite kontrolcü-tekstil, iplik işçisi gibi düşük eğitim seviyesine yönelik meslekler, muhasebeci, sekreter, öğretmen, satış danışmanı, büro memuru(genel), hemşire gibi yüksek eğitim düzeyi isteyen mesleklerde kadın çalışan sayısı ağırlık kazanmaktadır.

İŞKUR verilerine göre ilde Haziran 2015 sonu itibariyle en çok işe yerleştirilmesi yapılan meslekler; Beden İşçisi (Genel), Veri Giriş Kontrol İşletmeni, Otomotiv Montaj İşçisi, Meyve-Sebze Ayıklama İşçisi, Makineci (Dikiş), Beden İşçisi (Temizlik) ve Kasiyer'dir.

2015 yılının ilk altı aylık verileri değerlendirildiğinde ise 151 adet Mesleki Eğitim Kursundan 2.727 kişinin yararlandığı görülmektedir. 428 adet açılan İş Başı Eğitim Programından 1.042 kişi, 15 adet Girişimcilik kursundan 377 kişi ve 73 adet Toplum Yararına Programlardan 3.411 kişi yararlanmıştır.

2015 yılının ilk altı ayında işsizlik ödeneği hak edenlerin sayısı 15.706 olarak gerçekleşmiştir. En fazla işsizlik ödeneği hak eden mesleklerin başında Beden İşçisi (Genel), Ön Muhasebeci, Satış Danışmanı ve Şoför-Yük Taşıma yer almaktadır.

Talep boyutu itibariyle araştırma sonuçlarına göre, Bursa ilinde 10+ özel işyerlerinde çalışan sayısına göre en önde imalat sektörünün olması en fazla açık iş ve temininde güçlük çekilen mesleklerin de imalat sanayinde bulunmasında etkili olmuştur.

Buna karşılık açık iş oranları itibariyle önde gelen sektör %3,6 ile Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri sektörüdür. Sektörde çalışan sayısının az olması ekonomide bu oranın önemini henüz hissettirmese de sektörün gelişimi ile birlikte bu yöndeki talep kendini etkin olarak hissettirecektir. En fazla çalışana sahip sektörlerin açık iş oranları da yüksektir. İmalat sektöründe açık iş oranı %2,9 ve toptan ve perakende ticarette %2'dir.

Bursa genelinde 9.011 açık iş olup, açık iş oranı %2,5 olarak hesaplanmıştır. Bu oran %1,7 olan Türkiye açık iş oranından fazladır. Kuruluş tarihi 5-9 yaş arası olan firmaların açık iş oranları da yüksek çıkmıştır. Bunda bize yeni kurulmuş büyüme eğiliminde olan firmaların elemana ihtiyaç duyduklarını göstermektedir.

İlde açık iş dağılımında ilk sırada yer alan sanatkârlar ve ilgili işlerde çalışanlar meslek grubu açık iş oranı sıralamasında da yüzde 4,2 ile ortalamanın çok üstü bir oranla ilk sırada yer almaktadır. Hem açık iş sayısı hem de açık iş oranının yüksek olması bakımından sanatkârlar ve ilgili işlerde çalışanlar meslek grubunda işgücü taleplerinin yoğunlaştığını söyleyebiliriz. İkinci sırada ise açık iş dağılımında son sırada yer alan nitelikli tarım, ormancılık ve su ürünleri çalışanları meslek grubu

gelmektedir. Bu oranın yüksek olmasında mevsimsellik önemli bir etkendir. Üçüncü sırada ise hizmet ve satış elemanları meslek grubu yer almaktadır.

Açık işlerin en fazla olduğu meslekler beden işçisi(genel), meyve sebze ayıklama işçisi, makineci(dikiş), gaz altı kaynakçısı ve diğer gıda konservecileridir. Açık iş oranı yüksek mesleklerin büyüme potansiyeli taşıdığını söylemek mümkündür.

Açık işlerde istenen eğitim düzeyine baktığımızda işverenlerin çoğu eğitim düzeyi fark etmez şeklinde beyanda bulunmuştur. Bursa ilinin sanayi kenti olması ve çalışanların büyük bir bölümünü işçilerin oluşturması talep edilen eğitim düzeyinin en çok fark etmez ve lise altı çıkmasında etkilidir. Gerek mevcut istihdam içerisinde gerekse açık iş, temininde güçlük çekilen meslekler ve gelecek dönemde ihtiyaç duyulacak meslekler içerisinde eğitim düzeyi düşük mesleklerin ağırlığının biraz daha fazla olması işgücü piyasası için önemli bir risktir. Eğitimli ve nitelikli işgücü talebinin arttırılması uzun dönemli üretken bir ekonominin önemli bir göstergesidir. Bursa işgücü piyasasının genelinde çalışanların ve işsizlerin eğitim durumlarının düşük olması işgücü piyasasını olumsuz etkilemektedir. Gerek uzun dönemli genel ve mesleki eğitim politikalarının gerekse kısa vadeli aktif işgücü piyasası politikalarının işgücü talebi eğilimleri dikkate alınarak belirlenmesi talebin etkin karşılanabilmesi için önemlidir. İşgücü için insan onuruna yakışır iş ve iş ortamlarının oluşturulması içinde nitelikli ve deneyimli işgücü yetiştirme programları desteklenmelidir.

Açık işlerde işverenin en çok talep ettiği beceri fiziksel ve bedensel yeterlilik, yeterli mesleki/teknik bilgi ve tecrübeye sahip olma ve takım çalışmasına uyumdur. Eğitim durumunun düşük olduğu açık işlerde fiziksel ve bedensel yeterlik ve yeterli mesleki/teknik bilgi tecrübesi becerisi de yüksektir. Yani açık işlerde eğitim seviyesinden çok meslekteki yeterlilik ön plana çıkmaktadır. Açık işlerin fazlalaştığı mesleklerde de fiziksel ve bedensel yeterlilik becerisi en fazla istenen beceri olmuştur.

Açık işlerin karşılanma yollarında işverenlerin ilk tercihi Akraba Eş Dost, ikinci tercihi ise İŞKUR olmuştur. İŞKUR'un payının yüksek olmasında son yıllarda işverenlerle geliştirdiği diyalog, 6111 sayılı torba yasayla işverenlere sunulan istihdam ve teşvik paketleri, yüz yüze gerçekleştirilen işyeri ziyaretlerinin etkisi büyüktür. Kurumumuza işverenler internet sayfamızdan (www.iskur.gov.tr) 7/24 erişebilmekte ve yapmak istedikleri işlemi internet üzerinden rahatlıkla yapabilmektedirler. Ayrıca İş ve Meslek Danışmanlarımız işverenlerin mevzuat çerçevesinde bilgilendirilmeleri ile taleplerini karşılamalarına sistemli olarak yardımcı olmaktadırlar.

Araştırma sonucunda her 100 işverenin 40'ı eleman temininde güçlük çektiklerini belirtmişlerdir. Temininde güçlük çekilen mesleklerin bulunmama nedenleri sıralamasın da ise işverenlerin büyük çoğunluğu gerekli mesleki beceriye/niteliğe sahip eleman bulamadıklarını

belirtmişlerdir. İkinci sırada elemanların yeterli iş tecrübesine sahip olmamaları, üçüncü sırada bu meslekte işe başvuru yapılmaması gelmektedir.

Gerekli mesleki beceriye/niteliğe sahip olmayan mesleklerin başında gaz altı kaynakçısı, makineci(dikiş), dokuma makineleri operatörü/dokumacı, satış danışmanı, cnc freze tezgahı operatörü ve garson(servis elemanı) gelmektedir. Açık işlerle temininde güçlük çekilen meslekler arasında paralellik vardır. Bu paralellik gerekli mesleki beceriye/niteliğe sahip olunmayan mesleklerde de görülmektedir. Bu durumda meslek geliştirme ve değiştirme eğitim programlarına öncelik verilerek işverenin isteği doğrultusunda açık işlerin karşılanması sağlanmalıdır.

Orta vadede (on iki ay) en çok net istihdam artışı beklenen sektör imalattır. Bu sektörü toptan ve perakende ticaret ve idari ve destek hizmet faaliyetleri izlemektedir. Gerek gelecek istihdam artışının gerekse açık iş sayısı ve temininde güçlük çekilen mesleklerin imalat sektöründe olması, bu sektörde işgücü arz ve talebi arsında bir dengesizlik olduğunu ve bunu gidermek içinde ihtiyaca göre eğitim programlarının düzenlenmesinin gerekliliğini ortaya koymaktadır. Söz konusu tarih itibariyle Finans ve Sigorta sektörü hariç diğer sektörlerde net istihdam artışı beklenmektedir.

Orta vadede en yüksek net istihdam değişim oranı %11,5 ile Gayrimenkul faaliyetleri sektöründedir. Yani orta vadede bu sektör genişlemeyi hedeflemektedir.

30 Nisan 2016 itibariyle meslekler bazında net istihdam artışına baktığımızda Süt ve Süt Ürünleri İşletmecisi mesleği ilk sırada yer almaktadır. Bu mesleği sırasıyla Beden İşçisi (İnşaat), Gaz Altı Kaynakçısı, Güvenlik Görevlisi ve Diğer İmalat ve İlgili İşçiler (Elle)izlemektedir. 30 Nisan 2016 itibariyle ilde en fazla istihdam azalışı beklenen ilk beş meslek; Konfeksiyon İşçisi, Beden İşçisi – Bina İnşaat, Kablo Montaj İşçisi, Bobin Aktarma İşçisi ve İnşaat Boyacısı/ Boyacıdır.

İlde sanayi sektöründe nitelikli ara kademe insan gücünün yetiştirilmesi, işletmelerin ihtiyaç duyduğu becerileri kazandırmak amaçlı verilecek eğitimlerin gerçekten nitelikli ve amaca uygun olması ve istihdam yaratması gerekmektedir.

Dikkat edilmesi gereken bir diğer konu ise kayıt dışı istihdamın önüne geçilmesidir. İşverenlerin eleman alımlarında İŞKUR' u daha fazla kullanmaları için İŞKUR; işveren ile ilişkilerini daha fazla geliştirmeli, istihdam ve teşvik paketleri hazırlamalı, yüz yüze işyeri ziyaretlerini arttırmalı, etkin ve hızlı ihtiyaca cevap vererek işverenin taleplerine düzgün eşleştirme yapıp arz ve talebi dengelemelidir.

KAYNAKÇA

Ekonomi Bakanlığı İstatistikleri

İŞKUR, İstatistik Yıllıkları

Kalkınma Bakanlığı İstatistikleri

MEB, İstatistik Yıllıkları

SGK, Aylık İstatistik Bülteni

TOBB İstatistikleri

TÜİK, Adrese Dayalı Nüfus İstatistikleri

TÜİK, Hanehalkı İşgücü Anketleri

DPT (2007) Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013) İşgücü Piyasası, Özel İhtisas Komisyonu Raporu, Devlet Planlama Teşkilatı, Ankara.

EKLER

Ek 1- 2015 Yılı İşgücü Piyasası Araştırması İşyeri Bilgi Formu

Ek 2- Örnekleme Yapılan İller Listesi ve Örnek Sayıları

Ek 3- Tanım ve Kavramlar Sözlüğü

Ek 4- Ek Tablolar

Ek 5- 2 ile 9 Kişi Arası İstihdamlı İşyeri Bilgileri BURSA

Ek 1- 2015 Yılı İşgücü Piyasası Araştırması İşyeri Bilgi Formu

2015 YILI İPA İŞYERİ BİLGİ FORMU

Sayın İşyeri Yetkilisi,

Türkiye İş Kurumu (İŞKUR) tarafından gerçekleştirilecek olan işgücü piyasası araştırması ile ilimizde istihdam ve işsizlik sorununun çözümü için işgücünün yapısı, sektörler bazında personel, eğitim, nitelik vb. ihtiyaçlarının belirlenmesine yönelik bilgi derlenmesi amaçlanmaktadır.

Bilgi Verme ve Gizlilik

1- Kurum ve kuruluşlardan alınan bu bilgiler, yalnızca istatistiksel çalışmalarda kullanılmak amacıyla toplanmakta olup, gizliliği 4904 sayılı Türkiye İş Kurumu Kanunu ile teminat altına alınmıştır. Kanun uyarınca sizden alınan bu bilgilerden şahsınıza özel olanlar; idari, adli ve askeri hiçbir organ, makam, merci veya kişiye verilemez, istatistik amacı dışında kullanılamaz.

2- 4904 sayılı Türkiye İş Kurumu Kanunu'nun 21 inci maddesi gereğince Kurum tarafından, kamu ve özel kesim işyerlerinden iş ve işgücü konularında bilgi istenildiğinde, belirtilen süre içinde bilgi verilmesi zorunludur. Bildirim yükümlülüğüne aykırı hareket eden özel kesim işyerlerine (3.350 TL) üçbinüçyüzelli Türk Lirası İdari Para Cezası verilir.

3- İşverenlerden toplanan bilgiler, Kurum hizmetlerinden başka amaçla kullanılamaz. İkinci fıkraya aykırı davrananlar hakkında Türk Ceza Kanunu'nun 136 ncı maddesi hükümleri uygulanır.

Kapsam

İşyeri Bilgi Formunun, işyeri sahibi veya ortakları, insan kaynakları, personel, işyeri veya muhasebe müdürleri tarafından doldurulması önerilmektedir. Yukarıdaki açıklamalar doğrultusunda bilgi formunu doldurarak verdiğiniz bilgiler ve çalışmaya yapmış olduğunuz katkılardan dolayı teşekkür eder, saygılar sunarız.

İŞYERİ BİLGİLERİ

SGK İşyeri Sicil Numarası :.....

Örnek No :.....

Işletmenin Yasal Unvanı :.....

1

ADRES BİLGİLERİ

İL /İLÇE :.....

MAHALLE :.....

Cadde/Sokak :.....

İÇ/DIŞ KAPI NO :.....

TELEFON/FAKS/E-POSTA :.....

FORMU CEVAPLAYAN İŞYERİ YETKİLİSİNİN

Adı-Soyadı: ..... Unvanı :

Tarih ..... : ..... Telefonu :

E-Posta ..... : ..... İmza/Kase:

Bu kısım Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü'nde Bilgi Formunun uygulamasından sorumlu olan "kamu görevlilerince" doldurulacaktır.

BU İŞYERİ BİLGİ FORMU ZİYARETÇİ VE KOORDİNATOR EL KİTABI OKUNDUKTAN SONRA UYGULANMIŞ VE VERİ GİRİŞİ ZİYARETÇİ VE KOORDİNATÖR EL KİTABINA UYGUN YAPILMIŞTIR. ARZ EDERİM.

	ZİYARETÇİ	KONTROLÖR	VERİ GİRİŞ PERSONELİ
Adı-Soyadı			
Tarih-İmza			

1) İşyerinizin kuruluş tarihini yıl olarak belirtiniz.

……

2) İŞKUR'un hizmetlerinden faydalanıp faydalanmadığınızı belirtiniz.

(Cevabınız Hayırsa 4. Soruya geçebilirsiniz)

Evet ☐ Hayır ☐

(……. Yılından bu yana)

3) İŞKUR'un hangi hizmetlerinden faydalandığınızı belirtiniz.

(Birden fazla seçenek işaretlenebilir)

Eleman Talebi ☐ İşbaşı Eğitim Programları ☐ Çalışanlara Yönelik Eğitim ☐

İşbirliği ile Mesleki Eğitim (Kurs) ☐ Kısa Çalışma Ödeneği ☐

Mevzuat Danışmanlığı ☐ İşveren Danışmanlığı ☐

4) İşyerinizde vardiyalı çalışma yapılıp yapılmadığını belirtiniz.

Evet ☐ Hayır ☐

5) İşyerinizde ihracat yapılıp yapılmadığını belirtiniz.

Evet ☐ Hayır ☐

6) İşyerinizde kısmi (part-time) çalışmanın var olup olmadığını belirtiniz.

Evet ☐ Hayır ☐

BÖLÜM I- MEVCUT İSTİHDAM

7) İşyerinizde çalışmakta olan mevcut personeli fiilen yaptıkları işlere göre sıralayınız?

Yapılan iş (Örnek; mimar, ziraat mühendisi, harita teknikeri, buldozer operatörü, sekreter, taşıma işçisi vb.)	Kadın Çalışan Sayısı	Erkek Çalışan Sayısı	Toplam Çalışan Sayısı
TOPLAM			

BÖLÜM II-AÇIK İŞLER 8)Şu an işyerinize herhangi bir yolla eleman arıyor musunuz? 8.1)Eleman aramıyoruz ☐ ⇨ 9.Soruya geçiniz.

Eleman Aranılan Meslekler	Toplam Açık İş Sayısı	Talep Edilen Asgari Eğitim Düzeyi 1. Çıraklık 2. Lise altı 3. Genel lise 4. Meslek L. 5. Meslek yüksekokulu 6. Lisans 7. Lisansüstü 8. Fark etmez	Açık işiniz için aşağıdaki seçeneklerden hangisini tercih edersiniz? 1. Kadın 2. Erkek 3. Fark etmez			Talep Edilen Beceriler* 1. Bilgisayar kullanımı 2. Fiziki ve bedensel yeterlilik 3. Hesap yapabilme (Analitik beceri) 4. İletişim ve ifade yeteneği 5. Proje tabanlı çalışma 6. Satış ve pazarlama becerisi 7. Sorun çözme ve inisiyatif alabilme 8. Takım çalışması 9. Yabancı Dil 10. Yeterli mesleki/teknik bilgi ve tecrübe			İlgili meslekteki açık işinizi hangi yolla arıyorsunuz** 1. Akraba-Eş Dost 2. Gazete-İlan, vb. 3. İnternet-Sosyal Medya 4. İŞKUR aracılığıyla 5. Özel İstihdam Büroları			Açık İşinizi Ne Kadar Süredir Arıyorsunuz?		
			1	2	3	1	2	3	1	2	3	0-30 Gün	31-89 Gün	90+ Gün

*En önemli 3 beceriyi 1'den başlayarak SIRALAMA yapınız. (1- En önemli)

**Kullandığınız arama kanallarından HERHANGİ 3 tanesini işaretleyiniz.

BÖLÜM III - 30 NİSAN 2016 TARİHİ İTİBARİYLE ÇALIŞAN SAYISINDA NET DEĞİŞİKLİK OLACAĞI DÜŞÜNÜLEN MESLEKLER

9) 30 Nisan 2016 tarihi itibariyle işyerinizde herhangi bir meslekte net istihdam artışı bekliyor musunuz?	Evet	☐ ⇨	9.1'e geçiniz.
	Hayır	☐ ⇨	10. soruya geçiniz.
	Fikrim Yok	☐ ⇨	10. soruya geçiniz.

9.1) 30 Nisan 2016 tarihi itibariyle işyerinizde çalışan sayısında net istihdam artışı olacağını düşündüğünüz meslekleri belirtiniz?

Net istihdam ARTIŞI olacağını düşündüğünüz meslekler	Net sayısal artış

10) 30 Nisan 2016 tarihi itibariyle işyerinizde herhangi bir meslekte net istihdam azalışı bekliyor musunuz?	Evet	☐ ⇨	10.1'e geçiniz.
	Hayır	☐ ⇨	11. soruya geçiniz.
	Fikrim Yok	☐ ⇨	11. soruya geçiniz.

10.1) 30 Nisan 2016 tarihi itibariyle işyerinizde çalışan sayısında net istihdam azalışı olacağını düşündüğünüz meslekleri belirtiniz?

Net istihdam AZALIŞI olacağını düşündüğünüz meslekler	Net sayısal azalış

BÖLÜM IV - ELEMAN TEMİNİNDE GÜÇLÜK ÇEKİLEN MESLEKLER

11) Son 1 yıl içerisinde işyerinizde eleman temininde güçlük çektiğiniz meslekleri ve bu mesleklerde temininde güçlük çektiğiniz eleman sayısını belirtiniz?

11.1) Eleman temininde güçlük çektiğimiz meslek yok ☐ ➡ Görüşme Bitmiştir. TEŞEKKÜRLER.

Eleman Temininde Güçlük Çekilen Meslekler	Temininde Güçlük Çekilen Eleman Sayısı	Temininde Güçlük Çekilme Nedeni* 1. Bu meslekte işe başvuru yapılmaması 2. Gerekli Mesleki beceriye/niteliğe sahip eleman bulunamaması 3. Yeterli iş tecrübesine sahip eleman bulunamaması 4. Çalışma ortam ve koşullarının beğenilmemesi 5. Önerilen ücretin az bulunması 6. Vardiyalı çalışma olması					
		1	2	3	4	5	6

*Birden Fazla Seçenek Işaretlenebilir.

2015 Yılı İşgücü Piyasası Araştırmasına yaptığınız katkıdan dolayı teşekkür ederiz.
İşverenin görüşleri:
Ziyaretçinin görüşleri:

Ek 2 - Örnekleme Yapılan İller Listesi ve Örnek Sayıları

Tamsayım Yapılan İller	10+ İstihdamlı İşyeri Sayısı	2-9 İstihdamlı İşyeri Sayısı	Toplam
ADANA	4.255	240	4.495
ADIYAMAN	800	22	822
AFYONKARAHİSAR	1.375	59	1.434
AĞRI	461	9	470
AKSARAY	785	29	814
AMASYA	627	27	654
ARDAHAN	95	5	100
ARTVİN	343	21	364
AYDIN	1.962	116	2.078
BALIKESİR	2.252	135	2.387
BARTIN	421	22	443
BATMAN	1.039	16	1.055
BAYBURT	99	3	102
BİLECİK	431	23	454
BİNGÖL	541	6	547
BİTLİS	433	8	441
BOLU	629	36	665
BURDUR	507	31	538
ÇANAKKALE	988	60	1.048
ÇANKIRI	253	15	268
ÇORUM	1.043	36	1.079
DENİZLİ	2.961	148	3.109
DİYARBAKIR	2.502	56	2.558
DÜZCE	1.028	24	1.052
EDİRNE	715	52	767
ELAZIĞ	1.310	38	1.348
ERZİNCAN	393	11	404
ERZURUM	1.199	40	1.239
ESKİŞEHİR	2.068	115	2.183
GAZİANTEP	3.435	207	3.642
GİRESUN	842	26	868
GÜMÜŞHANE	192	3	195
HAKKARİ	201	8	209
HATAY	2.208	128	2.336
IĞDIR	238	6	244
ISPARTA	675	54	729
KAHRAMANMARAŞ	1.805	59	1.864
KARABÜK	458	26	484
KARAMAN	486	26	512
KARS	279	14	293
KASTAMONU	701	36	737
KAYSERİ	3.307	153	3.460

KIRIKKALE	405	32	437
KIRKLARELİ	658	47	705
KIRŞEHİR	377	13	390
KİLİS	172	5	177
KONYA	4.466	200	4.666
KÜTAHYA	1.106	46	1.152
MALATYA	1.431	52	1.483
MANİSA	2.331	125	2.456
MARDİN	1.333	21	1.354
MERSİN	3.638	180	3.818
MUĞLA	2.537	231	2.768
MUŞ	426	10	436
NEVŞEHİR	780	23	803
NİĞDE	535	34	569
ORDU	1.313	52	1.365
OSMANİYE	897	34	931
RİZE	808	35	843
SAKARYA	1.984	113	2.097
SAMSUN	2.246	119	2.365
SİİRT	369	12	381
SİNOP	370	16	386
SİVAS	1.129	53	1.182
ŞANLIURFA	2.365	62	2.427
ŞIRNAK	613	5	618
TEKİRDAĞ	2.447	108	2.555
TOKAT	918	32	950
TRABZON	2.283	92	2.375
TUNCELİ	152	5	157
UŞAK	889	35	924
VAN	1.194	23	1.217
YALOVA	581	35	616
YOZGAT	613	29	642
ZONGULDAK	1.014	62	1.076
Tamsayım Toplam	**88.722**	**4.090**	**92.812**
Örnekleme Yapılan İller	**10+ Örneklem İşyeri Sayısı**	**2-9 İşyeri Sayısı**	**Toplam**
ANKARA	6.911	979	7.890
ANTALYA	4.289	444	4.733
BURSA	2.931	427	3.358
İSTANBUL	8.493	3.311	11.804
İZMİR	6.276	750	7.026
KOCAELİ	4.201	210	4.411
Örnekleme Toplam	**33.101**	**6.121**	**39.222**
Genel Toplam	**121.823**	**10.211**	**132.034**

Ek 3- Tanım ve Kavramlar Sözlüğü

Açık İş: Kuruma işverenlerden intikal eden işçi istemidir.

Açık İş: İşveren tarafından hemen veya yakın gelecekte doldurulmak istenen ve işverenin işyeri dışından uygun bir adayın bulunması için aktif adımları attığı yeni yaratılan, boş veya boşalacak iştir. (EUROSTAT) . Bu tanıma göre açık iş muhakkak işyeri dışına açılmalıdır. İşgücü Piyasası Araştırması kapsamında derlenen açık işler bu kapsamdadır.

Açık İş Oranı: Açık işlerin, açık işler ile mevcut çalışanların sayısının toplamına bölünmesi ile elde edilen bir orandır. Temel olarak, işyerleri tarafından fiilen doldurulmak istenen ve bu doğrultuda gerekli girişimlerin yapıldığı pozisyonları göstermektedir. İşyerinde çalışanlar yardımıyla doldurulmayı bekleyen pozisyonlar ise açık iş kavramı kapsamında yer almamaktadır. İşgücü arzına ilişkin İşsizlik oranına kıyasla işgücü talebinin bir göstergesi olarak ekonominin konjonktürel hareketlerine dair daha kullanışlı bir göstergedir. Örneğin ekonominin büyüme dönemlerinde açık iş oranında nispi olarak yükseliş görülürken, açık iş oranının gerilediği dönemler ekonomide yavaşlama işareti olarak değerlendirilmektedir.

Aktif Kayıt: Son işlem tarihinden itibaren 18 ay süre ile işe gönderilmek üzere hazır olan kayıttır.

Başvuru: İş arayanların, gereksinimlerinin karşılanması için Kurum il Müdürlüklerine doğrudan yaptıkları müracaatlardır. (İŞKUR)

Beceri: Eğitim, öğretim ve deneyimin ürünü olan beceri, ilişkin olduğu konudaki bilgiyle bir araya geldiği zaman uzman kişinin niteliğini oluşturur. Beceri, genel olarak iş ve görevleri başarabilmek için gerekli olan sistematik zihinsel ve fiziksel eylemleri, yatkınlıkları, etkinlikleri ifade eder.

Beceri Açığı: Beceri açığının yapısı ve düzeyini belirtir. İşgücü piyasasında becerili işgücüne ihtiyacın, mevcut işgücü arzından ne kadar fazla olduğunu gösterir. Dünyanın birçok ülkesinde işgücü piyasaları, artan işsizlik, yetersiz eğitilmiş personel, ekonomik ve teknolojik koşulların hızla değişmesi ve bu değişime ayak uydurma güçlükleri gibi sorunlarla karşı karşıyadır. beceri açığının nedenleri arasında, (1) iş gereksinimleriyle karşılaştırıldığında yetersiz kalan ehliyetler, (2) Ehliyetlerle karşılaştırıldığında yetersiz kalan işler, (3) İşsizlik, gizli işsizlik, (4) sayısal olarak becerili işçi açığı yer alır.

Beceri Eksiği: İşgücünün sahip olduğu genel uzmanlığın işin gerekleriyle uyuşmazlığıdır.

Beceri İhtiyacı: Belirli bir organizasyon, sektör veya ulusal ekonomide, farklı türdeki faaliyet, iş veya mesleki rol için gereksinim duyulan beceridir.

Çalışma Çağındaki Nüfus: İşgücü+ İşgücüne dâhil olmayanlar

Genç İşsizlik: Gelişmişlik seviyesine bakmaksızın bir çok ülkede genç işsizliği en önemli politika konusu olarak değerlendirilir. Bu kavramda genç 15-24 yaş grubunu ifade eder.

Genç İşsizlik Oranı : 15-24 yaş grubundaki işsiz sayısının aynı yaş grubundaki işgücü içindeki oranıdır.

$$Genç\ İşsizlik\ Oranı = \frac{15-24\ Yaş\ Grubu\ İşsiz}{15-24\ Yaş\ Grubu\ İşgücü\ Arzı\ (İstihdam + İşsiz)}$$

Genç Nüfus: 15-24 yaş grubundaki nüfustur.

Girişim: Yasal birimlerin oluşturduğu en küçük özellikle mevcut kaynaklarının tahsisi için belirli derecede karar alma özerkliğini kullanarak, mal ve hizmet üreten bir organizasyon birimidir. Girişim, bir veya birden fazla yerde, bir veya birden fazla faaliyet yürütebilir.

Eğitim Durumu: 6 ve yukarı yaştaki tüm fertlerin eğitim durumları hakkındaki bilgilerdir. Uluslararası Standart Eğitim Sınıflaması (ISCED,1997) uygun olarak sınıflandırılmaktadır, ana gruplar aşağıdadır:

1. Okuma yazma bilmeyen

2. Okuma yazma bilip bir okul bitirmeyen

3. İlkokul

4. İlköğretim

5. Ortaokul veya mesleki ortaokul

6. Genel Lise

7. Mesleki veya teknik lise

8. Yüksek öğretim

Eğitim Seviyelerine Göre İşgücü: Bu gösterge toplam işgücünü eğitim durumlarına göre analiz ederken, 25-29 yaş grubundaki yüksek eğitimlilerin işgücü içindeki oranına da özel önem verir.

Eksik İstihdam: Uluslararası Çalışma Örgütü tarafından düzenlenen 16. Çalışma İstatistikçileri Konferansında, mevcut eksik istihdam tanımı, yaşanan ölçüm zorlukları nedeniyle yeniden ele alınarak, eksik istihdam sorununu daha net ortaya koyabilecek "zamana bağlı eksik istihdam" ve "yetersiz istihdam" kavramlarına geçilmesine karar verilmiştir.

İktisadi Faaliyetlere Göre İstihdam: Bu gösterge istihdamın hangi ekonomik faaliyetlerde yer aldığının ifadesidir. İstihdam genelde tarım, sanayi ve hizmetler olarak üç temel iktisadi faaliyete ayrılır. Bu gösterge toplam istihdamın sektörlere göre oransal dağılımını gösterir. Böylelikle sektörlere göre ekonomik gelişmeyi veya daralmayı, trendleri, gelişmiş ve gelişmekte olan ülke ekonomileri arasındaki seviye farkını ortaya koyar. Sektörel istihdam akışları verimlilik analizlerinde çok önemli yer teşkil eder. Toplam verimliliğin artması için, istihdamın daha az verimliliğe sahip sektörlerden daha yüksek verimliliğe sahip sektörlere geçmesi gerekir.

Avrupa Topluluğu Ekonomik Faaliyetlerin İstatistiki Sınıflaması (NACE) Rev2.0 esas olmak üzere aşağıda yer alan sektörler kapsamı oluşturmaktadır.

A	Tarım, Ormancılık ve Balıkçılık
B	Madencilik ve Taş Ocakçılığı
C	İmalat
D	Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi Ve Dağıtımı
E	Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyetleri
F	İnşaat
G	Toptan ve Perakende Ticaret; Motorlu Kara Taşıtlarının ve Motosikletlerin Onarımı
H	Ulaştırma ve Depolama

I	Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri
J	Bilgi ve İletişim
K	Finans ve Sigorta Faaliyetleri
L	Gayrimenkul Faaliyetleri
M	Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetleri
N	İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri
O	Kamu Yönetimi ve Savunma
P	Eğitim
Q	İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri
R	Kültür, Sanat Eğlence, Dinlence ve Spor
S	Diğer Hizmet Faaliyetleri
T	Hanehalklarının İşverenler Olarak Faaliyetleri: Hanehalkları Tarafından Kendi Kullanımlarına Yönelik Olarak Ayrım Yapılmamış Mal Ve Hizmet Üretim Faaliyetleri
U	Uluslar Arası Örgütler Ve Temsilciliklerinin Faaliyetleri

İstihdam Edilenler: Aşağıda yer alan işbaşında olanlar ve işbaşında olmayanlar grubuna dâhil olan kurumsal olmayan çalışma çağındaki tüm nüfus istihdam edilen nüfustur.

İstihdam Oranı: Çalışanların çalışabilir yaştaki nüfusa oranıdır. Ülke ekonomisinin istihdam yaratma gücünü gösterir. Özelikle yaş, cinsiyet ve iktisadi faaliyetlere göre istihdama katılım oranı istihdam politikalarının oluşturulmasında kilit unsurlardır.

$$\text{İstihdam Oranı} = \frac{\text{Toplam İstihdam}}{\text{Kurumsal Olmayan Sivil Nüfus}} \times 100$$

Yüksek istihdam oranı ülke ekonomisinin pozitif olarak değerlendirilmesine yol açmasına rağmen, bu gösterge tek başına yeterli değildir. İstihdam oranının değerlendirilmesinde ücretler, çalışma saatleri, kayıt dışı istihdam, eksik istihdam ve çalışma saatleri de önemlidir.

Düşük istihdama katılım oranı ise nüfusun ekonomik faaliyetlere katılmadığını, ekonominin ya yüksek işsizlik oranına ya da çok sayıda ekonomik anlamda aktif olmayan nüfusa sahip olduğunu gösterir.

İş Başında Olanlar: Yevmiyeli, ücretli, maaşlı, kendi hesabına, işveren ya da ücretsiz aile işçisi olarak referans dönemi içinde en az bir saat bir iktisadi faaliyette bulunan kişilerdir.

İş Başında Olmayanlar: İşi ile bağlantısı devam ettiği halde, referans haftası içinde çeşitli nedenlerle işinin başında olmayan kendi hesabına veya işveren olarak çalışanlar istihdamda kabul edilmektedir.

Üretici kooperatifi üyeleri, bir iş ya da meslekte bilgi veya beceri kazanmak amacıyla belirli bir menfaat (ayni ya da nakdi gelir, sosyal güvence, yol parası, cep harçlığı vb.) karşılığında çalışan çıraklar ve stajyer öğrenciler de istihdam halinde olanlar kapsamına dâhil edilmektedirler.

İşe Yerleştirme: İş arayanların Kurumca işe yerleştirilmesidir.

İşgücü: İstihdam edilenler ile işsizlerin oluşturduğu tüm nüfusu kapsar.

$$\text{İşgücü} = \text{İstihdam Edilenler} + \text{İşsizler}$$

İşgücü Arzı: Bireylerin her türden işgücü piyasasına pazarlamak üzere sundukları işgücü toplamıdır. Tanımlanmış bir zaman dilimi (referans dönemi) içinde belirli bir yaş üzerindeki nüfus, işgücü bakımından üç temel gruba ayrılmaktadır; istihdam edilenler, işsizler ve işgücüne dâhil olmayanlar. İstihdam edilenler ve işsizler, birlikte işgücünü oluştururlar.

İşgücü Talebi: İşgücü talebi işverenlerin istihdam etmeyi istedikleri işçi sayısıdır.

İşgücü Piyasası Araştırması: İŞKUR tarafından 16 Mart - 30 Nisan tarihleri arasında yapılan işyeri ziyaretleri kapsamında "İl İşgücü Piyasası Araştırması İşyeri Bilgi Formu" uygulamasıdır.

İşgücü Piyasası Araştırması Çerçevesi: Maliye Bakanlığı ve SGK kayıtları kullanılarak TÜİK tarafından hazırlanan "Türkiye İşyeri Kayıt Sistemi" üzerinden en güncel veri olan 2013 yılı kayıtlarıdır. İşgücü Piyasası Araştırması kapsamında çeşitli nedenlerle görüşülemeyen işyerleri için "işyeri cevapsızlık formu" doldurulmuştur.

İşgücü Piyasası: Potansiyel çalışanların emeklerini arz ettikleri, işverenlerin de, ihtiyaç duydukları işgücünü talep ettikleri piyasadır. Çalışanlar öncelikle mesleki olmak üzere işe ilişkin beceri ve yeterliliklerini sunarken karşılığında ücret talep ederler.

İl İşgücü Piyasası: İşgücünün il düzeyinde arz ve talep olunduğu pazardır. İl düzeyinde işverenler birçok iş için çeşitli meslek dallarında işçi, çalışanlar da iş talep eder. Bu işler bakımından piyasa, il işgücü piyasasıdır.

İşgücü Piyasası Analizi: Belirli bir yer, bölge ya da ülkenin işgücü piyasasının niteliklerinin ve ayırıcı özelliklerinin incelenip çözümlenmesidir.

İşgücüne Katılım Oranı (İKO): İşgücü katılım oranı bir ekonomide çalışan veya işsiz, ekonomik olarak aktif olan nüfusun çalışabilir yaştaki nüfusa olan oranını ifade eder.

$$\text{İşgücüne Katılım Oranı} = \frac{\text{İşgücü Arzı (İstihdam + İşsiz)}}{\text{Kurumasal Olmayan Sivil Nüfus}} \times 100$$

Çalışma hayatına katılımı ölçen bu gösterge, çalışma yaşındaki nüfusun ekonomik olarak aktif olan kesimini gösterir. Ülke mal ve hizmet üretiminde yer alabilecek işgücü arzının büyüklüğü hakkında bilgi verir. Cinsiyet ve yaş gruplarına ve eğitim durumuna göre işgücüne katılım oranı ekonomik olarak aktif nüfusun yapısı hakkında bir resim çizer.

İşgücüne Dahil Olmayan (İnaktif) Nüfus: İşsiz veya istihdamda bulunmayan kurumsal olmayan çalışma çağındaki nüfustur. Bu gösterge, özellikle kişilerin neden işgücü içinde yer almadıklarını açıklamaları bakımından çok önemlidir. Kişiler , çeşitli nedenlerle işgücü piyasası içinde yer almayabilirler. Çalışmak istedikleri halde kendilerine uygun iş bulamayacakları gibi düşüncelerle iş aramayan kesim potansiyel işsiz olmaları nedeniyle işgücü piyasasını yakından ilgilendiren kavramdır. İşgücüne dahil olmayanlar aşağıdaki gruplara ayrılmıştır.

1. İş Aramayıp Çalışmaya Hazır Olanlar: Çeşitli nedenlerle iş aramayıp, ancak 2 hafta içinde işbaşı yapmaya hazır olduğunu belirten kişilerdir.

> ***1.1. İş Bulma Ümidi Olmayanlar:*** Daha önce iş aradığı halde bulamayan veya kendi vasıflarına uygun bir iş bulabileceğine inanmadığı için iş aramayan ancak işbaşı yapmaya hazır olduğunu belirten kişilerdir.

1.2. Diğer: Mevsimlik çalışma, ev kadını olma, öğrencilik, irad sahibi olma, emeklilik ve çalışamaz halde olma gibi nedenlerle iş aramayıp ancak işbaşı yapmaya hazır olduğunu belirten kişilerdir.

2. Mevsimlik çalışanlar: Mevsimlik çalışması nedeniyle iş aramayan ve işbaşı yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

3. Ev işleriyle meşgul: Kendi evinde ev işleriyle meşgul olması nedeniyle iş aramayan ve işbaşı yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

4. Eğitim/Öğretime devam ediyor: Bir öğrenim kurumuna, kursa vb. devam etmesi

nedeniyle iş aramayan ve iş başı yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

5. Emekli: Bir sosyal güvenlik kuruluşundan emekli olduğu için iş aramayan ve iş başı yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

6.Çalışamaz halde: Bedensel özür, hastalık veya yaşlılık nedeniyle iş aramayan ve iş başı

yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

7. Diğer: Ailevi ve kişisel nedenler ve bunun dışındaki diğer nedenler ile iş aramayan ve iş başı yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

$$\text{İş}g\text{ücü}ne\ Dahil\ Olmayan\ N\text{ü}fus\ Oran\text{ı} = \frac{Kurumsal\ Olmayan\ Sivil\ N\text{ü}fus - \text{İş}g\text{ücü}}{Kurumsal\ Olmayan\ N\text{ü}fus} \times 100$$

İşsiz: Çalışma yaşında olup, işi olmayan, aktif olarak iş arayan ve çalışmaya hazır kesimi ifade eder. Referans dönemi içinde istihdam halinde olmayan (kâr karşılığı, yevmiyeli, ücretli ya da ücretsiz olarak hiç bir işte çalışmamış ve böyle bir iş ile bağlantısı da olmayan) kişilerden iş aramak için son dört hafta içinde iş arama kanallarından en az birini kullanmış ve 2 hafta içinde işbaşı yapabilecek durumda olan tüm kişiler işsiz nüfusa dâhildirler. Ayrıca, dört hafta içinde başlayabileceği bir iş bulmuş ya da kendi işini kurmuş ancak işe başlamak ya da işbaşı yapmak için çeşitli eksikliklerini tamamlamak amacıyla bekleyenler de işsiz nüfus kapsamına dahildirler.

İşsizlik Oranı: İşgücü piyasasının en çok bilinen ve medya tarafından da üzerine en çok değinilen göstergesi işsizlik oranıdır. Toplam işsiz sayısının işgücü arzına oranıdır. İşsizliğin değerlendirilmesinde toplam işsizlik oranı tek başına yeterli olmaz. Gelecek planlaması için genç işsizlik ve uzun süreli işsizlik oranlarının da ayrıca dikkate alınması gerekir.

$$\text{İş}s\text{izlik}\ Oran\text{ı} = \frac{\text{İş}s\text{iz}}{\text{İş}g\text{ücü}\ Arz\text{ı}(\text{İ}stihdam + \text{İş}s\text{iz})} \times 100$$

İşteki Durum: Ücretliler, kendi hesabına çalışanlar, işverenler ve ücretsiz aile işçileri olarak dört kategori altında toplanan işteki durum, işgücü piyasasının dinamiklerini ve ülke ekonomisinin gelişimini gösterir. Gelişen bir ülkede genel olarak beklenen tarım sektöründen sanayi ve hizmet sektörlerine geçişle birlikte, ücretli ve maaşlı çalışanların sayısındaki artış; kendi hesabına ve ücretsiz aile işçisi olarak çalışan sayısındaki azalıştır.

Kayıt Dışı İstihdam: Referans haftasında yaptığı işten dolayı herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşuna kayıtlı olmayanlardır.

Birçok ülkede kayıtdışı istihdam, gelir ve üretim yaratmada önemli bir rol oynar. Kayıtdışı istihdam sosyal güvenlik sisteminin ve yasal yaptırımlarının dışında olmasına rağmen, yüksek nüfus artış hızına veya kentleşmeye sahip ülkelerde bir seçenek olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kayıt Dışı istihdam Oranı: Bu gösterge kayıt dışı istihdamın toplam istihdam içindeki oranı olarak hesaplanmaktadır. Oranın büyüklüğü çalışma hayatının sosyal güvenceden uzaklığı hakkında bilgi verir.

$$Kayıtdışı\ İstihdam\ Oranı = \frac{Kayıtdışı\ İstihdam}{Toplam\ İstihdam} \times 100$$

Kayıtlı İşsiz: Çalışma yaşında ve gücünde olan, çalışmak isteyen, Kuruma başvurduğunda asgari ücret düzeyinde gelir getirici bir işi olmayan, Kurum tarafından henüz kendisine iş bulunamayan aktif kayıtlardaki kişilerdir. Kayıtlı işgücünden, daha iyi şartlarda iş arayanlar, emeklilerden iş arayanlar ve belli bir iş yerinde çalışmak isteyenler çıkarıldığında geriye kalanlar kayıtlı işsiz sayılmaktadır. (İŞKUR)

Kayıtlı İşgücü: İş arayanlardan aktif kayıtlarda yer alanların tümüdür.

Kurumsal Olmayan Nüfus: Üniversite yurtları, yetiştirme yurtları (yetimhane), huzurevi, özel nitelikteki hastane, hapishane, kışla vb. yerlerde ikamet edenler dışında kalan nüfustur.

Kurumsal Olmayan Çalışma Çağındaki Nüfus: Kurumsal olmayan nüfus içerisindeki 15 ve daha yukarı yaştaki nüfustur.

Mesleklere Göre İstihdam: Meslek sınıflaması olarak kullanılan Türk Meslekler Sözlüğü, Uluslararası Çalışma Örgütünün ISCO-88 Uluslararası Standart Meslek Sınıflandırma Sistemi esaslarına göre hazırlanan ve meslek sınıflandırma sistemi içinde yer alan meslek unvanlarını, özetlenmiş meslek tanımlarını ve meslek kodlarını kapsayan bir sözlüktür.

Meslek sınıflaması dört rakamlı kodlanmış olup 9 ana grup altında toplanmaktadır. Ana grupların altında 2 basamaklı alt gruplar, alt grupların altında 3 basamaklı meslek grupları ve meslek gruplarının da altında 4 basamaklı meslekler yer almaktadır. İŞKUR tarafından kullanılan Türk Meslekler Sözlüğü (TMS) ISCO-08 ile uyumlu daha ayrıntılı bir sözlüktür. ISCO'da söz konusu olan meslek grubu iken TMS'de mesleklerin en ayrıntılı hali bulunmaktadır.

Bu gösterge özellikle farklı işgücü piyasalarında arz ve talep dengesizliklerin analizinde çok önemlidir. Karar vericiler ve politika yapıcıların ekonomik ve sosyal politikaların formüle edilmesinde ve işgücü, öğretim ve mesleki eğitimin planlanarak uygulanmasında, yürütülmesinde istihdamın mesleklere göre dağılımı önem arz etmektedir.

Net İstihdam Değişim Oranı: Beklenen istihdam artışından, beklenen istihdam azalışının çıkarılması ile elde edilen sayının mevcut çalışan sayısına bölünmesi ile elde edilen orandır.

Temininde Güçlük Çekilen Meslekler: İşverenler açık işlerini istedikleri becerilere sahip çalışanlarla doldurmadıkları takdirde, bu durumu temininde güçlük çekilen meslekler veya beceri eksiği açık işler olarak ifade ederler.

Yaş Bağımlılık Oranı : 0-14 ve 65 ve daha yukarı yaştaki nüfusun, 15-64 yaş grubundaki nüfusa oranın yüzde olarak ifadesidir.

$$\boldsymbol{Yaş\ Bağımlılık\ Oranı} = \frac{0 - 14\ Yaş\ Nüfus + 65\ Yaş\ ve\ üstü\ Nüfus}{15 - 64\ Yaş\ Nüfus} \times 100$$

Yerel Birim: Coğrafi olarak tanımlanan bir yere yerleşmiş girişim veya onun bir parçasıdır.

Ekonomik faaliyet, coğrafi olarak tanımlanan bu yerde veya bu yerden tek ve aynı girişim için bir veya daha fazla kişinin çalışması halinde yürütülür.

Yetersiz İstihdam: Zamana bağlı eksik istihdam kapsamında yer almamak koşuluyla, referans haftasında istihdamda olan, son 4 hafta içinde mevcut işini değiştirmek için veya mevcut işine ek olarak bir iş aramış olan ve böyle bir iş bulduğu takdirde 2 hafta içinde çalışmaya başlayabilecek olan kişilerdir.

Zamana Bağlı Eksik İstihdam: Referans haftasında istihdamda olan, esas işinde ve diğer işinde/işlerinde toplam olarak 40 saatten daha az süre çalışmış olup, daha fazla süre çalışmak istediğini belirten ve mümkün olduğu taktirde daha fazla çalışmaya başlayabilecek olan kişilerdir.

Ek 4- Ek Tablolar

SEKTÖRLERE GÖRE İPA SONUÇLARI-2014/1.DÖNEM							
Sektörler	İşyeri Sayısı	Çalışan Sayısı	Açık İş Sayısı	Temininde Güçlük Çekilen Kişi Sayısı	30 Haziran 2015 İçin Belirlenen Net İstihdam Değişimi	Açık İş Oranı	Net İstihdam Değişim Oranı 30 Haziran 2015
Madencilik ve taş ocakçılığı	52	2.700	59	109	**36**	**2,1%**	**1,3%**
İmalat	3.439	193.540	7.443	8.657	**8.882**	**3,7%**	**4,6%**
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	18	887	7	6	**19**	**0,8%**	**2,1%**
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	27	928	21	13	**321**	**2,2%**	**34,6%**
İnşaat	1.264	25.197	491	1.056	**1.763**	**1,9%**	**7,0%**
Toptan ve perakende ticaret	1.733	50.265	1.770	2.283	**1.681**	**3,4%**	**3,3%**
Ulaştırma ve depolama	342	9.992	91	169	**320**	**0,9%**	**3,2%**
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	389	8.802	347	464	**319**	**3,8%**	**3,6%**
Bilgi ve iletişim	57	1.353	80	109	**95**	**5,6%**	**7,0%**
Finans ve sigorta faaliyetleri	56	1.017	7	19	**24**	**0,7%**	**2,3%**
Gayrimenkul faaliyetleri	56	1.558	26	62	**28**	**1,6%**	**1,8%**
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	280	4.200	103	357	**239**	**2,4%**	**5,7%**
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	207	20.776	346	505	**1.664**	**1,6%**	**8,0%**
Eğitim	212	6.357	112	146	**41**	**1,7%**	**0,6%**
İnsan sağliği ve sosyal hizmet faaliyetleri	136	6.128	153	341	**462**	**2,4%**	**7,5%**
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	27	1.029	20	10	**23**	**1,9%**	**2,2%**
Diğer hizmet faaliyetleri	146	4.391	95	122	**126**	**2,1%**	**2,9%**
BURSA	**8.441**	**339.120**	**11.171**	**14.429**	**16.043**	**3,2%**	**4,7%**

Ek 5- 2 İle 9 Kişi Arası İstihdamlı İşyeri Bilgileri BURSA

2015 yılı İşgücü Piyasası Araştırması kapsamında 10 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerlerinin yanında 2 ile 9 kişi arası istihdamlı işyerleri de ziyaret edilmiştir.

Türkiye İş Kurumu, 2015 Yılı Yerel Düzeyde İşgücü Piyasası Araştırması kapsamında 16 Mart – 30 Nisan 2015 tarihleri arasında Türkiye genelinde 132.034 işyerine yüze görüşme yöntemiyle anket uygulamıştır. TÜİK İşyeri Kayıtları Sistemi altlık kullanılarak sektörel kapsam dâhilinde yer alan 2 ile 9 9 kişi arası istihdamlı işyerleri ve 10 ve daha fazla çalışana sahip işyerleri, araştırmada örnekleme çerçevesi olarak kullanılmıştır. Araştırmanın kapsamında Türkiye genelinde Avrupa Topluluğu Ekonomik Faaliyetlerin İstatistiki Sınıflaması (NACE) Rev. 2 sınıflandırmasına göre Tarım, Kamu Yönetimi ve Savunma; Zorunlu Sosyal Güvenlik, Hane Halklarının İşverenler Olarak Faaliyetleri ve Uluslararası Örgütler ve Temsilciliklerinin Faaliyetleri dışındaki 17 alt sektörde yer alan, 2-9 arası kişi istihdam eden ile 10 ve daha fazla çalışana sahip işyerleri örnekleme çerçevesi olarak kabul edilmiştir. Örnekleme birimi işyeri olarak belirlenmiş ve 17 sektör bazında 10 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerleri için il ve Türkiye, 2-9 arası kişi istihdam eden işyerleri için ise Türkiye geneli tahmini verilmiştir.

Çalışma kapsamında 10 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerleri için hem Türkiye geneli il düzeyinde tahmin üretilebilirken 2 ile 9 kişi arası istihdamlı işyerleri için sadece Türkiye geneli için tahmin üretilebilmektedir. Söz konusu işyerleri için il düzeyinde tahmin üretilmemiştir. Bu nedenle raporun bu bölümüne kadar 2 ile 9 kişi arası istihdamlı işyerlerinin verileri kullanılmamıştır. Bu bölümde Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüklerinin illerinde ziyaret ettikleri 2 ile 9 kişi arası istihdamlı işyerlerine ilişkin veriler paylaşılacaktır.

2 ile 9 kişi arası istihdamlı işyerlerine de 10 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerlerine uygulanan soru kâğıdı uygulanmıştır. Çalışmanın metodolojisi açısından her iki büyüklükteki işyerleri için bir farklılık bulunmamaktadır.

Türkiye genelinde çalışma kapsamında toplam 10 bin 211 adet 2 ile 9 kişi arası istihdamlı işyeri ziyaret edilmiştir. Bu işyerlerinin 6 bin 512 tanesine soru kâğıdı uygulanırken 3 bin 699 tanesinden çeşitli nedenlerle cevap alınamamıştır.

Bu kapsamda Bursa ilinde 427 işyeri ziyaret edilmiş olup, söz konusu işyerlerinin 257 tanesi için soru kâğıdı uygulanmıştır. Bu bölümde 257 işyerinden elde edilen veriler üzerinde durulacaktır. Söz konusu veriler ham veriler olup, genelleştirme katsayısı Türkiye geneli tahmin üretecek şekilde verildiği için genelleştirilmiş verilerin il düzeyinde bilgi veren bir çalışmada kullanılmasının uygun olmayacağı düşünülmüştür. Ayrıca 2 ile 9 kişi arası işyerlerine ait veriler ili genellemediği için 10 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerlerinin verileri ile karşılaştırma yapılmamıştır.

Çalışma kapsamında Bursa ilinde 2 ile 9 kişi arası istihdamlı 257 işyerine soru kâğıdı uygulanmış olup bu işyerlerinin yaklaşık yüzde 20'si Toptan ve Perakende Ticaret sektöründedir.

Tablo 1 İşyerlerinin Sektörel Dağılımı

Sektör	İşyeri	Erkek	Kadın	Toplam
Toptan ve perakende ticaret	53	206	53	259
İmalat	35	100	44	144
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	22	33	42	75
İnşaat	16	55	10	65
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	15	33	5	38
Finans ve sigorta faaliyetleri	14	28	22	50
Ulaştırma ve depolama	13	47	8	55
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	12	14	35	49
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	11	36	18	54
Diğer hizmet faaliyetleri	11	17	12	29
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	10	38	11	49
Gayrimenkul faaliyetleri	10	22	2	24
Eğitim	9	14	35	49
Bilgi ve iletişim	8	33	17	50
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	7	41	3	44
Madencilik ve taş ocakçılığı	6	34	7	41
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	5	25	3	28
Toplam	257	776	327	1103

Kaynak: İPA 2015

Araştırma kapsamındaki 17 sektörün 17 tanesinde 2 ile 9 kişi arası istihdamlı işyeri ziyaret edilmiştir.

Söz konusu işyerlerinde toplam 1103 kişi çalışmaktadır. Bu işyerlerinde çalışanların yaklaşık yüzde 30'u kadın, yüzde 70'i erkektir. En fazla işyeri Toptan ve Perakende Ticaret sektöründe olmasına rağmen en fazla çalışan da İmalat sektöründedir.

257 işyerinden 31 tanesinde 71 kişilik açık iş olduğu tespit edilmiştir.

Meslekler	Açık İş Sayısı
Makineci (Dikiş)	7
Radyo Ve Televizyon Teknolojisi Teknikeri	5
Otomotiv Sac Şekillendirme İşçisi	4
Dokuma Makineleri Operatörü Ve Ayarcısı	4
Sac Metal Kalıpçısı	4
Şoför (Yolcu Taşıma)	4
Garson (Servis Elemanı)	3
Tiyatro Oyuncusu	3
Diğer	37

Kaynak: İPA 2015

Toplamda 114 kişinin temininde güçlük çekildiği tespit edilmiştir.

Meslekler	TGÇM Sayısı
Sigortacılık Meslek Elemanı	16
Bireysel Emeklilik Aracısı	5
Radyo Ve Televizyon Spikeri	5
Asansör Bakım Ve Onarım Ustası	4
Dokuma Makineleri Operatörü Ve Ayarcısı	4
Cnc Torna Tezgâhı Operatörü	3
Makineci (Dikiş)	3
Beden İşçisi (Genel)	3
Plastik Enjeksiyon Sorumlusu	3
Paketleme İşçisi (Gıda)	2
Diğer	66
Toplam	114

Kaynak: İPA 2015

Temininde güçlük çekilen mesleklerin temininde güçlük çekilme nedenine bakıldığında yüzde 74,6 oranında gerekli mesleki beceri/niteliğe sahip eleman bulunamamasından, yüzde 56,1 oranında Yeterli iş tecrübesine sahip eleman bulunamaması, yüzde 32,5 oranında Önerilen ücretin az bulunması, yüzde 28,9 oranında Bu meslekte işe başvuru yapılmaması, yüzde 16,7 oranında Çalışma ortam ve koşullarının beğenilmemesidir. Vardiyalı çalışma olması tercihini hiçbir işyeri tercih etmemiştir.

Bursa ilinde çalışma kapsamında ziyaret edilen 2 ile 9 kişi arası istihdam eden işyerlerinde istihdamın bir yıl sonra toplamda artacağı tahmin edilmiştir. İstihdamın yüzde 11,7 oranında artacağı öngörülmüştür.

Tablo 2 İstihdam Artışı ve Azalışı Beklenen Meslekler

İstihdam Artışı Beklenen Meslekler		İstihdam Azalışı Beklenen Meslekler	
Meslek	Sayı		
Müşteri Hizmetleri Görevlisi/Asistanı	15	ÇÖPÇÜ	2
Plastik Enjeksiyon Üretim Elemanı	8	KURYE	2
Reklamcı	8	KURYE	1
Tornacı (Torna Tezgahı Operatörü)	7	Diğer	5
Sıcak Metal Şekillendirme İşçisi	6	Toplam	10
Cnc Freze Tezgahı Operatörü	6		
Makineci (Dikiş)	5		
Metin Yazarı	5		
Diğer	80		
Toplam	140		

Kaynak: İPA 2015

İstihdam atışı verilen mesleklerle azalışı bildirilen mesleklere birlikte bakıldığında toplamda 130 kişilik bir artış olacağı belirtilmiştir.